

ოლე

მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთის“ გამოცემა

The Literary Magazine OLE

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის ივნისიდან
ISSN 1512-3995

ოლე – ბრყენა, გინა მოგრძე ტყე ველთა შუა
სულხან საბა

ოლე – ახომი საჩრდილობლად დატოვებული
ხე

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი

ოლე – გიორგი ლეონიძის პოეტური შედეგები

მთავარი რედაქტორი

აკაკი დაუშვილი

რედაქტორები

ფარნა რაინა
ნუნუ ძამუკაშვილი

მხატვრული რედაქტორი

სოფიო ქელიძე

მისამართი: 2200 თელავი
ერეკლე II-ის გამზირი №6
III სართული
მობ: 555 46 44 29
მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთი“
მობ: 558 48 24 80

მასალების გამოგზავნა შეგიძლიათ
ელექტრონული ფოსტით
E-mail: akakidau@mail.ru

ჟურნალ „ოლეს“ წინა ნომრების წაკითხვა
შეგიძლიათ საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე www.nplg.gov.ge —
ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“
ვებგვერდზე.

„ოლეს“ რედაქციაში შემოსული მასალა
არ რეცენზირდება და ავტორს არ უბრუნდება

ჟურნალი „ოლე“ გამოიცემა თელავის მუ-
ნიციპალიტეტის მერიის (მერი ბატონი **ლევან
ანდრიაშვილი**), თელავის მუნიციპალიტეტის
საკრებულოს (თავმჯდომარე ბატონი **თენგიზ
მთვარელიშვილი**) მხარდაჭერით.

დაიბეჭდა გამომცემლობა „მარილიანში“

გარეკანის პირველ და მეოთხე გვერდებზე. შოთა
რუსთაველი. მხატვარი რეზო ადამია.

№4, (69), 2024

სექტემბერი

გამოდის სამ თვეში ერთხელ

„ოლე“ ლიტერატურული ჟურნალი

შინაარსი

რუსთაველის ახალი პორტრეტები

2. ავთანდილ არაბული. ბედი და ბედისწერა

გურამ რჩეულიშვილი – 90

6. როინ ჭიკაძე. ბედისწერა გურამ
რჩეულიშვილის ბობოქარი ცხოვრებისა

მხატვრული ლიტერატურა

8. ელგუჯა ციგროშვილი. ლექსები

14. ზაირა მიწელი. მოთხრობა

18. ვაკო ორმონცაძე. ლექსები

23. მარიამ კამუკაშვილი. მოთხრობა

30. თეა ყაზრალიშვილი. ლექსები

32. კარლო ქართველიშვილი. ლექსები

სახალხო მითები

33. ფირუზ კოჭლამაზაშვილი. ლექსები

გავშვებისთვის საკითხავი

36. მარიამ კოზმანიშვილი. ლექსები

თარგმანი

39. გალინა ბრანოვსკაია. მოთხრობა

კვალი კეთილი

42. მარინე გომბაიძე. ერთი მნიშვნელოვანი
ეპოქა

ახალი ნიშნები

44. ზაალ გოტკოველი. ანგელოსთა
საუფლოში

საქართველოს სინამდობები

46. გივი ჩილვინაძე. ჯრუჭის მონასტერი და
მრავალძლის ეკლესია

კრიტიკა-პუბლიცისტიკა

53. ლია ნადირაშვილი. ქეთი ხანთაძე –
„ქარვის ქალები“

56. ნანა რჩეულიშვილი. „ცისფერყანწელთა“
ახალი მითოლოგია

60. ნუნუ კამუკაშვილი. გზა დაულოცეს

კულტურული ცხოვრების ქრონიკა

62. ზაირა არსენიშვილზე გამოცემული წიგნის
წარდგინება

63. მხატვარ ბესო გინტურის გამოფენა

64. ეთნოგრაფიულ ანსამბლ „ჩაკრულოს“ წარდგინება

ავთანდილ
არაბული

მ ა გ რ ა მ, ვ ფ ი ქ რ ო ბ თ, ა უ რ ი ლ ე ბ ე ლ ი ა მ ნ ა ხ ვ ე ლ ო მ ა ი რ ო დ ე ს,

რომ ეს ახალი „ქართული“ სახე კონცეპტუალურია და არა რეალისტური. მეტიერ, ეს არის ერთგვარი ფრესკული სახე, წმინდანის გამოსახულება, დაახლოებით ისეთი, ჩემული ინტერპრეტაციით, როგორიერ იქნებოდა რუსთაველი არა პოემის წერის ასაკში, არამედ მიღებული ტანჯვათა შემდგომ, ამ სოფლიდან გასვლის უამს. თუ მკრეხელოზად არ ჩამომერთმევა: რომ წარმოვიდგინოთ აღსრულებული გენიალური შემოქმედის სახეზე დაფენილ ტილოზე სას-ნაყოფად აღბეჭდილი გამოსახულება...

ა. არაბული

ბედი და ბედისწერა

(ფიქრები რუსთაველის ახალი პორტრეტის გამო)

ჭეშმარიტი პოეტის ბედი და ბედისწერა, საზოგადოდ, სრულიად ამბივალენტური ბუნებისა ჩანს; ის სწორედ ამ საბედისწერო ტრაგიზმით გამოირჩევა სხვა ღვთივდანაბად-თა შორის.

ერთი მხრივ, იგი რჩეულია რჩეულთა შორის („მრავალნი არიან ჩინებულ, ხოლო მცირედნი რჩეულ“), რაკი სწორედ მას მოჰმადლა დამბადებელმა ნიჭი ახლის შემოქმედისა, გაუხსნა თვალი გონებისა და მიანიჭა მადლი სიტყვისა...

მეორე მხრივ, იგი არ არის შექმნილი ამქვეყნიური ცხოვრებისათვის, მისი ნიჭი, მისი შემოქმედებითი უნარი მისივე ჯვარცმაა ამქვეყნიური („რომელმან შეიძინა მეცნიერე-ბა, შეიძინა ვნება“)...

ბედისა და უბედობის ეს ამქვეყნიური ჯვარი განცდილი და გააზრებული აქვს ყველა ჭეშმარიტ შემოქმედს. აი, როგორ ხატავს გალაკტიონის გენიის მოვლინებას შოთა ნიშნიანიძე: „სთქვეს ერთხელ სამთა ანგელოსთა, როგორ დავბადოთ კაცი, ყველაზე ბედნიერი და უბედურიც?..“ იმსჯელეს და გადანყვიტეს შექმნან იგი ყველაზე „მდიდარ“ ადამიანად, „ოლონდ დავბადოთ... უთუოდ მგოსნად და უთუოდ საქართველოში!“ (ე.ი. პოეტის ბედისწერა საქართველოში მაინც სულ სხვაა!). ხოლო იგივე ანგელოსები, ანა კალანდაძის შესანიშნავი ლექსით, პოეტის მოვლინებას ამგვარ ბეჭედს ასვამენ: – ბედი ჰქონდეს! – თქვა შავთვალა ანგელოსმა, – ბედი ჰქონდეს? ხა, ხა, ხა, ხა, არასოდეს!.. - სთქვა სატანამ...“

მართალია, ჩვენ ერთი დეტალიც არ ვიცით დიდი შოთა რუსთაველის რეალური ბიოგრაფიისა, მაგრამ უკვე ეს არცოდნა გვიდასტურებს, რომ შეუძლებელია სხვაგვარად გავიაზროთ ბედი და ბედისწერა გენიალური მოაზროვნისა და პოეტისა.

განა ვინმემ შეიძლება წარმოიდგინოს, რომ ისეთი ზებუნებრივი ნიჭის შემოქმედი, როგორც იყო შოთა რუსთაველი, იმდროინდელი ისტორიული პერიპეტიებისაგან განრიდებული, „კომფორტულ“ სიმშვიდეში აღასრულებდა თავის შემოქმედებით მისიას?!

ყველა შესაძლებელი წარმოსახვა საქართველოს ისტორიიდან „დიდი საშლელით“ ამოშლილი პოეტის ბიოგრაფიისა მეტყველებს იმას, რომ ეს ასე არ ყოფილა (თავად „ამოშლილობა“ ამისი არგუმენტი). ხოლო თუ რუსთაველის მასშტაბური პოეტური ჭვრეტის დეტალებს დავაკვირდებით, თვალში სწორედ ეს ტრაგიზმი გვეცემა. მივაყურადოთ მის გულისთქმას:

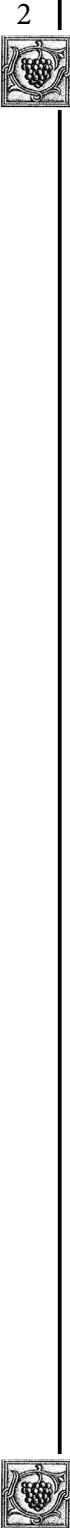
„მიმდონი სანუთროსანი მისთა ნივთთაგან რჩებიან,

იშვებენ, მაგრა უჭიროდ ბოლოდ ვერ მოურჩებიან;

ვაქებ სიმხნესა ბრძენთასა, რომელნი ეურჩებიან!“

ანუ, დიდი პოეტის კონცეფციით, შემოქმედის სიბრძნე განრიდებაში და გარინდებაში კი არ არის, არამედ მხნეობასა და ურჩებაში.

ამიტომაც რუსთაველი არ შეიძლება წარმოვიდგინოთ განრიდებულად და განზე მდგომად იმ ისტორიული პერიპეტიებისაგან,

რომლებიც ქვეყნის ისტორიული გზის არჩევანს უკავშირდებოდა.

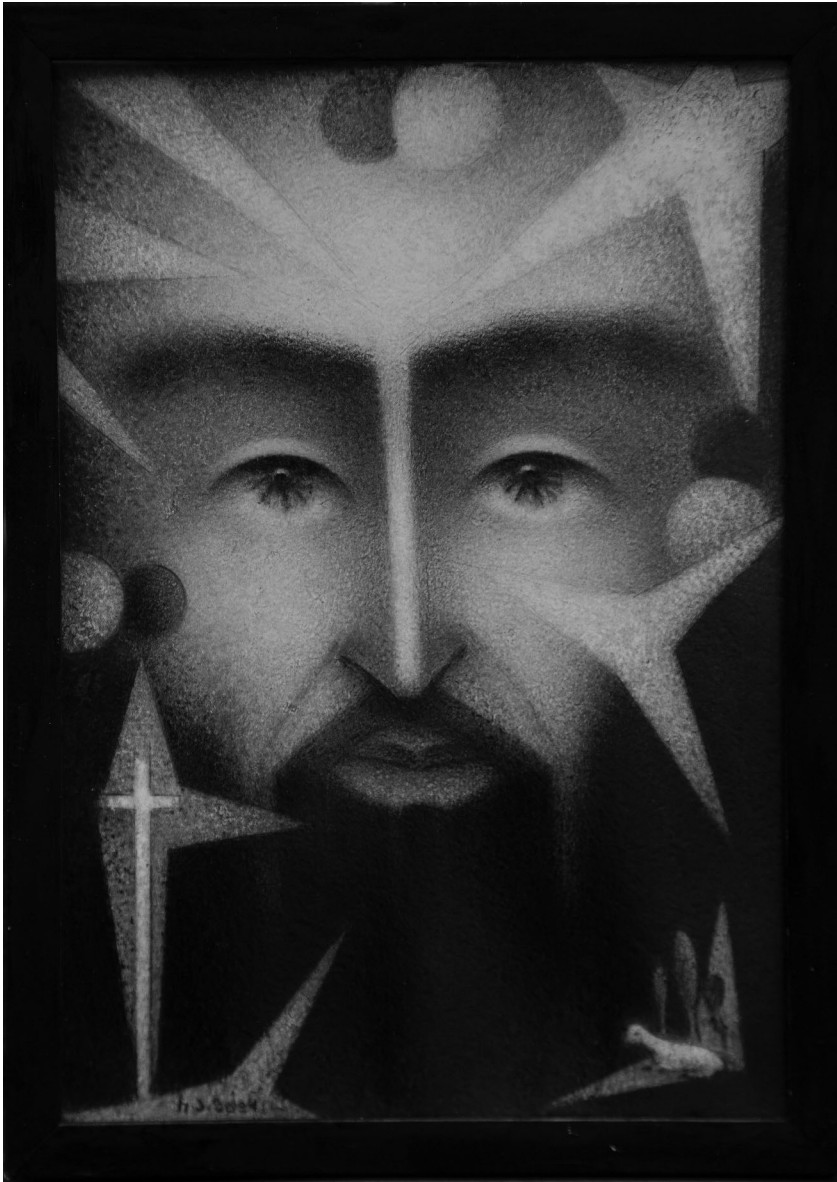
ამიტომაც უსამართლოა ისტორიაც და მეცნიერებაც, რომელიც პოეტის მოღვაწეობის აქტიურ პერიოდს ფაქტობრივ ააცდენს იმ ისტორიულ ეპოქას, იმ კონცეპტუალურ პაექრობას, რომლის ცენტრალურ ხაზსაც პოემის იდეური განაზრახი წარმოგვიდგენს.

ამკარაა: შოთა რუსთაველის შემოქმედებითი ბედი (ღვთივმონიჭებული პოეტური ტალანტი) და მისივე სამოღვაწეო ბედისწერა

ფატალურად დაპირისპირებული აღმოჩნდა ერთმანეთთან, იმდენად სასტიკად, რომ ისტორიამ არსებითად წაშალა ამ დიდი მოაზროვნის რეალური ცხოვრების ყოველი დეტალი.

რუსთაველს არ გაუმართლა არა მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი, უნდა ვივარაუდოთ, რეპრესირებული აღმოჩნდა გამარჯვებული მმართველი ძალისაგან, არამედ, არანაკლებ, იმიტომ, რომ წამყვანმა შემოქმედებითმა ელიტამ ან ვერ გაიგო, ან განზრახ დაამახ-

ინჯა ის სიბრძნე და წინასწარმეტყველური განსჯა, რასაც პოემა ქართველს უქადაგებდა (სახალხო სიყვარული, რომელმაც ასე თუ ისე გადაარჩინა ნანარმოები დაღუპვას, სრულიად სხვა ფენომენია).

დიახ, რუსთაველის გენია დაჯილდოებული იყო წინასწარმეტყველური ჭკრეტის უნარით და მან წინასწარ განჭვრიტა ისტორიის განვითარების არსებითად ყველა დეტალი, რასაც, ჩვეულებისამებრ, თანამედროვენი მტრობად სახავენ ხოლმე („არა-ვინ წინასწარმეტყველი შეწყნარებულ არს სოფელსა თვისსა“).

ამიტომაც არ აღმოჩნდა „ვეფხისტყაოსნის“ ადგილი არცერთ დაცულ წიგნსაცავში.

ამიტომაც დაიწყო სასულიერო წრემ პოემის ავტორის მორალური შეფასება.

ამიტომაც მისცა თავს უფლება ყველამ (გვირგვინოსანმაც და მდივან-მწიგნობარმაც)

აზრისა და სიტყვის დიდოსტატისთვის ნათქვამი ესწორებინათ და „დაკლებული“ შეევსოთ!..

ნიშანდობლივია, რომ პოეტის მოღვაწეობიდან დაახლოებით სამ-ნახევარი საუკუნის შემდგომ „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტი უკვე საფუძვლიანად არის შერყენილი. უპირველესად იგულისხმება ცნობილი სასულიერო მოღვაწის, იოვანე ავალიშვილის მიერ შექმნილი ნუსხა მე-16 საუკუნის ბოლოს. კერძოდ, უკვე ამ ხელნაწერს პირველ სტროფად „ამშვენებს“ არა გენიალური დასაწყისი – „რომელმან შექმნა სამყარო...“, არამედ სასტიკი მორალური ვერდიქტი:

„პირველ თავი დასაწყისი ნათქვამია იგ სპარსულად,

უხმობთ ვეფხისტყაოსნობით, არსსა შეიქმნა ხორც არ სულად, საეროა, არ ახსენებს სამებასა ერთარსულად,

თუ უყურა მონაზონმან, შეიქნების გაპარსულად.“

როგორც ვხედავთ, აქ უკვე დომინირებს პოემის „სპარსულობის“ ის აზრი, რომელსაც, ცხადია, საფუძველი დაუდო ნანარმოების პროლოგის ტაეპმა – „ესე ამბავი სპარსული, ქართულად ნათარგმანები...“, რაც (თუ ის ნამდვილად ავტორს ეკუთვნის) აშკარად არის გამოხატულება სიუჟეტური შენიღბვის ხერხისა...

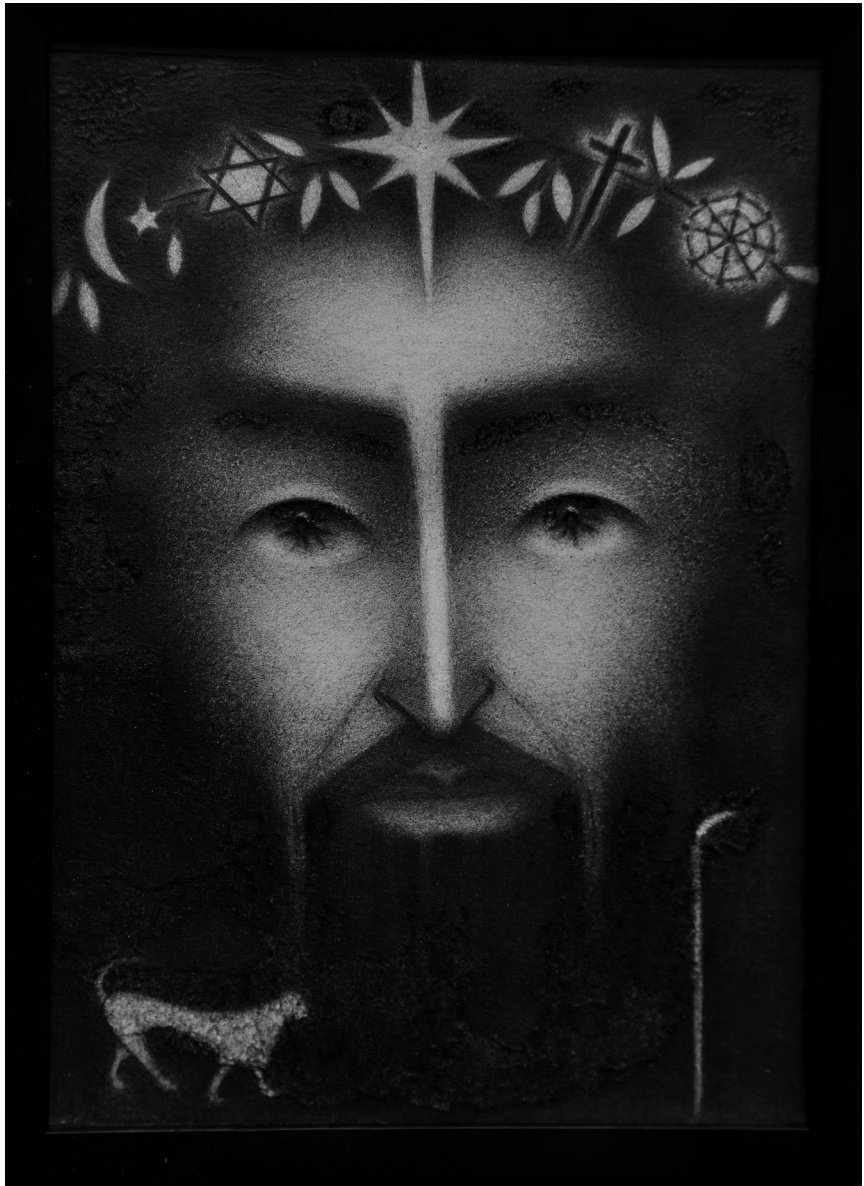
რაც მთავარია, უთუოდ ეს აღმოჩნდა ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რომ „ვეფხისტყაოსნის“ ილუსტრატორები ამ დროის ხელნაწერებში, განსაკუთრებით მამუკა თავაქარაშვილის ნამოღვაწარში, უგამონაკლისოდ ხატავენ პოემის პერსონაჟებსა და თავად ავტორსაც კი აღმოსავლური მინიატურების სტილით (ყველა თავისი დეტალით და აქსესუარებით). სწორედ ამის გავლენით საუკუ-

ნების განმავლობაში ჩამოყალიბდა ერთგვარი სტერეოტიპი, რომელმაც „ვეფხისტყაოსანი“ აღმოსავლურ გამომსახველობას დაუკავშირა და ამას ახალმა ქართულმა მხატვრობამ და პოლიგრაფიამაც კი ვერ დააღწია თავი. არადა, უეჭველია, „ვეფხისტყაოსანი“ ესთეტიკითაც და მსოფლმხედველობრივადაც ევროპული რენესანსის სათავეებს წარმოგვიდგენს.

უპირველესად სწორედ ამ თვალთუხდა შევხედოთ ცნობილი მხატვრის, ორიგინალური მოაზროვნის, ბატონი რეზო ადამიას სრულიად ახლებურ მიდგომას, სხვაგვარ ძალისხმევას შოთა რუსთაველის პორტრეტისა თუ პოემის პერსონაჟთა სურათების შექმნისათვის. ეს პასუხისმგებლობა თავად ბატონ რეზოს ერთ ვრცელ ნარკვევში ამგვარად აქვს გამოხატული: „მხოლოდ შოთა რუსთაველის გენიის დონის და ნიჭის მხატვარი თუ კომპოზიტორი შეძლებდა ყოვლად საოცრება-პოემის მხატვრულ-მუსიკალურ დასურათებას...“

ცნობილი მხატვრის ამ ახალ ძალისხმევას, პირველ რიგში, ამგვარი თვალთუხდა შევხედოთ: იგი მიზნად ისახავს აღნიშნული „აღმოსავლური“ სტერეოტიპის დარღვევას და გენიალური შემოქმედის „ქართული“ სახის შექმნას.

მაგრამ, ვფიქრობთ, აუცილებელია მნახველმა იცოდეს, რომ ეს ახალი „ქართული“ სახე კონცეპტუალურია და არა რეალისტური. მეტიც, ეს არის ერთგვარი ფრესკული სახე, წმინდანის გამოსახულება, დაახლოებით ისეთი, ჩემეული ინტერპრეტაციით, როგორც იქნებოდა რუსთაველი არა პოემის წერის ასაკში, არამედ მიღებულ ტანჯვათა შემდგომ, ამ სოფლიდან გასვლის ჟამს. თუ

მკრეხელობად არ ჩამომერთმევა: რომ წარმოვიდგინოთ აღსრულებული გენიალური შემოქმედის სახეზე დაფენილ ტილოზე სასწაულად აღბეჭდილი გამოსახულება...

სწორედ ამას მეუბნება პირადად მე ამ პორტრეტების გრაფიკული გამოუკვეთლობა: თითქოს სახე სამყაროს ქმნადობიდან „ამოდის“, თითქოს თვალებს არა აქვთ ზუსტი კონტური და გამომსახველობა, თითქოს პოეტის მზერა პიროვნების კი არა, სამყაროს სიღრმიდან მოდის... სრულიად ბუნებრივია, თუ ამ კომპოზიციაში ილანდება გარკვეული თეოლოგიური თუ კოსმოლოგიური მინიშნებანი...

ერთი სიტყვით, „ვეფხისტყაოსნისა“ და ქართული კულტურის შემფასებელთა და დამფასებელთ მნიშვნელოვან სიახლესთან უწევთ შეხვედრა და, ჩემი მხრივ, მინდა გამარჯვება და აღიარება ვუსურვო ამ ახალ სიტყვას!..

და ის პრომეთესეული ცეცხლი, რომელსაც განათლებული ევროპელები ერთხმად უწოდებენ კოლხური, ქართული ხასიათის ძირეულ მახასიათებელს“ (ზვიად გამსახურდია).

...და მართლაც, ოცდაექვსი წლის ჭაბუკად დარჩენილმა გურამ რჩეულიშვილმა პრომეთესეული ცეცხლი დაანთო ქართულ მწერლობაში. ერთი წლით ადრე კი, ოცდახუთი წლის გურამი ღვანლმოსილი შემოქმედით აჯამებს განვლილ ცხოვრების გზას და უახლოეს მეგობარს ერლომ ახვლედიანს უმხელს თავისი გულის ხვაშიადს:

„გუშინ გავხდი 25 წლის; ჯერ კიდევ 2-3 დღის წინ დავიწყე გონებაში გავლილი ცხოვრების შეჯამება... მთელი ეს ოცდახუთი წელიწადი საკმარისია იმისათვის, რომ კაცმა, ვისაც აქვს თავმოყვარეობა და ჩემდენი სურვილები, მშვიდი სინდისით მოიკლას თავი“.

ჭაბუკ გურამს მოეძალა ნოსტალგია და ნუხს, რომ ვერაფრით ვერ შეეგუა ხალხში მხიარულად ყოფნას. თუმცა მარტოობაც არ ადარდებს, რადგან თავისივე აღიარებით „მარტოობა წერისათვის აუცილებელია“, მაგრამ იმავდროულად სულიერად მაინც დამთრგუნველია. გურამი შიშობს, რომ თავისი ჩანაფიქრების განხორციელებას ვერ მოასწრებს: „ათი წელი რომ ვიცოცხლო, რამდენის დანერას მოვასწრებ, რამდენი მაქვს გასაკეთებელი, რამდენი აზრი და იდეა მიტრიალებს თავში...“ – გულს უხსნის ნუგზარ წერეთელს.

ლიტერატურა:

1. გურამ ასათიანი, მოგონებები გურამ რჩეულიშვილზე, (ფეისბუქპოსტი).
2. ნუგზარ წერეთელი, მოგონებები გურამ რჩეულიშვილზე (ინტერნეტგვერდი ბურუსი).
3. ზვიად გამსახურდია, გურამ რჩეულიშვილის მოსაგონარი, (ინტერნეტგვერდი ნორდპრესს.კომ).
4. გიორგი შატბერაშვილი, გურამ რჩეულიშვილი, წანამძღვარი გურამ რჩეულიშვილის მოთხრობების კრებულზე — „სალამურა“, თბილისი, გამომცემლობა „ნაკადული“, 1961 წ.
5. გურამ რჩეულიშვილი, დღიურები, ჩანაწერები, ტ. 5, გამომცემლობა „პალიტრა“, თბილისი, 2012 წ.
6. გურამ რჩეულიშვილი, პოეზია, ტ. 6; გამომცემლობა „პალიტრა“, თბილისი, 2012 წ. ზაირა მინდელი.

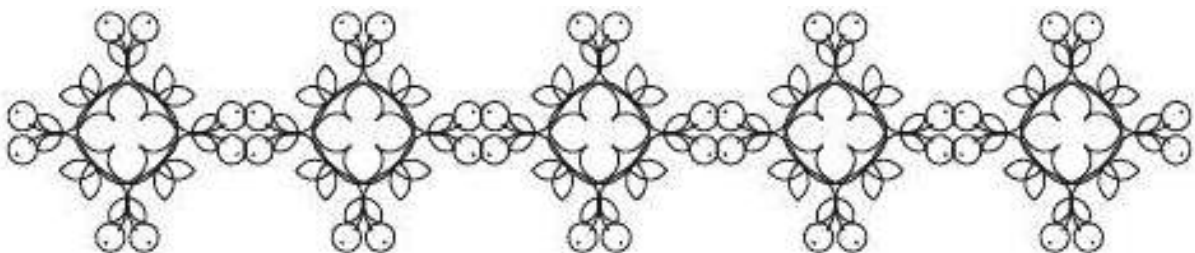
„მაშ რა უნდა აკეთოს გურამმა, რომელიც უცებ როგორც შემოქმედი..., კანონგარეშე რჩება ერთი შეხედვით“ – შესჩივის თავის მეგობარ ვახტანგ ჭელიძეს. იმავდროულად, ილია ჭავჭავაძის მეუღაბნოე ბერისებურად სწამს, რომ „ხსნა ყველგან არის“. „მის ნაწერებში არის ადგილები, რომლებიც დღეს ცხადად გვანან განწირული ადამიანის აკვიატებულ წინათგრძნობას“. (გურამ ასათიანი).

შემზარავია იმის გაფიქრებაც კი, რომ გურამ რჩეულიშვილი ნაადრევ სიკვდილში ხედავდა ხსნას... მას სიკვდილის საშინელი წინათგრძნობა ჰქონდა. საუბედუროდ, ეს წინათგრძნობა აუცხადა ზღვის სტიქიამ, რომელმაც შთანთქა გურამის ვნების სიმძაფრე.

გურამ რჩეულიშვილი ცხოვრობდა და ცოცხლობდა რუსთველური პოსტულატი: „მე იგი ვარ..., ვის სიკვდილი მოყვრისათვის თამაშად და მიჩანს მღერად“ და ანდერძად დაგვიტოვა:

„სიცოცხლე იმად არა ღირს
კაცი ნატრობდეს ჟამს გრძელსა,
თუ ფუჭი მისი სიცოცხლე
ვერარას არგებს მამულსა.“

ამრიგად, ნაადრევად გასრულდა ბობოქარი სიცოცხლითა და სათაყვანო მამულის სიყვარულით გაუმადლარი ოცდაექვსი წლის სხივმოსილი ჭაბუკი მწერლის გურამ რჩეულიშვილის წუთისოფლის უღმობელი უჟამო ჟამი.

ელგუჯა ციბროშვილი

თითქოს შემოდგომამ ყველა ცისარტყელა,
ციდან ჩამოხსნა და მინას მოაფინა!

ირგვლივ იმისთანა კოხტა ფერებია,
სახელს ვერ დაარქმევს კაცის ფანტაზია...
ფენძიმე ქალივით მოსაფერებია, –
დასაკრეფი ვაზი, ისე ლამაზია!

შიშველი ხეები მორცხვად ჩამომდგარან,
იმედით შესცქერენ მაღლა, ზეცის კარებს,
იციან, იქიდან ზამთარი მოვა და...
შიშველ სხეულებზე საბანს მოაფარებს!

მგელი

„კაი ყმა, მგელი, არწივი,
არც ერთი არ ინურთნება“...
ხალხური

დღემდის ვერ შესძელს, შეეცვალათ შენთვის იერი,
მრავალი ნყლული მოგაყენეს თოფით თუ ისრით;
შენ ამჯობინებ, ნანნალებდე ტყეში მშვიერი,
ვიდრე ქოფაკის საყელური ატარო კისრით.

სუყველას ნყალში ჩაუყარე გარჯა და შრომა,
თავისუფლების ფასი იცი და ის გალალებს...
ვერ გაიძულეს ლომ-ვეფხვივით რგოლებში ხტომა
და არც დათვივით გადადიხარ ყირა-მაღაყებს.

არ მოგიხრია არავისთვის უდრეკი ქედი,
არ ინურთნები, „კაი ყმის“ და არწივის დარად,
შენი მუხლი და კბილებია შენი იმედი,
მათხოვრად მისულს ვერვინ გნახავს ვიღაცის კარად.

ერთგული ხარ და ასეთი გყავს ჯიში და გენი,
სიყრმით მიჩვეულს არა ტოვებ მშობლიურ არეს,
როცა მიწაზე აღარვინ გყავს შენი მომსმენი,
გულის სანუხარს უზიარებ შენს ძმობილ მთვარეს.

ან იქნებ სულაც არ შეჰყმუი კაშკაშა მთვარეს,
გაგება მინდა, ეჭვი მაქვს და შენ უნდა გკითხო:
– იქნება უფალს შეჰლალადებ ასე გულმწარედ,
შენ ხომ მგელი ხარ, ცოდვაც გაქვს და შენდობას ითხოვ!

და მიკვირს!

სულ თან გდევს ეშნი და სურნელი ყვავილის,
იცი და... ზედმეტად ამაყო, სდიდგულობ,
შენი სხეული ხომ შრიფტია ბრაილის,
უკუნეთ ღამეში „თითებით გკითხულობ!“

თმის სუნი კორიდას ხარივით მახელებს,
თვალეებში სურვილის ელვები კვესავენ...
გეძახი უამრავ ყვავილთა სახელებს:
პირიმზეს, ღიღილოს, გვირილას, კესანეს!

და მაინც ვერ ვიგებ, ვინა ვარ, სადა ვარ,
 არაფრით დამიცხრა ვნებების წყურვილი...
 ზღაპრული ჯინივით სულ მუდამ მზადა ვარ,
 ოღონდ აგისრულო, თუნდ ერთი სურვილი.

ძალას ვგრძნობ ციური ზარების რეკვიდან,
 სულ მინდა ოცნების კოშკების შენება...
 და მიკვირს, ამ ჩემი უბრალო ნეკნიდან, –
 ვით შეგქმნა უფალმა ასეთი მშვენიება?!

ნღებნი...

ნღებს მოაქვს ვნების სიდინჯე, –
 ნაკლებს ვრისკავ და ვბედავ,
 დღეს გულისყურით ვისმენ და...
 გულის თვალებით ვხედავ;

ლოცვითაც სხვაგვარად გლოცავ,
 ჩემო ადგილის დედავ,
 არ მაკრთობს ჩემი გავლილი,
 უკან რომ მოვიხედავ!

მალოღებ!

მალოღებ, როგორც გაზაფხული, –
 პირმომცინარე,
 შენა ხარ ჩემი კალაპოტი, –
 მე კი... მდინარე!

ბევრჯერ მოვვარდი, ღვარცოფივით, –
 ცივი და მღვრიე,
 თუმც შენი თმენის ჯებირები
 ვერ გავარღვიე.

როს წუთისოფლის გრიგალები
 მაზვირთებს, მიტევს...
 ამ სამყაროში დაუტეველს, –
 ეგ გული მიტევს!

სულს მითბობ, როგორც ცხრათვალა მზე, –
 პირმომცინარე...
 შენა ხარ ჩემი კალაპოტი, –
 მე კი... მდინარე!

სიზმარი

არ მემძიმები, ხარ ტვირთი მჩატე,
 არც მაჩნევინხარ გულზე იარად...
 მაშ, ნეტავ რაღად ამეკვიატე,
 გამიხდი სიზმრის თანაზიარად.

ხან პირველყოფილს მოჰგავდი ევას,
 შიშველი ანცის კისკის-ტკრციალით,

შმაგად ვილებდი შენს გამონვევას, –
შარბათად მონვდილს ბაგის ფიალით.

შენს გულისცემას მასინჯებ ყურით,
თან მკერდზე მორცხვად იფარებ ხელებს;
დეე, წამკითხველი აივსოს შურით,
მე ის სიზმარი დღესაც მახელებს.

ხსოვნა ხომ მრავალ სიზმარს ინახავს,
სხვასთან რომ არსად მოგვიყოლია,
რამდენი ვინმე გვინახავს სიზმრად,
მთელი ცხოვრება რომ გაგვყოლია!

„ყოფნა?! – არყოფნა?!“

ვინ მტერი არის და ვინ მოკეთე,
ვერ გავარკვიე, ცხოვრების ფონზე...
ვარ მიჯაჭვული, – როგორც პრომეთე,
წუთისოფელის კავკასიონზე!

მინავლდა ცეცხლი ქაბუკურ გზნების,
ცოდვაც და მადლიც სინდისით დამაქვს,
გავანახევრე ცხოვრების გზები:
„ყოფნა?! – არყოფნა?!“ – პასუხი არ მაქვს!

მოქუფრულია ზეცა მამულის,
ჩავიდა მზე და... ჯერ არ ჩანს მთვარე;
ვქებნე მალამო ამ ჩვენი წყლულის,
შიგნით ქვეყნისა და ქვეყნის გარე.

მწარეა, ვატყობ, ღვთის განაჩენი,
ტყუილად ველით ბნელში მზის არილს,
რადგან უძღები მოყვასი ჩვენი
მამულის წყლულებს ზედ აყრის მარილს!

მინა, რომელშიც მარხია კვართი, –
ღვთისმშობლის ხვედრი მთა და ბარია!
ზოგს საკუთარი ჰგონია ფართი,
თითქოს ამათი მონაგარია.

გამოიღვიძე, ერო და ბერო,
ჩვენს მინას ჰყიდის ვილაცა მურთხი...
ყველას მიაგე სამაგიერო, –
თავისი წილი ზიზლი და ფურთხი!

თორემ სულ მალე იქნება გვიან,
„ქვათა ღალადის“ ჩამესმის ხმები...
„რასაც თესავენ – იმას რომ მკიან“,
მე იმ ანდაზას დავეთანხმები!

ხმა ამოიღეთ, რამ დაგვამუნჯა,
მერე რას გვიშველს ცრემლების კმევა...
არ გახსოვთ? ტროას რადაც დაუჯდა,
იმ „მუქთა ცხენის“ სახლში შეთრევა?

კმარა, გაყიდვა მამულის მინის!
უნდა გაირკვეს წამსვლელ – დამრჩენი...
ვიყოთ ერთგულნი საუფლო ფიცის: –
„საქართველოა გადასარჩენი!“

სადაც კი დავალ!

რაც იღბლით მერგო, ვთვლი, რომ უფლის განაჩენია...
ცოდვას ვერიდე, მაინც მწარედ დავრჩი ვნებული,
არც აკრძალული ხის ნაყოფი არ მიგემია,
თუმცა კი გავხდი – სამოთხიდან გამოგდებული!

ის სამოთხე ხარ, გაჩენიდან რაიც მიყვარდა,
მანოვე ძუძუ, მზურნველობით გამორჩეულით,
ქართული თიხით მოზელილი ადამი ვარ და...
სადაც კი დავალ, – საქართველო დამაქვს სხეულით!

შორსა ვარ შენგან, ვაგვიანებ, ვით ოდისევისი...
სხვათ საამებლად ვგვემე ხორცი, დავტანჯე სული,
ვერ ვხდები, ვის სურს მოგვითხაროს ძირი და ფესვი,
არ მაქვს ანმყო და მომავალი... მხოლოდ წარსული!!!

ისაც მანდ დამრჩა... თან მე არა წამილია რა,
ვერაფრით ვხვდები, ბედმა ასე რატომ იურჩა
და ნოსტალგია, – მოურჩენი სულის იარა
უცხო მიწაზე არაფერმა არ დამიყურა.

სხვათა წალკოტში ჩემთვის ვარდმაც არსად ივარდა,
ვხარობ, – ლექსების გაცრეცილი თხელი რვეულით...
ქართული თიხით მოზელილი ადამი ვარ და
სადაც კი დავალ, – საქართველო დამაქვს სხეულით!

უფალო! არ ვარ უმადური, რაიც მარგუნე...
ისე ვიარე, ბევრგან ვტოვე სიკეთის კვალი,
გთხოვ, ჩემს კურთხეულ სამოთხეში კვლავ დამაბრუნე,
რომ ქართულ მიწას არ დააკლდეს ჩემგან მისხალი.

აღდგომის მადლია მთავარი!

„შეუნდე, რომელნი გვედრიან,“ –
შენს იქით, ხსნა მაინც არ არი...
სიკვდილი, – სუყველას ხვედრია,
აღდგომის მადლია მთავარი!

ვბორგავ და ვერაფრით ვისვენებ,
რა პირით ვითხოვოთ შენდობა?!
იმ ჯვარცმის ამბებს რომ იხსენებს,
იესო როგორღა გვენდობა?!

„ხელების შენმენდა ვაცთათვის“ –
ვიციტ, რომ ცოდვილთა წესია...
თუ არა სწავლებად კაცთათვის,
აბა, რად მოვიდა მესია?!

ფიფქეზი

პატარა ვიყავ, შენც პატარა მეგონე მაშინ,
დღეს ჩემი თვალის უპეები ჟამმა დაღარა...
შენ კვლავაც ისე ონავარობ, ვით ცელქი ბავშვი,
მე კი... თმა-წვერში შემერია უკვე ჭალარა.

ასე მეგონა, შენ მოსავდი იმ ბებერ ზამთარს,
თოვლის პაპასაც, – თმად და წვერად შენა შვენოდი...
მიხატავდი ფანჯრის მინას ვერცხლის მინანქარს,
გამოწვდილ ხელით გელოდი, რომ ზედ დამფრენოდი.

თოვლია ირგვლივ, ჩემი მზერა თოვლზე სრიალებს,
ჩამოივსკა გორაკების თეთრი ფერდები,
ყმანვილის ჟინი შენთებიათ ჟამდაკრულ თვალებს
და გეკითხები: „ფიფქო, შენ კი არა ჰბერდები?!“

და... არც დაბერდე, თაობები კვლავაც გელიან,
თეთრი ხალიჩა დაუფინე ოცნებებს ულევს,
ვგრძნობ, ბავშვობაში დაბრუნება სანატრელია,
სულის თეთრ საგზალს ნუ მოაკლებ პატარა გულებს!

ციკლიდან: „კუნწულა ლექსები“

მიტომ გვაშინებს

მუდამ ვფიქრობთ, რომ ვილაც დაგვცინის,
გული კრთის, როგორც მხდალი ფინია...
და მარტოობაც მიტომ გვაშინებს,
ფიქრთან დარჩენის რომ გვეშინია.

ღა ბევრჯერ მინდა!

სხვისი მინა ვერ გავითავისე,
ფიქრი არ სწყდება მშობლიურ არეს...
და ბევრჯერ მინდა ყმუილი ისე, –
როგორაც მგელი შეჰყმუის მთვარეს!

უსიყვარულოდ – სიყვარულოზე...

მინდვრის ყვაველებს დედამინა უმაგრებს ფესვებს,
სარეველაც კი – ამ ძუძუთი არის ძლიერი...
უსიყვარულოდ – სიყვარულზე დანერილ ლექსებს,
სანოვარათი გაზრდილ ბაღლის დაჰკრავს იერი!

ლექსები აჭირდებიან!

ნურვინ ჩამითვლის ამ სიტყვებს მდარედ
და პოეტები როცა კვდებიან,
მე ასე ვფიქრობ, ყველაზე მწარედ,
მათი ლექსები აჭირდებიან!

* * *

შენი ტრფობა მომდებია, როგორც ბანგი,
გულს მიხარებ, თვალხატულა გაზაფხულო...
მომაყრდენი ეგ სხეული, როგორც ჩანგი,
რომ ზედ დაკვრა არასოდეს დავასრულო!

ეს რალა იციან, დღეს ერთი უყვართ, ხვალ კი მეორე. თებროს შვილიშვილისა არ იყოს, ჩვენებიანთ თაფლოს ბიჭი უყვარდა, ბიჭი ახლა ჯარშია, გოგოს კი დაუკრავს ფეხი და გაღმურ ბიჭს გაჰყოლია.

– ეხ, ლიზა, ლიზა გახსოვს, ქალო, შენი სიყვარული რა წმინდა და სპეტაკი იყო.

ლიზა ბებო, ოთხმოც წელს გადაცილებული მოხუცი, უბანში, ყველასთვის, საყვარელი ადამიანი იყო. კომუნად ჩაცმულს უყვარდა გარეთ გამოსვლა. ყველაფერი შავი ფერის ეცვა. კოჭებამდის შავ ქვედატანს ატარებდა. თვალები, ყოველთვის სათნო ღიმილით უციმციმებდა. განსაკუთრებით ახალგაზრდებს უყვარდათ, რომლებიც ცნობისმოყვარეობით უსმენდნენ ლიზა ბებოს საუბარს და, ხან, ცრემლიანი თვალებით შესცქეროდნენ და, ხან კი, მხიარულად კისკისებდნენ. აი, ახლაც, გარშემო შემოხვევიან, ერთმანეთს არ აცდიან შეკითხვებს.

ლიზა ბებია კი ეშმაკურად უღიმიო და, ვინ იცის, მერამდენედ უყვება მათ თავის სიყვარულზე, – თან, თავის თავს დასცინის, ჭკუა გამომღევია, მეც თქვენი ჭკუისა ვხდებიო.

– ბიჭთან გავლა დიდი სირცხვილი იყო, შვილებო, რასა ჰქვიოდა მის გვერდით გავლა, რომ დავინახავდი თვალებში ვერ ვუყურებდი. მალულად გვიყვარდა ერთმანეთი.

ერთხელ, გიორგობაზე ვიყავით, გახსოვს კატო, შენც იქ იყავი, სამჯერ დამიკრა თავი საცეკვაოთა, მაგრამ, რა გადამიყვანდა, დედაჩემი შორიდან მიბრიალებდა თვალებს. მეორე დღეს, ჯარში მიდიოდა, ჩემი სახლის წინ უნდა ჩაეველო, წამოვიგდე მხარზე კოკაი, ვითომ წყალი უნდა მომეტანა, მის დასანახად კი მივდიოდი. მართლაც, შემხვდა და მითხრა: ლიზა, ჩემს მოსვლამდის ნუ გათხოვდებიო. ეს იყო და ეს ჩვენი საუბარი. საცოდავს ნიკოლოზის ომმა მოუსწრო და აღარ დაბრუნებულა.

მე რა გამათხოვებდა, დედაჩემს ძალით რომ არ გავეთხოვებინე. ქმარიც მყავდა, შვილებიც, მაგრამ მაინც ის მიყვარდა. დღესაც ისევ ისე მიყვარს, ოთხმოც წელს

**ზაირა
მინდელი**

გადაცილებულ მოხუცს.

მოხუცს თვალზე ცრემლი მოერია. უნინ, შვილო, სიყვარული მტკიცე, სპეტაკი და ურყევი იყო.

გარშემო მყოფ ახალგაზრდებსაც მოხუცთან ერთად სევდა მოეძალათ. უხალისოდ წამოიშალნენ და კინოს გადამღებ ჯგუფს დაედევნენ.

– ლიზა, არ უყურებდი გუშინ, თამარაანთ ეზოში, კინოს ხალხი რომ ირეოდა, იმ ერთ ქალსა და კაცსა ბარემ ორჯერ აკოცინინეს ერთმანეთ-

სა, მზისით, დღისით, ამდენ ხალხშია.

– შენ დამიფარე, ღმერთო! რას არ გაიგებ, რას არ დაინახავ, მერე და, მთელი უბნის ბალლაუჭობა სულ იქ იყვნენ, დაცქვეტილები უყურებდნენ და სწავლობდნენ.

– ერთი, თედოთანთკენ გაიხედე, ლიზა, ის გოგოა, პელოს რომ დაუფრთხია.

– გოგოა თუ, ბიჭია, დასწყევლა ღმერთმა, შარვალი აცვია, თმები ბიჭივითა აქვს გაკრეჭილი.

– გაჩუმდი, მოგვიახლოვდა, არ გაიგოს. თითქოს, ფეხშიშველა იყო და, რალაც რეზინებს მიაქლასუნებდა.

– ეგ კი არა და აბა, ზურგზე შეხედე, სულ, მოშიშველებული აქვს, ღმერთო, ეს რა დრო დადგა, ნახევრად შიშველები დადიან, უნინდელი დრო, ხომ, არ არის, მაშინ, როცა ფართალი არ იშოვებოდა, ჩვენ, ასე არ დავდიოდით, ამათ რალა ღმერთი უწყრებათ?!..

მართალია, რა დრო იყო უნინ, სიმინდს, ხორბალს, არაყს და რას აღარ ვცვლიდით, ხოლმე, ფართალზე, რამდენ შალებსა ვქსოვდით. თბილისს ჩაგვექონდა, ჩითზეც რამდენი გაგვიცვლია.

გახსოვს? ერთხელ, გიოს, ერთი, დიდი შალი რომ მოპარეს კინტოებმა საბურთალოს ბაზარზედა. გიოს, თურმე, გაშლილი აქვს თამარას მოქსოვილი შალები, მერე, რა კარგი შალების ქსოვა იცოდა. მისულა სამი კინტო, ერთს გიოსთვის თუშური ქუდი მოუხდია. ძიავ, ეს ქუდი შენიაო? ნადით, შვილო, ნადით აქედან, უთქვამს გიოს. ერთიც, მართლა წასულა, იმის შალიანადა, მერედა, როგორი გაჭირვება იყო.

მგზავრობა, ხომ, ყველაზე ძალიან ჭირ-

და, ძირითადად, მატარებლით დავდიოდით. ყველას, ერთნაირად, უჭირდა მაშინ.

– გამარჯობათ ქალებო!..

– გაგიმარჯოს ელო..!

– რა იყო, გოგო, რა ალიაქოთი შეეყარა უთენია შენს მეზობელ ოკნადაჯეს?..

– ჩვენი ქათამი გადასულა მაგის ეზოში და ქვეყანა შეყარა.

– ძალო, როგორ გვიანობამდის გენ-თოთ გუშინ შუქი, ჩემი მაზლი ხომ არ იყო ცუდად?

– არა, ელო, ფეხბურთს ვუყურებდი შვილიშვილებთან ერთად.

– ნეტავი, შენ, რომ მაგის გული გაქვს.

– რას ამბობ, ყიფიანი თამაშობდა, როცა ეგა თამაშობს, სულ ვუყურებ. თან, მშვიდა-თა ვარ, ვიცი, რომ ჩვენები მოიგებენ. ლიას რაღა გაუნყალე გული, შინ წამოდიო. ჩემი ნანი თავის კურსელებზე უყვებოდა და სი-ცილით კვდებოდნენ.

– იმიტომ ვეძახოდი, რომ ტელევიზორ-ში კიკაბიძე მღეროდა, ვერ გავაგონე. როცა სახლში მოვიდა, ძალიან ნანობდა, ვერ გავ-იგე რატომ მეძახოდიო.

– ელო, რა ჰქენით, მართლა, ის ჯა-ბახანა მანქანა გაყიდეთ, თუ, ვერა, ვერ მოაწონეთ ვერავის?

– გუშინაც იყვნენ მყიდველები, შევედი ოთახში მაგის გრუხუნით მობეზრებული და ჩემს შვილს ვუთხარი: შვილო, ოღონდ, ეგ ჯაბახანა მოგვაშორონ და, თუ, გინდა უფა-სოდ წაიღონ-მეთქი. თვალები გადმომიბრი-ალა ჩემმა შვილიშვილმა, ის დიდი ამბით აწონებდა. ეხლაც იმ ჯაბახანათია წასული ბიჭი, გული მისკდება, ან, როგორ დადის, ის სვიდანიები ხომ, ერთნაირად, ულაყლაყებს.

– სიდენიები ქალო, სიდენიები.

– ოჰ, კარგი, ქალო, ერთი, რაცა ჰქვია.

– გუშინ, ჩემმა პატარა ბიჭმა დიდკრა-ნიანი ტელევიზორი იყიდა, იმხელაა, რომ ძლივს შეიტანეს ოთახში.

– დიდკრანიანი ყოფილა, ელო, ჩვენ-სავითა.

– კარგად აენყო შენი პატარა ბიჭიც, ობლად გაზრდილები გყავს, ჩემო რძალო, ოცი წლის გოგო დაქვრივდი, სამ-სამი შვი-ლი დაგრჩა გასაზრდელი, შენი ქმარი სა-მამულო ომში რომ დაგელუპა. პატიოსნად დასდე თავი, იმიტომაც გვიყვარხარ და გა-ფასებთ.

– აგერ, გაიხედეთ ქალებო, ტარაბაშკა

მოდის, მინამ უყოს მაგას პირი, ეგ არის სიცოცხლის ღირსი? ქმარი გვერდით უგ-დია და, აქეთ-იქით დააცეცებს მაგ, მინაში ჩასადებ თვალებს.

– არა, გენაცვალეთ, არა, უნინ სხვა დრო იყო, სხვა.

– აჰა, ბაბეც მოდის და დაიწყებს კრუსუნს, რა, ჩვენსავით საქმით არის დალ-ლილი, რა ზარმაცი დედაკაცია ქაა, მოსწყ-და მაგას წელი. გუშინ ჩვენი ბაღებისთვის დაულაგებინებია სახლი. იმათ რაღა იციან სახლის მოვლისა. მერე, ჭერუაშვილის კეე-ები და ფერადი ძაფები მიუცია, იმ, უტვინო ბაღებს მეტი რა უნდოდათ?!..

– ქმარი, ეს, ჩვენი მაზლი, ეგეთი ყო-ჩალი რომ არა ჰყავდეს, რა ეშველებოდა ნეტა? როგორი ყოჩალია, ბარემ, ათი კაცის გასაკეთებელს აკეთებს.

– გამოსულხართ, ქალებო, მიკვირს მოგიცლიათ!..

– აბა, სულ, შენ ხომ არ უნდა იჯდე ამ სკამზედა?!..

– დაჯე, დაჯე ბაბე და, ის ამბავი მოგვი-ყვი, ჩვენს მაზლს როგორ შეუცვალეს პა-ტარძალი, – თან, იცინიან მოხუცები.

– ნეტა, ხუმრობის ხასიათზე არ იყოთ. ვინ მოიგონა პირველად, იმ ცეცხლმოკ-იდებულმა, ვითომ, სხვა ქალი დანიშნა და, მე კი წამომიყვანა. ის თეთრი იყო, შენ შავი ხარო. ჩემ ქმარს ეტყობა მაშინ მოჩვენება ჰქონდა.

– ეხ! საცოდაო, აბრამანთ ქალო, სად დავბერდი.

– შენ, ის გვითხარი, რა ისმის შენს შვილიშვილზე, თბილისიდანა?

– რაო, ქალებო, უმაღლესში ჩაუბარებია.

– ჰო, ჩემმა ნანიმ თქვა, ასპირანტურ-აში ჩააბარაო.

– ენაცვალოს მაგას ბებო.

– გაიხაროს ბაბე, გაიხაროს, მართა-ლია, ძალიან კარგი ბაღლია.

– სწავლისათვის არის დაბადებული.

– აი, გიოც გამოჩნდა, ეტყობა თელ-ავში იყო ჩემი მაზლი, ახალი გალიფე და ცარსკები აცვია.

– რაღაც, შექეფიანებული ჩანხარ, ჩემო მაზლო.

– ხო, ხელფასი ავიღე, ცოტა პივა და ხინკალი მივირთვი.

– გაგახარა ღმერთმა, ხელფასი აგიღია, შენა ხარ ჩვენი უბნის ყულაბა.

– კარგად იყავით, ქალებო, კარგად, ნავალ, ცოტას დავისვენებ.

– მეხი კი დაგაყარე, რომ ვეტყვი რა უყავი იმდენი ფული-მეთქი, სულ, იმ, ხინკალს და პივას დააბრალებს. იმ, ამო-სავარდნელთან კი მიაქვს. აავსო, თურმე, ნაირ-ნაირი, ძვირფასი საკაბეებით.

– კარგი ძალო, დაწყნარდი, მაგისტანა ხასიათის კაცი, მეორე არ არის, როგორ პა-ტივსა გცემს, ეგ, ერთი ზნე აქვს, აპატიე. ნატო შენზე უარეს დღეში იყო, მაგრამ, სიკო რომ მოუკვდა, სულ იმას ტიროდა: მი-პატიებია ყველაფერი, გენაცვალე, ოლონდ, არ ნახვიდე, არ დამტოვო.

– იმ დღეს, ქალებო, მურადა იყო ჩვენ-თან, – საუბარს განაგრძობს ლიზა ბებო, – რა ენა აქვს, მაგ მაიმუნს, დაგვხოცა სი-ცილით. თავის პაპაზე ჰყვებოდა.

– გიო ვენახში ყოფილა, თურმე, ის, მო-მიჯნავე ლამაზმანიც გიოს ასმენს, თურმე: პიო, პიო, გადმო გიო, ვითომ, ინდაურებს ეძახის. გიო ვენახსა წამლიდა, თურმე, მის ხმაზე გიოს დაუწყია თვალების ცეცება და, თან, მიუღუქსია. დამაცადე, გენაცვალე, ჯერ, წამალი შევაფრქვიო.

– იმდენი ჯანი დაენვას მაგას, – ცხარ-ობს თამარა ბებო, – რაც, ეგ, მართალი არ იყოს. მე გიოს მადლიერი არა ვარ, მაგრამ, ეგ, სულ, მაგ ეშმაკის მოგონილია, გაგიხ-არია, კინალამ არა სცემა, მაგხელა ბიჭს, თავის პაპამ.

– ამასწინათ, კლუბში, სცენაზე, თავ-პი-რი დაიღენა. იმიტოა დაბინტული, მეზობ-ლის ხილს იპარავდნენ ბიჭები. ასეთი როლი ჰქონდათ. პატრონი გამოუდგათ, ამას ბოძი ვერ დაუნახავს და მთელი ძალით დას-ჯახებია, უკან, სცენაზე გადმოვარდნილა, ატეხილა ტაშის გრიალი, რა კარგად ითა-მაშე შენი როლიო. ეს კი, გამწარებული, ჩუმად იგინება, თურმე, სახლში რომ მოვი-და, დაგვიხეთქა გულები.

– კიდევ, კარგად გადარჩენილა, ძალო, ღმერთმა გაახაროს, კარგი ბაღლია,

უფროსების პატივისმცემელი. ელო, შენ, ეგ, მითხარი, ნანა სად არის, ორი დღეა არ დამინახია.

– ლიას დაბადების დღის შემდეგ, სულ, თავის ტკივილები აქვს.

– ექნება ქაა, მაშ არ ექნება, რა ნახა ჩემმა თვალებმა, რაც მაგან ღვინო სვა, რა კარგი თამადობა სცოდნია. გამაგიჟეს, ერთი კვირით ადრე დაინყეს დაბადების დღე, არ დააცადეს გოგოს წესიერად სუ-ფრის გამზადება.

– ახალგაზრდები არიან, ძალო, ერთად შეიყრებიან, ხოლმე, და, მეტიც არ უნდათ. მონატრებულები არიან ერთმანეთს. ეხ, ჩემ ნანასაც ძალიან გაუგრძელდა თბილისში სწავლა.

– ძალო, შენმა ლიამ რა კარგი სიმღერა და ცეკვა იცის.

– ჰო, ელო, ენაცვალოს მაგას ბებო, ყვე-ლა ჯურასა ცეკვავს. რა, ტანი დაამძიმებს? გაჩხიკულია.

ხსენებაზე მოხუცებს თამარას შვილიშ-ვილი ლია წამოადგათ თავზე, ახალდაბანი-ლი, სველი თმით.

– აბა, ახლავე წადი სახლში, თორემ, დაუძახე დედაშენს, გოგო, ვის გაუგია, ეგრე, ყოველდღე, თავის ბანა და, გარეთ სიარული. ამ სიცივეში, გინდა მიტინგი დაიმართო. შე, თავგასახმოზო.

– მიტინგი კი არა, მენინგიტი, ბებო.

– შენ, რაც გინდა, ის დაუძახე.

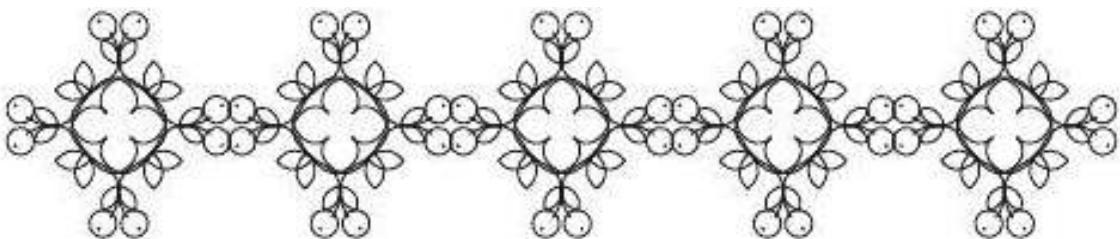
– ამ, საუბარ-საუბარში მოხუცებს ბინ-დი ჩამოუნვათ, საავდროდ გამზადებულ-მა ცამაც გამოიდარა; აქა-იქ, მკრთალი ვარსკვლავებიც გამოჩნდა.

– უი, დამიდგეს თვალეები, როგორ დაბინდებულა, კრუხ-წინილა კი არ დამი-ბინავებია.

– ერთი, მეც წამომაცენე, ელო.

– აი, გაგახარა ღმერთმა.

მოხუცები ერთმანეთს დაემშვიდობნენ, ნელი ნაბიჯით თავიანთი სახლებისაკენ გაეშურნენ ათასი ამბებით სავსენი.

წამი რომ ქუხდა,
ფგენოდა ღამე,
რომ ვიდექი სახლის ზღურბლთან,
ვწყურებდი დამპყლ ჭერს.
ქარი აღარ იყო,
მაგრამ წვიმდა,
წვიმდა,
წვიმდა,
და აქრობდა სანთელს.

ვაკო
ორმოცაძე

ვ. ორმოცაძე

* * *

შორს მოჩანს ეზო,
ცარიელი,
გამიშვლებული...

მეძახის,
ხმები იძირება სულში და იქით,
სადაც ყვავილობს მიტოვებული,
ნუში და ვაზი,
სადაც ყვავილობს მტკიცენული,
უძინარი ფიქრი წარსულზე,
და წინ ჩავლილი მოგონებები,
გავფანტე საით?

შორს ეზო მოჩანს,
ცარიელი,
გამიშვლებული.

* * *

პირველი იყო სიტყვა,
მეორე კი ადამიანი,
და მერე ყველაფერი გაიყო ორად,
გამოჩნდა ცუდი,
და გაირკვა,
რა არის კარგი.

სიტყვის შემდეგ მზეც ამოვიდა,
და დაერქვა აღმოსავლეთი,
ადამიანი კი მხოლოდ,
იყურებოდა იქით,
და აღარასოდეს მერე,
არ უძებნია სინათლე,
სხვა მხარეს,
სხვა გზაზე.
და მაშინაც კი,
როცა ჩამოწვებოდა ნისლი,
ან დაიწყებოდა წვიმა,
და დადგებოდა ღამე,
აიშლებოდა ქარი,
იყურებოდა აღმოსავლეთისკენ,
და შორდებოდა ღმერთს.

კარგავდა ღმერთს,
და ფანტავდა დროს,
რომელიც თვითონ გამოიგონა,
დაინესა,
დაინანილა,
შეიზღუდა სამყარო მისი,
შეიზღუდა ასაკი მისი,
შემოაკრა ცხოვრებას ისე,
რომ სურვილიც რომ ჰქონოდა,
საზღვრებს იქით,
ველარასოდეს გამოვიდოდა.

ღმერთმა შექმნა ადამიანი,
ამოვიდა მზე,
და ადამიანს შეუქმნა თავისუფლება,
რომ ის ყოფილიყო ცენტრში,
რომ შექმნილი სიმარტივით,
და მრავალფეროვნებით,
მისივე ცხოვრება ჰქონოდა,
მხოლოდ მის ხელში,
და ეს სამყარო მოექცია მხოლოდ მის ირგვლივ,
მაგრამ?

და დასვა კითხვის ნიშანი ადამიანმა,
და გადაწყვიტა,
რომ ამ სამყაროს აკლდა,
მხოლოდ ერთი სიტყვა,
რომ ყოფილიყო სრულყოფილი,
და შექმნა სიტყვა „მაგრამ“.

ღმერთმა კი შექმნა ადამიანი,
მაგრამ,
ადამიანმა შექმნა პრობლემები,
ადამიანმა შეიქმნა პრობლემები.

და მაშინ როცა,
პირველი იყო სიტყვა,
მეორე კი ადამიანი,
ყველაფერი გაიყო ორად,
გამოჩნდა ცუდი,
და კარგი რა არის,
ამაზეც ითქვა.

ამის შემდეგ კი ყველაფერი დაბრალდა ღმერთს.

* * *

მესიზმრა,
რომ ვიდექი სახლის ზღურბლთან,
ვუყურებდი ცარიელ ეზოებს,
ცარიელ სახლებს და წვიმისგან დამპალ ჭერს,
ცაში კი ქუხდა,
დგებოდა ღამე.
არაფერი ყოფილა ისეთი მტკივნეული,
როგორც ქარის გაბრძოლება,
როცა იპოვნის ხის გატეხილ ნაჭერს,
შეიჭრება ბნელ სახლში და წლების წინ,
ბოლოჯერ დანთებული ცეცხლისგან დარჩენილ ნაცარს,
არევს და არევს.
დაივლის ყველა სურათს,

და კედელში მოქცეულ ლურსმნებს გამოაცლის უკანასკნელ საყრდენს,
არევეს წერილებს,
გრძნობებს,
ქალმა რომ სიყვარულს,
თანხმობა უთხრა.

სევდიანია ჩრჩილის ხმაური,
და იმ სანოლის დანებება,
რომელზეც წლების წინ ადამიანებს,
დაღლილი სხეული მიეგდოთ,
ყანა და თოხი გაედოთ მხარზე,
აელოთ მინა,
ეჭამათ პური,
მიეგდოთ და ფიქრობდნენ
– იქნებ, ხვალ აღარ გათენდება,
აღარ ამოვა შემოდგომის მზე,
აღარ შეიცვლის ასწლოვანი ვაზი,
დამწიფებისკენ ფერს.

მესმოდა ქარის ზუზუნი დაჟანგული თოფის ლულაში,
ბოლო გასროლის ხმას რომ ჰგავს,
და აღვიძებს სოფელს.
გაივლის ტყეს და მიწვდება შორს,
სხვა მინაზე გარდაცვლილი ახლობლის გვამს,
მის სახლში დასადგურებულ მარტოობაზე რომ მოჰყვეს.

მესმოდა,
კერაში ალით გაშავებული ჭურჭლის ჟღარუნი,
და ისეთი სუნი ასდიოდათ,
როგორც ბებიჩემის ბოლო ამოსუნთქვას,
მეზობელმა ხმით რომ დაიტირა,
და იგრძნო,
სხეულიდან სულის გამოსვლა,
იგრძნო,
როგორ შემოუარა სახლსა და ეზოს,
გულზე მიიხუტა ყველაფერი,
მოეფერა,
ისე, რომ მისი წასვლა არ გაძნელებოდათ,
და სიტბო,
კიდევ ერთხელ ეგრძნოთ.
ეგრძნოთ სიხარულის შეძახილი,
როცა მე დავიბადე,
და ბებიჩემმა გაალო კარი,
დაქვრივებულმა,
შემოსილმა შავად,
მიირბინა ჭიშკართან,
და მთებზე აზიდულ,
ბაბუჩემის საფლავს ახედა,
– ბიჭია, ბიჭი!
და ატირდა.

ქარი კი შემოეკვრა მიტოვებულ ნიგნებს,
ფურცლებს შორის მოქცეულ მტვერს სიმშვიდე დაურღვია,
და ნაართვა ძალა ბევრის დანერილ სიტყვებს,
ბევრის დანერილ რითმებს,
ბევრის დატანჯულ ფიქრებს.
მე კი მესიზმრა,
ცაში რომ ქუხდა,
დგებოდა ღამე,

რომ ვიდექი სახლის ზღურბლთან,
ვუყურებდი დამძალ ქერს.
ქარი აღარ იყო,
მაგრამ წვიმდა,
წვიმდა,
წვიმდა,
წვიმდა,
და აქრობდა სანთელს.

* * *

მაშინ კი თოვდა,
არაფერი არ ჩანდა ახლოს,
საკვამურზე ჩამომჯდარა შავი ბელურა,
ლამით სიომაც დაუბერა,
მაგრამ ვერ გრძნობდნენ შრიასს,
რადგან ოთახი ჩაკეტილა,
როგორც ქვის კუბო,
და თავზე ყვავილები ეხურა.

მაგიდა ცარიელი,
მაცივარი ღმუის და ღმუის,
მორჩენილი პურის ნაჭრები,
დაცლილი ქილები ირგვლივ,
გამზადებული პერანგი ხვალისთვის,
და დატენილა ტელეფონიც,
მწვანეა შუქი.

– მე წავალ იქით,
შენ წამომყვები,
მიგატოვებ ცოტახნით გარეთ,
მერე სალამოს ჩაი დავლიოთ,
ან თუნდაც ყავა,
არ დაგავინყდეს,
რომ გათენება სჯობია ღამეს,
სიღარიბე კი, როგორც მოვიდა,
ადგება,
წავა !

დილით კი თოვდა,
და ოთახი დაემსგავსა გამოთლილ კუბოს,
კარს ამტვრევენ,
ხმაური ისმის.
ცხედარი ორი,
და ბელურა გადაფრინდა საკვამურიდან,
კენკავს რალაცას,
ქურდობს და ქურდობს.

* * *

დავატრიალე,
ჩემი ოცნება უკვე აღარ ჩანს,
და მიიმალა ფერებსა და ხმებს შორის,
ის კი ტრიალებს,
გაუჩერებლად,
ცვლის პეიზაჟებს,
ნატურმორტებს,
და ედემის ბალიც აყვავილდა,
თოვლში გადარჩა,

დადგა ზაფხული.

დღეს მითოლოგია ავირჩიე,
ვიმოგზაურებ მთებში ღმერთებთან,
და მათაც შევთხოვ,
იქნებ გაჩერდნენ,
ისე დაეწყონ,
რომ მათ შორის იყოს თანხვედრა,
იყოს მანძილი,
და განსხვავებაც ცოტა რომ იყოს.
ისინი კი შეისმენენ,
და ხანდახან ასრულებენ, რაც მითქვამს,
მინდა,
შეიძლება კი,
ეს ჰგავდეს რამე სხვა გრძნობას?
არა,
და არა,
უფრო მეტია,
უფრო მეტი მოაქვს და მოაქვს,
როცა პირველის გადაწერა აღარ გშველის,
არც ლოცვა არაფერს არ ცვლის,
და ღმერთს სხვაგან ეძებ,
რელიგიების,
გრძნობების მიღმა.

მოაქვს,
და მოაქვს,
ვატრიალებ,
ამერია რიცხვი და წელი,
გარეთ ღამეა,
მზე კი შიგნით შემომძვრალა,
და უკვირს,
როგორ შეიძლება დედამიწა იყოს ასეთი წელი,
მე კი მივდიოდე ასე სწრაფად,
ვტოვებდე უკან,
შეურაცხყოფილ მშობელს,
შეცვლილ მეგობრებს,
რატომ არ ესმით?
რომ მე ვარ ედემის ბაღში,
და როცა მინდა აფრიკაში ცხოველებს ვნახავ,
აქ ცირკიც არის,
და ამ ქალაქში რამდენი კლოუნი დადის,
ყველას სახეზე ვცნობ.

ვატრიალებ,
და არ სრულდება,
დღე გადის,
ღამე,
ჩემი ოცნება უკვე აღარ ჩანს,
მოაქვს,
და მოაქვს,
ვატრიალებ,
მზე თავზე მადგას,
გამოჩნდა მთვარე,
ედემის ბაღში დაიწყო წვიმა.
თავს უკან გადავწევ,
შევწყვეტ ფიქრს,
თორემ,
რაც დავალაგე,
ეს ფიქრები ყველაფერს არევეს.

მაგვარი პრილა ფოთლებით. საცეცებივით შემოუსალტავს ღონიერი, გაფშეკილი ღეროები ქლიავის ხისთვის. ზემოთ მიინევს, ლამის ასცდა კიდეც კენწეროს. სხეულს უღრღნის, სულს უნამლავს. ყოველდღე იმატებს ძალ-ღონეს, ივსება, იბადრება. თითქოს, უნდა ყველაფერი თავის უძლიერეს „მკლავებში“ მოიქციოს, მათი სიცოცხლე მიისაკუთროს. ყვავილებთან რა საქმე აქვს, მის ფერხით რომ გაშლილა, მათ არსებობასაც ვერ ამჩნევს. რად უნდა ეს საოცარი სილამაზე, მხოლოდ მაღლა, უსასრულობისკენ მიიწევს. თუმცა, ამ ხარბს, თითო საცეცი, ყოველი შემთხვევისთვის მაინც გაუნვდია მათკენ.

მაგრამ, ვაი რომ მუხთალია ნუთისოფელი. როდის, ვისთვის უპატიებია ქედმაღლობა. ერთი ხელის მოსმით მოუმსხვრევია მძლავრი ფრთები, მიწაზე დაუნარცხებია ცამდე ხელმინანვდომი. ასეა, ჩემო კარგო, სიკეთეს არ მოგიტანს უარყო ამქვეყნიური უბრალოება... მყესებს გადაგიჭრიან, ფესვზე წამოზრდილი ყლორტებიც იგივე ბედს გაიზიარებს... ხომ გაფრთხილებდი, ეს დღეც დადგა... ქუჩის მტვერივით გაიფანტება შენი ამპარტავნობა, უსულო სხეულის ნარჩენები კი იმ მიწის საკუთრებად იქცევა, ვინც გშვა და სიცოცხლეს გაზიარა...

ბილიკს ზემოთ მიფუყვები. მის გადამა ყვავილების იისფერ-წითელი არშია ბალური მაყვლის ეკლიან ბარდამდე ასდევს, რომელიც მკვახენაყოფიანი კუნწულებით დახუნძლულა, აქა-იქ გვირგვინის თეთრ-ვარდისფერი ფურცელი შერჩენია. დახრილა სიმძიმისგან ძირში მოდებულ მწვანე ბალახის ხალიჩაზე. ყოლოს მსხვილი ღეროები, პირდაპირ, ნაკადულიდან ამოუტყორცნია, მის ფესვებთან მხიარულად რომ მილიკლიკებს.

ფართოდ გაუშლია ტოტები კარალიოკს. ფოთლების ღია სიმწვანიდან შავად გამოიცქირება შარშანდელი, გამხმარ-გაქვავებული, დაშაშრული ნაყოფი. კომშის ციდა ყვავილიდან ახლად გამოსული ნასკვები კი მალე ყვითელ, დიდრონ სურებად გადაექცევა მის ახალგაზრდა, ჯან-ღონით სავსე სხეულს.

თალარის ძირმსხვილ ვაზებს ტირილი მობეზრებიათ, კვირტიდან ახლად მოვლენილ სიცოცხლეს მზრუნველად უწვდიან მიწის გულ-იდან ამოქაჩულ სასიცოცხლო წვენს...

ეს კი სახლია, ჩემი ძველი სახლი...

პირველი სართულის სქლად ბეტონდასხმულ, ვინრო მოედანს შევავლე თვალი. სუფთად დაგვილ ზედაპირს ნათლად ეტყობა აქა-იქ

**მარიამ
აკაშუაშვილი**

ნაბზარ-ამოტეხილები. ეს, სულაც არ მიშლის შევიგრძნო ის სიმშვიდე და რალაც შორეული შეუცნობელი ტკბილ-მწარე აურა, რომელშიც სწრაფად ვეხვევი, გრძნობა, რომლის გაყლერება, მიუხედავად მცდელობისა, ვერასოდეს მოვახერხებ. მას სიტყვით ვერ გადმოსცემ, უნდა შევიგრძნო. მგონია, ის ყველა ადამიანში თანაბრად დევს – უქონელია თუ ცხოვრებას მისთვის დაუბერტყავს ბარაქის კალთა. განათლებულია თუ მხოლოდ იმის მცოდნე, ყოველდღიური საჭიროება რომ მოითხოვს. ყველას აქვს თავისი სავანე. არც მას აქვს მნიშვნელობა,

სახლია თუ სასახლე. ადგილი, სადაც საკუთარი ჭერი გახურავს, სადაც არავის მევალებდ გრძნობ თავს, სადაც შეიძლება შევიგრძნო თავისუფლება მთელი თავისი სიდიადით, ყველაზე მთავარი, რაც უფალს ადამიანისთვის უბოძებია, რის გარეშეც სიცოცხლეს ჩალის ფასიც არ გააჩნია.

კედლის ბათქაშს ჭერის სიახლოვეს ზოლად გასდევს დაღრეცილი, კიდეებდაკბილული ფართო ნაპრალი. მუქი ლაქები ემჩნევა სიძველისა. ალბათ, ნესტიც არ დარჩენია ვალში, ადგილ-ადგილ სიფრიფანა ბუშტუკები წყლულოვან გამონაყარს მიუგავს. ცოცხის გასმა და კედლის საფარის ნაშალი ფქვილივით ეფინება ბეტონის მუქ საფარს.

ოთახის კარი დაკეტილია, სახლში არავინაა. გასაღები ნაცნობ ადგილზე დამხვდა. კლიტეს მოვარგე და გადავატრიალე. დივნის კიდეზე ფაქიზადაა გადაფენილი გამოცვლილი საშინაო ტანსაცმელი, რომლის პატრონიც ჩემი უფროსი და გახლავთ. მარტო ცხოვრობს ამ უზარმაზარ სახლში, ჩემი ბავშვობის ბედნიერი ხანა რომ ჩასახლებულა და ოთახიდან ოთახში მსუბუქად დაფარფატებს აჩრდილივით. სქელი მუყაოს ხელსაქმის ყუთში მატყლის ნართით შებორბილი თითისტარი და საქსოვი დევს. ქსოვა, სათაყვანო კერპი, ჩვენი ოჯახის ტრადიციას დღემდე რომ შემოუნახავს.

მეორე დივანზე სრული თავისუფლება სუფევს, ცარიელია და მოთმინებით ელოდება მოულოდნელად შემოსულ სტუმარს და სკამის მაგივრად ფუმფულა ჩამოსაჯდომს სთავაზობს.

მომცრო კარადაში, გასანევი სქელი მინა რომ უწევს კარის მაგივრობას, ჩანს უამრავი საკითხავი მასალა: ყურნალები, გაზეთები, მოსახევი კალენდრის ფურცლებმოკლებული ეგზემპლარები, კროსვორდები შევსებული და ნახევრადშევსებული, აქვეა კალმები, ფანქრები. ეს კარადის მხოლოდ ნახევარია. მეორე მხარის შიგთავსს ხის, ასევე, გასანევი-გამოსანევი კარი „იცავს“ თვალისგან. აქეთ სქელტანიან ძველ

ჟურნალებს ნახავთ: „ცისკარი“, „ხომლი“, „განთიადი“. მოკლედ, ყველაფერია, რითაც სულს მეორედ, მესამედ... მეათედ შეგიძლია მიანიჭო სიამოვნება. ყოველი შემდგომი ნაკითხვისას ახლებურად, სხვა კუთხიდან შეხედო ცხოვრებას, გააცნობიერო სიცოცხლის ნამდვილი, საოცარი არსი...

ტელევიზორის ჩამქრალი ეკრანის სიღრმეში სუსტად ისარკება ავლადიდება ოთახისა, კედელთან მჭიდროდ მიდგმულ ხის მაგიდაზე, მხოლოდ, რამდენიმე ყველაზე საჭირო ატრიბუტი დევს. სამ რბილსაჯდომიან სკამს მის გარშემო, საზურგეები მოუჩანს...

შენ რომ არა, იქნებ, ცხოვრება უფრო ბედნიერი ყოფილიყო. ყოველ წამს აუღელვებლად გვახსენებ მის ამოებას, დროს მიარბენინებ. სად გეჩქარება?! ისრების საცეცებში იხვევ და ისედაც უღმობელ ჟამს მეტად დაუნდობელს ხდი. წამების ამ საძაგელ ისარს ყოფნის თავხედობა ხშირად შეგვახსენოს თავი მომაბეზრებელი ტიკტიკით, როდესაც დანარჩენები უდრტვინველად ინაცვლებენ ციფერბლატზე ადგილს, ვებუტბუტები კედლის საათს, პირდაპირ, თვალებში რომ მიცქერს, დივნის კიდეზე ჩამომჯდარს.

თუმცა, არ შემოძლია, მხოლოდ, გაკიცხვით შემოვიფარგლო.

ბევრჯერ, დარდით შეპყრობილს, მარტოობის წუთებში მხსნელად მომვლენიხარ. წყნარი, გამოზომილი ტიკტიკით შთაგიგონებვიარ სიმშვიდე ყველაზე დასაფასებელი რამაა. სწორედაც, შენი წყალობაა ყველა ნეგატივი უკან რომ რჩება. დადებით აურად მერტყმი, განმანყობ სრულფასოვანი სიცოცხლისთვის. მომეჩვენა, თითქოს, მცირე ხნით შეჩერდა, ყური მომაპყრო, ალბათ, დიდსულოვნად მაპატიო უმადურობა.

ისე არ გამიგოთ, მხოლოდ, აპათიურობა, გულცივობა იყოს ჩემი სულის შიგთავსი, მაგრამ, დროდადრო აუცილებელი ხდება თვალი მოკუხუჭოთ დაუმსახურებელ ტკივილს, ჩვენს გარშემო მყოფები რომ გვაყენებენ. ჰოდა, შენც იგივეს გირჩევ.

ასეა, ჩემო დაუღალავო თანამგზავრო ცხოვრებისა. გეუბნებოდი, შენ რომ არა, იქნებ, ცხოვრება უფრო ბედნიერი ყოფილიყო მეტეტი. ცივილიზაციისგან განებვირებული, მისთვის აუცილებელი ატრიბუტი ხარ და ამას ვერავინ წაგართმევს. თითქოს, ჩამიღიმილა და გააგრძელა თავისი უსაწყისო და უსასრულო სავალი...

იდაყვით ძლიერად ვუბიძგე მარნის კარს. მართალია, ცოტა ძნელად იღება, მაგრამ ყურისწამლები ჭრიალით მიეჯახა კედელს. ოთახის სიბნელეში სუსტად იჭრება სინათლე ცხაურიანი, ვინრო ფანჯრის მართკუთხედიდან, იმასაც მეზობლის ეზოში თითდაუდებელი მალა-

ლი ბალახი და ლელვის გაბარდნილი ტოტები ახშობს. კაცის სიმაღლე ჭინჭარი, ჭინჭრის დედა, მოუვლელით გაველურებული ყვავილები და ათასი ჯურის სხვა წვრილდროიანი მცენარე ებლაუჭება თითოეულ გოჯს ნიადაგისა, რომლის ქვემოთ ფესვები ხარბად ინოვს საკვებს, ზემოთ, კი, შთანთქავს ციდან მოვლენილ ტენს, სითბოს და სინათლეს. ხეებს, კვლავ, გამოაქვს კვირტები და შემდეგ, ნაყოფით დამძიმებულნი, დახრილი ტოტებით ელოდებიან სტუმარს, ხელგაშლილ მასპინძლობას პირდებიან, ის, კი, აგვიანებს...

ამ ყველაფერს აგვირგვინებს სახლი, ჩამოქცეულა პირველი სართულის, საცხოვრებელი ოთახის წინა კედელი. თითქოს, სცენაზე დეკორაციას უცქერ: ფეხებმორყეული ტახტი; დაბალი კარადა; მაგიდა უზურგო სკამით. რამდენიმე წლის წინ რკინის რიკულებიან სანოლზე გაშლილი, აულაგებელი ლოგინი, რომელიც, თითქოს, ყოველდამე პატრონს ელოდება. მას კი სული უფლისთვის მიუბარებია. მარნის გისოსებაკრული ფანჯრებიდან გამოცარიელებული თვალებით იცქირება სიბნელე. აშენებული წყაროს სახელურმოტეხილ ონკანში წყალი დამშრალა. გადაბრუნებული სასაპნე და ტანსაცმლის ჯაგრისი ფსკერზე ყრია. სარკმლის გისოსზე პირსანმენდის დაგლეჯილი, ქარ-წვიმისგან დაჟანგისგან დალაქავებული მონახევი შემორჩენილა.

ჩამოქცეულა მეორე სართულზე ამაველი ხის კიბე და ბაქანიც თან მიუყოლებია. მონყვეტილ სახელურს რიკულებით ნიაზე მსუბუქად მოლივლივე ბალახის სიმშვიდეში უპოვია სამუდამო თავშესაფარი. შუშბანდის ამოტეხილ მინებში ქარს გამოუფენია ჩამუქებული ნაგლეჯები ფარდებისა, კონტრასტს რომ ქმნიან ოთახის სივრცეში, ჯერ კიდევ, შერჩენილ სითეთრესთან. სახურავის კრამიტი კოჭებთან ერთად ჩამონგრეულა. უპატრონობის ამ გულსაკლავ დუმილში თუ ყურს დაუგდებ, მხოლოდ ჭრიჭინების გაუთავებელ „ჭრი-ჭრის“ გაიგონებ....

ფანჯარას მოვცილდი. შეჩვეული თვალი ძალდაუტანებლად აღიქვამს მთელ ავლადიდებას მარნისა. იატაკზე ბეტონია დამსკდარი. ჩალრმავეებში ჩამჯდარი პატარა ქვევრები ამოდ ელიან ყოველ შემოდგომას. რანდენი ხანია, ყელი აღარ ჩაუსვლელებიათ შუშუნა მაჭრით. არც ამ, უზარმაზარ ქვევრს ადგას სიკეთე, აგერ, უკვე, მესამე წელია აღარავინ იხედება მისკენ. ჩარჩენილი ჭაჭა გამხმარა, ჩაშავებულა მტევნების ჩონჩხები.

რამდენი მოვლა გინდა, შე ბარაქიანო! ხალხმა გაიადვილა საქმე, პოლიეთილენმა დავინყებას მისცა მამაპაპური თიხა... მამაჩემი და ის დრო დამიდგა თვალწინ, ვენახი რომ ვენახობდა.

ამ მუცელგაბერილებს კი მოვლას არ აკლებდა გლეხი.

როვლამდე ერთი თვით ადრე იწყებოდა სამზადისი, რომელიც რიტუალს უფრო ჰგავდა. ყოველდღე ისმოდა მონოტონური ხმა, სათლით წყალს ჩაასხამდა მამაჩემი, რომელიც ქვევრის ფსკერს ორ მტკაველზე მაინც ფარავდა, კედლებზე აქეთ-იქით ფეხებს მიაბჯენდა, ამოავლებდა კრაზანის უხემ რგოლს და ხეხავდა გამეტებით შემუქებულ თიხას. რეცხვას რომ მორჩებოდა, დაგვიძახებდა, სათლით ამოგვანვდიდა ნარეცხს. ამოსული ხაპირით აგრძელებდა ნარჩენი ჭუჭყიანი წყლის ამოღვრას. ხვალ იგივე...

ბოლოს, ყურძნის კრეფის დრო რომ დადგებოდა, გარეცხილ-გაკრიალებული ჭურჭელი ელოდა შემოდგომის დღის სიცხით და ღამის სიგრილით დამკრახული მტევნების ბადაგაქცეულ წვენს...

აი, ღვინო მაშინ იყო, მზის სხივი თაფლისფრად რომ იმტვრეოდა ჭიქაში, ნატურალური და შემრგებელი... გადაილებდა, ქოცოებსაც გაუნანილებდა, ისინიც, არასოდეს ლალატობდნენ, მთელი წელი უვნებლად შეინახავდნენ მირონს დალოცვილი სითხის. აქ შემოსვლისას, ყოველთვის, მახსენდება ადამიანი, საკმაოდ მყარ ცოდნას რომ ფლობდა ამ საქმის. ხმამალალი ნათქვამი არ გამომივა თუ ვიტყვი, მისი ავანჩავანის საუკეთესო გამგები, მამაჩემი. ომგამოვლილ კაცს შესანიშნავად ესმოდა მშვიდობის და საყვარელი საქმის მშვიდად კეთების ყადრი.

მარნის ჭერის ყავისფრად ჩამუქებულ კოჭებს ზემოთ ზედა სართულის იატაკის ერთმანეთში მტკიცედ ჩამჯდარი ფიცრები, ჯერ კიდევ, იმედიანად ეყრდნობა, თუმცა, ხის მატლების ხვრელები მომრავლებულა, ნაფქვის პატარა კრემისფერი გორაკები იატაკზეა ამოზურცული. მსხვილი ლურსმნები ჯარისკაცული წესრიგით ჩარიგებულა კოჭებზე. აქ რაც ინახება, ადვილად მიხვდება ყურძნის ყველა მოყვარული. დედაჩემი დილით ადრე, რთვლის დანყებამდე, მოარჩევდა დაბრანულ, თხელ მტევნებს, რომლებიც უფრო დიდხანს ინახება, ვიდრე კუმსი, წვენით გატიკნილი უხვი მარცვლები. ძაფზე აკინძულს, მცირე ნაწილიდან გამონასკვული ყულფით კიდებდა ლურსმნებზე. გრძელ-გრძელი ჯაგნები ცოცხლად გადაიტანს გრძელ ზამთარს. მორჩენილი, წვენისგან დაცლილი დაჩამიჩდება ყავისფრად...

ყრუ კედელზე, მინაშენ ცემენტის ვინრო მოედანზე მინის ოცლიტრიანი, ათლიტრიანი მონწული და შიშველი ბოცები ალაგია. ცარიელია, დამტვერილი. აღარ იწურება ყურძენი, ვენახი გავერანდა, რამდენიმე ვაზის იმედზელაა დარჩენილი. ადრე კი, დასანმენდად ჩასხმული, დაღვინებული მაჭარი ყელში აწვებოდათ, შუშ-

უნებდა, მოშვებული სახურავებიდან ამოდიოდა გაზის ბუშტულები, შემდეგ თანდათან წყნარდებოდა... ტევა არ იყო, დასადგმელი ადგილი არ კმაროდა.

ბიჯგებით გამაგრებული ვინრო, გრძელი თაროები მთელ სიგრძეზე გასდევს კედლებს. აღმოსავლეთის მხარეს კომპოტის ლითონის სახურავმორგებული ქილები, მწნილები, დაკონსერვებული ბოსტნეული ჩარიგებულა. დასავლეთით, ქვევრთან გამოსაყენებელი ატრიბუტები: ხაპირი, ჩანგალი, სარცხი, აყირო გოგრის გულ-გამოცლილი სახელურიანი ჭურჭელი. კრაზანისგან შეკრული რგოლი. აქვე დაგას, ძველისძველი, მოზრდილი ხის გახუნებული ცისფერი ყუთი სამეურნეო იარაღებით. ამ მხრივ დიდად არაფერია შეცვლილი. მარანი ბნელი ფანჯრებით უკავშირდება ორ ტოლ ოთახს, რომელთაც საცხოვრებელი დანიშნულება აღარ გააჩნია...

მარმარილოს კიბემ მეორე სართულის აივანზე ამიყვანა. სამეზობლო ღობის არქონის გამო, ზემოხსენებული ჩაქცეული სახლის ეზოში მოდებული ბალახი, თითქოს, ახრჩობს ხავერდის უსუნო ვარდის ყელყარყარა ბუჩქს, ჩემი სახლის კედელთან რომ ატუზულა. უამრავი კოკორი გამოუტანია და მთელი სიმძლავრით ყვავის, კაშკაშებს, თითქოს, ცეცხლი უკიდია. მოლოდინის იმედით ავსებს ამ გაველურებული შემოგარენის ბინადრებს, მრავლადაა თხილის გაბარდული ბუჩქები, კაკლები, თუთის ხეები, ქლიავის რამდენიმე ჯიში.

მცირე აივანი ვინრო გასასვლელით უკავშირდება ფართო ნაწილს, სადაც შემოდგომა იბერტყავს ხოლმე თავის ბარაქიან კალთას. რას არ ნახავთ: თხილი, კაკალი, სიმინდის ტარო, გოგრა, ღობიო. ქოთნებში წითლად და მწვანედ ღაღაღებებს ბულგარული წინაკა. აივნის ბოლოში, ფანჯრიანი კედელი, უკურნებელ ნახეთქს თავიდან ბოლომდე გაუზარია და სახლის მთავარი ნაწილისთვის ჩამოუცილებია.

სახლში შესასვლელ კარზე თეთრი საღებავი აქერცლილა. ვიგრძენ, როგორ დაემორჩილა კლიტე გასაღებს, ორჯერ რომ გადატრიალდა ბუდეში...

ფართო ფანჯრებიდან შემოსული დღის სინათლე მწვანედ ეცემა შეღებილ კედლებს. ჭერზე ლამფა ფიცარია მიკრული. შესანიშნავი პრიალა იატაკი, თითქოს, გუშინ დაუგიათ. ავეჯი ძველი წესრიგითაა განლაგებული. თხელი ფარდები შუქს არ აკავებს, მაგრამ ოთახის კუთხეებში მაინც დაბორიალობს მთელი დღე ბინდი. ხან ერთი ჩაბნელებდა, ხან მეორე, მზე თანაბრად ვერ იმეტებს სხივებს...

მივიწყებული სურნელის გახსენება სინანულს მგვრის...

ვიცი, ვინც მომეგებება სახლში შესულს, იმდენი ხანი ჩემი ცხოვრებით რომ ცხოვრობ-

და, მე კი მივატოვე, უგულოდ გამოვუკეტი კარი და გულნატკენი, მარტოდმარტო დავტოვე ამ უზარმაზარი სახლის ბინდბუნდში. ვერაფრით შევაჩერე წლები, უბელო ცხენივით რომ გაჭრილა დროის უსასრულობაში, თუმცა, ხშირად ვიხსენებ ამ აუნაზღაურებელ დანაკარგს.

ვიცი, ვინც მომეგებება, ამდენი ბედნიერი წუთი რომ დავყავი მასთან ერთად. ყურში მიდგას უდარდელი სიცილ-კისკისი კედლებიდან არეკლილს, ღია ფანჯარაში რომ მიერეკებოდა და ეზოებს მოსდებდა ქარაფშუტა ნიავი, ფარდის უკან რომ დასაფრებულიყო.

ვიცი, ვინც მელოდება, ოთახიდან ოთახში რომ დაბორიალობს, ყოველდღე მეძებს იმ იმედით, ოდესმე რომ დავბრუნდები. და აი, აქ ვარ, მასთან, მისი სიხარულით ვხარობ.

ვიცი, ვინც დამხვდება. დიახ, ვისთან ერთადაც მწვანე მინდორზე წამოკოტრიალებული ქათქათა ღრუბლების ცელქობას ვადევნებდი მზისგან მოჭუტულ თვალებს და ვოცნებობდი მათ ფიმფულა ქვეშაგებზე ნებივრობას.

ვიცი, ის დამხვდება, ერთად რომ დავძვრებოდით სახლის სახურავზე, რათა დავმტკბარიყავით თავისუფლების და სიმშვიდის მთელი არსით.

ვიცი, ის იქნება, ვისთან ერთადაც მერხზე წამოსკუპებული ვიძენდი იმ უზარმაზარ სიმდიდრეს, ცოდნა რომ ჰქვია და სიყვარულით შევცქეროდი მასწავლებელს, მისი თვალებიდან ხომ მე გამოვიცქირებოდი.

ვიცი, ვინც მომეგებება, კიდევ ერთხელ რომ ვისმენდით, შიშამდგარ თვალს არ ვაცილებდით მეზღაპრეს, როცა დევი ებრძოდა ტანჩია ნაცარქექიას, გველეშაპი წყალს ეპატრონებოდა და იტაცებდა მზეთუნახავს, ცეცხლს აფრქვევდა დრაკონი... შემდეგ, ჩვენი საყვარელი გმირების გამარჯვებით გახარებულები ვიყავით, ნაცარქექია, ცისკარა, ხუთკუნჭულა...

დიახ, ეს ჩემი ბავშვობაა და ადგილი, დატვირთული ბარაქით უდარდელობის, სიხარულის და სიკეთის, სადაც სიჩუმე ისეთი მეტყველი დამხვდა, როგორც წარმოთქმული სიტყვა...

ღია ფანჯრიდან გაფრენილი პატარობის აუხდენელი ოცნებები ასკდება მინას, ოთახში შემოსვლას ლამობს. ახლა, როცა შემიძლია ავისრულო, სარკმლის მიღმა დარჩენილა.

თუმცა, თქვენ ხომ ფრთები გაქვთ, ზღუდე გადაულახავი არ არსებობს. თუნდაც ახდეთ იმ ბედნიერებას ველარ მომანიჭებთ, გაჯერებული რომ იქნება სურნელებით და ნექტრით, ხმაში ნალველი დავიჭირე.

მშვენივრად ვგრძნობდით თავს, ჩემო ბავშვობავე. ახლა, როცა წლებმა სასტიკად დაგვაშორა, სხვა ქარმა დაუბერა, ცხოვრებამ სხვა სურვილები აღგვიძრა. ისინი ისეთივე ძნელი ასასრულებელია, როგორც მაშინდელი, იმ-

დროინდელი უმანკო და შეუბღალავი. სინანული მერევა გაბზარულ ხმაში...

დავიღალე, ორომტრიალმა სიქა გამომაცალა, დასვენება მჭირდება. ერთადერთი თავშესაფარი, სადაც შეიძლება განზე გავდგე, როცა დარდი გულს გამისიებს და ცხოვრება ისეთი დავინახო წარმოდგენაში რომ ვხატავდი, ბავშვობისკენ მიმავალი ბილიკია, რომელიც არასდროს უნდა დაივიწყო. იოტისოდენა ბრალიც არ მიგვიძღვის ამ დაშორებაში, ყველაფრის ჩამდენი დროა, ზღაპრით რომ მიდის, თან მიგვიყოლებს. დედის მუცელშივე გადაუნყვეტია ჩვენი ბედი და ამას შეგნებულად აკეთებს ყოველგვარი უხერხულობის გარეშე. თუმცა, გვაზიარებს გავლილი გზიდან მცირე მონაკვეთს, რომლისთვისაც არ ვნანობთ და განმეორებითაც მოვევლინებოდით ამ საშიშ, იდუმალებით მოცულ სამყაროს. ეს უბედნიერესი ხანაა, სანამ ცხოვრება მოგვანიჭებს ყველა ნეგატივს, უხვად რომ იბერტყავს კალთიდან.

გაუხეშებული თხელი ფარდა პეშვში მოვიგროვე, ხმაურით გასრიალდა რგოლებზე ცალ მხარეს. ფანჯარა ფართოდ გამოვალე, მთებს გავხედე. ფირუზისფერ ცის ფონზე კავკასიონის თოვლით გადაპენტილი მწვერვალები თეთრად ქათქათებს, თუმცა ფაქიზად, თითქმის შეუმჩნევლად დაკრავს ცისფერი. რამდენიმე ფუმფულა ღრუბელი მის ზემოთ უძრავად განოლილა, ყინვის სამეფოსთვის ჩრდილის სიცივეც დაუმატებია. მზერა აივნის მოაჯირზე გადმოვიტანე. ნაცრისფერი მტრედი შემოჯდა, წონასწორობის შესანარჩუნებლად აფართქუნებული ფრთების ქვემოთ ღინღლი გამოუჩნდა. სწრაფადევა დატოვა აქაურობა და მეზობელი სახლის სუხრავზე თანამომძებნის გუნდს შეუერთდა.

ტალავერის გრძელი, სახლამდე მოღწეული ვაზი მაღალი ღობის კიდეზე შეუჭრიათ, გამხმარი ლერწი გასახეივნებლად გამოჭიმულ მავთულზე უსულო სხეულითაა გადაგრეხილი...

შორეული, ერთმანეთში გახლართული ხმები სულს მივსებს მარტოობის სიმშვიდით...

ფრთხილად დავხურე ფანჯარა, ფარდა ძველ ადგილზე დავაბრუნე. სამყაროს ვწყდები და ვიძირები სენტიმენტალურობის უსაშველოდ მოზღვავებულ ნაკადში...

აქ საძინებელია... პირველი, რაც თვალში მხვდება ჭერიდან დაშვებული მძიმე ჭალია. ჩამრთველს ხელი ავკარ, წამით მომჭრა თვალი ელექტრონის კაშკაშა შუქმა. ერთი ნაბიჯი წავდგი წინ, მომეჩვენა რალაცის თუ ვილაცის ლანდი. შევკრთი, მიუხედავად იმისა რომ მოჩვენებების არ მჯერა. მივიხედე, საკუთარ თავზე გამეცინა, როგორ არ მომაგონდა, სამფრთიანი სარკიდან სამი მე შემომცქერის, ჩემს ყველა მოძრაობას იმეორებს საოცარი სიზუსტით... მარტო ვარ, არავინ მხედავს. სიანცემ მომიარა, თამაშის

გუნებაზე ვდგები, როგორც მაშინ.

გაილევთან თავის ნებაზე მიშვებული დღეები, მაგრამ სამყარო, მე და შენ რომ შევქმენით, მარადიულობის სულით სუნთქავს. ისევ ისეთი ახალგაზრდა ხარ, წლები ლაქებად ჯერ არ ჩამჯდარა შენს უზადო სხეულზე. გიყურებ და იმ წარსულს ვხედავ, ცელქობით თავს რომ ვაბეზრებდით ერთმანეთს. კიდევ ხომ არ გვეცადა? მე თანახმა ვარ, არც შენ უნდა იყო წინააღმდეგი, სიღრმეში მიქნევენ თავს თანხმობის ნიშნად. ვიცი, პირველმა უნდა დავინყო: თვალი ჩაფუკარ, მათაც იგივე გაიმეორეს; ენა გამოვუყავ, იგივე; თმა შევისწორე, მათაც შეისწორეს; ნაბიჯი უკან გადავდგი, ვალში ხომ არ დამრჩებოდნენ; მალლა შევხტი, იატაკს შევეხე თუ არა, სამივე მეს, თითქოს შეაკანკალა. იატაკი შეტოვდა, შებარბაცდა სარკე. მის შორეულ სიღრმეში ოთახის მთელი ავლადიდება აცახცახდა, ატორტმანდა. თვითონაც ძლივს შეიკავა თავი რომ არ ჩამხოხილიყო პირქვე და ნამსხვრევებში არ მოექცია უბოროტო, მაგრამ გაუაზრებელი ნამოქმედარი...

სანოლის ზემოთ ფართო სპარსული ხალიჩის ორნამენტებს სიკაშკაშე არ დაუკარგავს, წითელი ქარბობს, კედლების ცისფერ ფონზე ყაყარობით აალებულ მომცრო მინდორს ემსგავსება. ტანსაცმლის კარადის კარის ღრიალიდან ზოლად მოჩანს შიგთავსი. აქვე ბინადრობს კასრში ჩარგული დახუნძლული ხე ლიმონისა. ძილის რა მოგახსენოთ და მთელი ამ დროის განმავლობაში ბღღვრიალებს ყვითლად, მწვანე ფოთლებიდან ნაყოფი ნათურებივით ანათებს...

იდუმალეებას მოუცავს ის ერთადერთი, განსაკუთრებული ადგილი სახლისა. გონებაში კინოს კადრებივით იცვლება სურათები: აგერ, მოჩაქჩაქებენ დონ კიხოტი და სანჩო პანსა ქვეყნად დაგროვილი ამდენი ბოროტების დასამარცხებლად; რობინზონ კრუზო აქ მოხვედრილა უკაცრიელ ადგილას, ცივილიზაციისგან მოწყვეტილი მის შექმნას ცდილობს შეძლები-სდაგვარად; აქვე სახლობს ანჟელიკა, ულამაზეს ქალს უგონოდ შეჰყვარებია მახინჯი, თუმცა ნატიფი სულის ჟოფრეი; ძუნწი ბატონი გრანდე მცველად უდგას ცხოვრების მანძილზე დაგროვილ მილიონებს, საკუთარ ქალიშვილს კი საღამოობით უფლებას არ აძლევს სანთელი აანთოს, ცეცხლში არ უნდა დაინვას ქონება, თუმცა ეს ფული მაინც პოულობს გზას სიკეთისკენ... და კიდევ, პეპი დაეძებს ფუსუსუნას; ჩიპოლინო კუდიტ ქვას ასროლინებს გულქვა დიდებულებს, საბრალო ალუბლიკო კი შეუძლოდ გამხდარა მეგობრებისგან უგულოდ მოწყვეტილი... ტევა არ არის წიგნების კარადებში. „განძის“ ამ ოთახში არასოდეს მიგრძენია მოწყენილობა. სწორედ ამ წიგნებს ვუმაღლი, საშუალება რომ მომეცა, ჩავწვდომოდი მშვენიერების შინაგან ბუნებას,

შემეგრძნო მისი მნიშვნელობა ცხოვრებისთვის; ბოროტებას სამაგიერო სიკეთით რომ უნდა მიუზღო. ადამიანებს მიუტევო შეგნებული თუ უნებლიე შეცდომა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ შეცდომებზე ვსწავლობთ. მას კი, რაც შეძლება იშვიათი ხასიათი უნდა ჰქონდეს, სწორედ ამას ჩამჩინებენ ჩემი ჭკვიანი მეგობრები.

მზის ჩასვლის მხარეს ორი ოთახი ტყუპივით გავს ერთმანეთს. ერთი მათგანის ფანჯარა ბოსტანს უთვალთვალავს, მეორე ცივის მთის მოშიშვლებულ მწვერვალს, რომელსაც შემოვლებია მაღალი ხეების დაკბილული არშია.

ზედა მათგანის კარი ფარდულის მცირედ დაქანებულ სახურავზე გადის. რამდენიმე წლის წინ გოლიათი კაკლის ხე ჩრდილს არ აკლებდა, ნესტს უნახავდა, მუქი მწვანე ხავსი უხვად მოსდებოდა შიფერს. გვიან შემოდგომას დაბერტყვას გადარჩენილი ნაყოფი ცვიოდა. ღარებში დაგორებულ ბროლებს წვრილად დამტვრეული და ნაჩეჩქვი ტოტები აკავებდა. მრავლად ეყარა ნაყოფი. ასე ხომ არ დავტოვებდი, ფრთხილად გადავიდოდი, ჩატეხვის მეშინოდა, ვცდილობდი აკრობატულად გამეველო სახურავის სამაგრი კოჭები. ნადავლით დატვირთული ძველი გზით ვბრუნდებოდი. ერთხელაც, გავედი ნაყოფის შესაგროვებლად, შენც არ მომიკვდე, არსად არაფერია. ხეს ავხედე, წელს ბარაქიანად ესხა. ერთიც ვერ ვიპოვე ნამლად. ჭიანი, კანგაშავებული ბლომად ყრია, ვერაფერში გამოიყენებ. გამოვტრიალდი... მამაჩემს სახურავზე, ქარს რომ არ მოეგლიჯა, დაულაგებია რკინის მონაჭრები, ქვები, რეზინის დაგოფრილი მოკლე-მოკლე მილები... ხრახნილის ბოლოს მტკიცენულად წავკარ ტერფის ცერი. ცალ ფეხზე შემდგარი გამწარებული ვიზელ ნატკენს.

რა იცის ხოლმე ამ კაცმა, მთელი ხარახურა აქ შემოუყრია, გეგონება, გრიგალს მიაქვს ქვეყანა, კბილებში კენესით ვცრი თითო სიტყვას, თვალში უნებლიე ცრემლი მადგება. ერთხანს ვდგავარ, ვიცდი როდის შევძლებ გზის გაგრძელებას. რამდენიმე ნაბიჯი კოჭლობით გადავდგი.

ეს, ასეთი მსუბუქი რაღა საჭირო იყო?! საღი ფეხის წვერი გამეტებით წავარტყი რეზინის მილს. არ დამემორჩილა. მეუცნაურა. ხელით დავუპირე მოსრიალება... ღარებში თავქვეზე ხრიალით დაეშვა უამრავი გაბრონილი კაკალი. თავპირს იმტვრევენ, ერთმანეთს ასწრებენ, ქვემოთ ტყაპატყუპით ცვივიან... იავარქმენი ვილაცის ზამთრის მარაგი.

არა უშავს, „სახლშიც“ პირამდე სავსე ექნებათ „ბელედი“ წრუნუნების და თავის გამოსაკვებად, ღიმილით ვიიმედებ თავს...

ნაღველი მერევა, რა დრო იყო... თვალი მოვავლე ქარ-წვიმისგან გადაავილ გადასუფთავებულს. ხავსიც გამქრალა... იმ,

დიდებული ხის გადანაჭერიც ვერ ვინიშნე. ალბათ ნიადაგის ფენა გადაეწვოდა ზემოდან ან ნაგავმერეული ქვის ყორის ქვეშ ჩახმა ფესვებიც. მის ნაცვლად ბუერა ტყემლების რამდენიმე ძირს უმარჯვია, ნისლიანი დღის სიბნელები მოუქცევია ადგილი, სადაც კაკლის მუქი და სუფთა ჩრდილი მდორედ როკავდა მსუბუქი ქარისგან შეტოკებული ტოტ-ფოთლის ქვემოთ. ჩაქცეული სახლი კი დუმს და ჩამქრალი თვალებით ჟამთასვლის უკაცრიელობას უცქერს, სანამ კედლის ბოლო ქვასაც მტვრად არ აქცევს დრო, რომელიც მდორედ, თითქოს ურმით მიჩაქჩაქებს. მაინც მიდის... თუმცა, ვინ იცის, იქნებ გადარჩენაც უნერია, იქნებ მის ძარღვებში იწყოს დუღილი გაციებულ-გაბლანტებულმა სისხლმა?!

ქვედა ოთახიდან აივანზე დავბრუნდი, ფრთხილად გამოვიხურე კარი. მტკივნეულად შევიგრძენ სულის და ცხოვრების მეტად მნიშვნელოვანი ნაწილი რომ დამრჩა მის მიღმა.

მზე გადანვერილა, თუთის ჩრდილს აივანი დაუტოვებია, ეზოში წამონოლილა მთელი სხეულით, წვერო ღობის ბადისთვის მიუბჯენია.

ვიგრძენ, როგორ შემომცქერის და უხმოდ მიმაცილებს ჩემი სახლი. მას ხომ ასე ძლიერ ვუყვარვარ. მერე რა, რომ მუდმივი ბინადარი არ მქვია. ვიცი, ყოველთვის მელოდება, ჩემით ცოცხლობს. ასე ვართ ერთმანეთის მონატრებაში.

ნანახით აფორიაქებულმა, მაგრამ მაინც კმაყოფილმა, ხალისიანად ჩამოვირბინე კიბე და უკანა ეზოს მივაშურე. ქათმები კრიახით მიმოიფანტნენ.

ფარდულის სახურავის ქვემოთ შეყუჟულ თონეს ფუნქცია დაუკარგავს, თუმცა, დროდადრო გამოვაცოცხლებთ, ამოყრილ ცხელ შოთებს ოხშივარი ასდის ორომზე. პური, ყველი, მწილი და ხელადით ღვინო საოცარ ნატურმორტს ქმნის თონის კიდეზე. პირველი ჭიქა მათ ეკუთვნით, ვისაც უყვარდა და აღარ არიან. დანარჩენი სადღეგრძელოები, კი, სიცოცხლის, სიყვარულის და უფლის სადიდებელია...

ბოსტანს კარის მაგივრობას თუნუქის სქელი, შეჟანგული ფურცელი უწევს. ხის საყრდენითაა გამაგრებული. ღობიო და სიმინდი მწვანედ ხასხასებს. აუვლ-ჩაუვლიან ქათმები, აღმაცურ თვალს არ აცილებენ, კვლავ უბრუნდებიან ნეშომპალისგან ნამსუქნ მინას, გაფაციცებით დაეძებენ მატლებს და მათი ბასრი ნისკარტისთვის განწირულ ჭივებს. ხართუთის ორ დიდრონ ხეს ფართოდ გადაუშლია „მკლავები“. ხშირი ფოთოლ-ნაყოფით იხუნძლება ხოლმე. სანამ მკვახეა, თვალს აამებს მზეზე ალაპლაპებული ფოთლების ლიცლიცით. დამნიფდება და ძირში ნებოვანი ხალიჩა ეფინება. დილიდან დაღამებამდე ქათმები მის ქვეშ დაბორილობენ. მიყრილ, თითით დარჩეულ სიმინდ-ხორბალს დახედ-

ვის ღირსადაც არ თვლიან. მათი სავსე ქუჩები ველარ იტევს საკვებს. კენკავენ ნაყოფს, ყელში აღარ გადასდით, მაგრამ მოდის და მოდის „ცის მანანა“. ფეხის დასადგამი აღარ მოიძებნება. წვერებით რამდენიმე ნაბიჯს ვდგამ, ფეხსაცმლის გატკბილიანებულ ძირებს ბალახზე ვინმენდ.

ხეხილის იშვიათი სილამაზის ხეივანში შევაბიჯე, სადაც ჩრდილი მზის სხივს არ იკარებს. ბნელი გვირაბის ბოლო არ ჩანს, ისე გაბარდულა ერთმანეთში ტოტები რამდენიმე ჯიშის ლეღვის, ბალური ზღმარტლის, არასოდეს რომ არ მნიფდება, მსხლის, ბრონეულის, კომმის... რას ინატრებთ, რომ აქ არ ხარობდეს. დაფნას აუყრია ტანი, ყელყელაობს. გავაღწიე, როგორც იქნა. ბებერი, გაბარდული, გაუსხლავი თხილის ტოტები მივნი-მოვნიე და მინდორში გასასვლელ ვინრო კარს მივაშურე...

აღმართს შევუყევი მწვანეშეფენილს. დროდადრო ვჩერდები, უკან ვიხედები. ხომ ვიცი, რომ მთები ზურგს უკან მალვით მომყვებიან. შევჩერდები თუ არა, ისინიც ჩერდებიან და ასე, ზღაზვნით მიყვებით მე გამოღმა, ისინი გაღმიდან. ყოველი ახალი ნაბიჯი თვალსაწიერს ზრდის, მათ ძირში ტყე თავდება, ალაზნის ველი ფართოვდება და თანდათანობით, მთელი მისი დიდებულება ექცევა ჩემი მხედველობის არეში.

მთავარ გზას ვუყეფე...

მაყვლის ბარდს მოუცავს მცირე გორაკის კალთა. საცალფეხო ბილიკი თხემისკენ მიემართება. ეტყობა, აქ დიდხანს არავის დაუდგამს ფეხი, მორკალული ღეროები ჩახლართულა და სავალი ჩაუხერგავს. არ მიშვებენ, ტანსაცმელზე მეტლაუჭებიან, სისხლით იღებება ეკლები. მათ წვეტებზე გამოდებულია ცხვრის და თხის მატყლის ფთილები. მივიწვევ მწვერვალისკენ, სადაც სუსტ ბალახში ნარშავის ლილისფერი ღეროები ამოზრდილა...

მზერა, კვლავ, მისკენ მიმირბის, აქედან შესანიშნავად ჩანს ჩემი სავანე. სახურავს მტრედები სტუმრობენ, დაგოგმანობენ და ფრთებს აფართქუნებენ. კედელთან ამოზრდილი სქელი მილიდან, სულ მალე, ამოფუვდება კვამლის ნაცრისფერი ბოლქვები, სახლი გაცოცხლდება და ცეცხლი ტკაცუნით მოჰყვება ბავშვობისდროინდელ ზღაპარს კერიის ნაცარში რომ დალექილა...

სულ ახლოს ჩემი ახალი, მყუდრო საცხოვრებელი მეგულება, სადაც სიცოცხლის არანაკლებ ბედნიერი ხანა გავატარე...

მზე ჩავიდა. ჰორიზონტთან ღრუბლები ჩირაღდნებივით აენთო... იქიდანაც ასეთი ჩანს ცა...

ღამით წვიმა წამოვიდა. ძილში ჩამესმის მისი ქარით აფორიაქებული ფრთების ტყლაშუნი. სიზმარში ჩემი ძველი სახლი მეღანდება...

თეა
ყავრელიშვილი

გვარაღოთ წხოვრება, არ ვყიდით სამშობლოს,
აქ, მხოლოდ, ქართული სული და გულია.
ვამაყობ, ვმალდები, რომ მქვია ქართველი,
ღვთისმშობლის ქვეყანა ზუღა არნივთა,
მე, რომ ვარ ქართველი, ვარ, ასე, ამაყი,
და... ღმერთი დაგვიწავს, მწამს, ყველა გზანვრილთან!

თ. ყავრელიშვილი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ლ
ა
ნ
ა

ჩემო სამშობლო

ჩემო სამშობლო – მტკიცე ფიცივით სისხლში გამჯდარო,
ჩემო ვენახო, – სიმნიფეში ძლიერ დამტკბარო,
ჩემო ქვეყანავ, – ოდითგანვე, მტრისგან ნატანჯო,
შეუდრეკელო, ქართველების სისხლით გამთბარო.
სტუმართმოყვარე მასპინძელო, რომ არ ილღები,
„მრავალჟამიერს“ ააჟღერებ, შენ, ქართულ ცისა,
ქართული ღვინით შეავსებენ სასმისს ბიჭები,
მზის სხივებად რომ იღვრება და გულში სცრისა.
ჩემო ტაძარო, სალოცავო, მშობელო მინავ,
მსურს, შენთვის მოვკვდე, თუ, დაგჭირდა მე ამას ვფიცავ,
საქართველოა ყველაფერი, რაც არის წმინდა,
ლოცვით, თუ, კალმით გიცავდი და მუდამ დაგიცავ.
მე, ალბათ, ამით გამოვხატე ჩემი სათქმელი,
ჩემი ქვეყნისა, – საქართველოს, – ირგვლივ, ამ მთების,
შენი მზე, მუდამ ინათებს და არის ნათელი,
დიად ქართველებს არ უქრებათ წმინდა სანთელი!..

მე მქვია ქართველი

თუ, რამით ვამაყობ, რომ მქვია ქართველი,
სისხლი დულს ქართული, სარქველს, რომ აწვება,
რწმენაა ქართული, სულია ქართული,
ღვთისმშობლის ქვეყანა დიდია სათქმელად.
არნივთა საბუდარს ვიფიცავ, – გულწრფელად,
სამშობლო სისხლივით დამირბის ძარღვებში,
იცოდეს ყველამ, რომ ვაჟს ქვეყნიდან ვარ,
მახარებს, მახარებს, რომ მქვია ქართველი.
ხომ იყო: დიდგორიც, შამქორიც, მარაბდაც,
კრწანისიც, ასპინძაც, დევნაც და ტირილიც
გოლგოთას გვატარეს პატარა ქვეყანა, –
უნდოდათ ენახათ ერი ნირმიხდილი,
გვკლეს, გვკლენს, გვყიდეს და, რამდენჯერ გვასხვისეს,
ქართველში ვერ ჩაკლეს, ქართული სულია,
ვერ დაგვაჩოქეს, ვერ გადაგვაჯიმეს,
ქართველს ქართული წესებით უვლია...
ვაზი აჩეხეთო... და... ჩვენ, მაინც, ვრგავდით,
უფლის გზას ასცდითო, ჩვენ მაინც, ვირწმუნეთ,
ხატებთან მუხლმოყრით ლოცულობს ქართველი.

**თაა
ყავრელიშვილი**

და... რწმენით, თავს ვაღწევთ მოგდებულ სიცრუეს.
იმ, „დადგმულ სპექტაკლებს“, კვლავ, ბრძოლით ვერკინეთ,
ყველას, ხომ, თავისი, რაღაცა სწყურია?!..
გვაცალეთ ცხოვრება, არ ვყიდით სამშობლოს,
აქ, მხოლოდ, ქართული სული და გულია.
ვამაყოფ, ვმალდები, რომ მქვია ქართველი,
ღვთისმშობლის ქვეყანა ბუდეა არწივთა,
მე, რომ ვარ ქართველი, ვარ, ასე, ამაყი,
და... ღმერთი დაგვიცავს, მწამს, ყველა გზანწვილთან!

ღეფას

შენს შევერცხლილ თმას ვეთაყვანები, დედა,
მე შენ მკლავებში, ისევ, ბავშვი ვარ ცელქი,
არ დამიბერდე, გულს არ მომფინო სევდა,
შენ სიცოცხლე ხარ, მთელი სამყარო, ჩემი.
არ მიმატოვო – სულ, მინდა, მყავდე დედა,
ისევ, სიცელქე, ისევ ბავშვობა მინდა;
შენი ხელები ისე ტკბილია, ვთბები
შენა ხარ, ჩემთვის, საფიცარი და წმინდა.
ეს, სხივჭალარა ჩემით გაგიჩნდა, დედა!
მიყვარხარ ძლიერ, – მთელი ფიქრით და განცდით.
შენს შევერცხლილ თმებს ვეთაყვანები, დედა,
არ დამიბერდე, დიდხანს რომ მყავდე, მინდა,
მე შენ მკლავებში საყვარელი ვარ, ბავშვი,
დედაშვილობა, – ყველაზე ტკბილი, წმინდა!..

შუამთაში ვიყავ

დაცარიელდა გული ფიქრისგან,
მსუბუქი ფრთები შემესხა, თითქოს,
თითქოს ვფრინავდი ზეცაში, გუშინ,
ბუნება, ყველას თავისთან გვიხმობს.
ო, რა მთებია, ან, რა ტყეები?
ფიჭვის სურნელი იფრქვევა ირგვლივ,
ანკარა წყარო გალობით მოდის,
მიდის და მოდის ფრინველთა რიგი.
ვისმენდი, ნეტარ, ფრინველთა ჟღერტულს,
ამ ხმებს გარემო ისმენდა ტკბილად,
მე შენი დარი სხვა რა მინახავს,
რა სანატრელი დღეა და დილა.
ეს, რაღაც, სხვაა, შემძვრელი სულის,
უფალო, ეს რა მშვენება ვნახე,
სხვას ვერც ვადარე მე საქართველო
მშობელი მიწის დიადი სახე.
არა! არასდროს, ერთია იგი,
არ მეორდება სხვა საქართველო,
დედა მარიამ, ადიდე იგი
და აღორძინდი შენ, სანატრელო!
რომ გალამაზდეს მთა-ბარი უფრო
უფრო გაბრწყინდეს, დღეს საქართველო,
იყოს ხნიერი, იყოს ძლიერი,
მტერმა, ვერასდროს, ვერ გადათელოს...

კარლო ქართველიშვილი

კახეთი

ლეთიური ხედია,
 ჩემი კახეთია,
 ცივ-გომბორის მთიდან
 გადმოსახედია...
 მის ნაზ სილამაზეს
 ყველაფერს ავედრი,
 ალაზნის ქალებში
 ბრწყინავს ალავერდი.
 როცა, თვალებს გტაცებს –
 კახეთის ბუნება,
 ციხე-ქონგურები
 წარსულს გეუბნება...
 აქეთ – გრემია და...
 იქით კი – ნეკრესი,
 მრავალჯერ, დაცული –
 გმირი, – ერეკლესი.
 მასთან გამიჯნული
 ვერასდროს იქნები,
 კვლავაც, მოფრინდება –
 წარსულზე ფიქრები...

დიონისეს სტუმრობა

წლევანდელი შემოდგომაც დაიხუნძლა,
 უხვად მოდის,
 მახელებს და... ლხინით მავსებს,
 ჩემს მარაში შემობრძანდა დიონისე
 და... მთხოვს სასმისს,
 მათრობელა ღვინით სავსეს.
 მაქეიფა, იმ ღამეს, რა დამავიწყებს,
 ვახტანგურად დაილია სასმისები,
 გავიხსენეთ ხაიამის სტრიქონები,
 ამ სტუმართან, ვერ მოიწყენ, – არც ითვრები.

ყველანმინდის სადღეგრძელო,
 როცა შევსვით,
 გაგვიჭირდა ერთმანეთთან განშორება,
 ვერ ვიხსენებ, ცხადი იყო, თუ, სიზმარი,
 ტკბილად მახსოვს:
 დიონისეს ეს სტუმრობა.

* * *

დამეთანხმებით,
 რომ არ ვაჭარბებ,
 სიყვარულია,
 სიცოცხლის წყარო,
 ღმერთო, დალოცე
 ამერ-იმერი,
 სიყვარულზე დგას
 მთელი სამყარო.

ჭირიფს

ისევ ისე, რომ ხარ, თავდახრილი
 გეყო დარდი და... გეყო გოდება;
 შენ რომ გიცქერი, ის, ძველი სევდა
 და... სიყვარული მომაგონდება.
 მომხვიე – შენი, ნაზი მკლავები,
 სევდა გაქრეს და... გადაიკარგოს...
 სიხალისე, რომ ქონდეს ყველა გულს,
 მიიღე თხოვნა შენ, ჩემო კარგო!

* * *

ჩემო ერო, ჩემო ბერო,
 ქართველებო, ჩვენო მშვენო,
 სუყველაფერს ეშველება,
 არყოფნაა უსაშველო...

**ფირუზ
კოჭლამაზაშვილი**

მ
ე
ი
ს
ჭ
ა
ბ
უ
კ
ი
მ
ო
ვ
დ
ი
ვ
ა
რ
–
ლ
ე
ქ
ს
ე
მ
ს
 გ
ი
ნ
ე
რ
დ
ი
 ქ
ვ
ა
ზ
ე
და,
შ
ენ
 კ
ი,
 ა
მ
 ლ
ე
ქ
ს
ე
მ
ს
 მ
ღ
ე
რო
დ
ი,
ჩ
ხ
რ
ი
ა
ლ
ა
 ნ
ყ
ა
რო
ს
 ს
მ
ა
ზ
ე
და.

მე ის ჭაბუკი მოვდივარ, –
ლექსემს გინერდი ქვაზედა,
შენ კი, ამ ლექსემს მღეროდი,
ჩხრიალა წყაროს სმაზედა.

ფ. კოჭლამაზაშვილი

ო
ლ
ე
ი
,
ნ
ო
4
,
2
0
2
4

მთებისკენ მიმიხარია

ცხვარი ავყარე შირაქში,
მთებისკენ მიმიხარია,
გნახო, ხევსურო ქალაო,
თუ, ისევ, არხოტს ხარია.
როგორ გამშვენებდ, შარშანა,
მთებში ყვავილთა ჯარია,
მე კი მიკოცნიდ სახესა,
შენით მობერილ ქარია.
მე ის ჭაბუკი მოვდივარ, –
ლექსებს გინერდი ქვაზედა,
შენ კი, ამ ლექსებს მღეროდი,
ჩხრიალა წყაროს სმაზედა.

ნისლო, ნუ შემომეხვევი

თუმი მეცხვარე დაგცქერი
შატილიონის ქალაო,
ნისლო, ნუ შემომეხვევი,
არ დამიბნელო თვალაო.
ცხვარი მომიდის ბარისკენ,
ველარა გნახავ ხვალაო.

მშიერ ოცნებებს ვკვებავდი

ხევსურსა ვეხმარებოდი,
მერანს ნალებით ვჭედავდი,
მის ლამაზ ქალაისაკენ
მალი-მალ გავიხედავდი,
შორიდან კოცნა მესროლა,
ამას კი ვერა ვბედავდი.
მოვანტი ხევსურის მერანს, –
მთის ბილიკებზე ვხედნავდი.
გამოფურბენდი მის ქალას,
გალიმებულსა ვხედნავდი,
ხევსურ ქალაის ღიმილით
მშიერ ოცნებებს ვკვებავდი.

მიმყავს ხევსური ქალაი

ცხვარი დავქეჩე ბარისკენ, –
 ჭაბუკს მიმიდის ფარაო,
 მიმყავს ხევსური ქალაიცი,
 უნდა ვიარო ჩქარაო,
 არ მომენიოს მდევარი, –
 ხევსურთა ხმლიან ჯარაო.

ის ხევსურ ქალა მაჩვენა

ცხვარი გავშალე შირაქში,
 რა საამური დარია,
 თოვლიან მთებსა გაეხედავ,
 მუდამ, რომ ყმუის ქარია.
 ის, ხევსურ ქალა მაჩვენა –
 თოვლში, ყვავილად, მდგარია.
 ზაფხულში მისი ცქერიტა
 მრავალჯერ გამიხარია.

ნეტავი

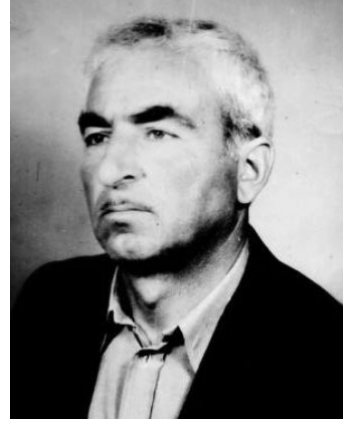
ნეტავი ნახოთ ისევა
 რაც გახარებდათ თვალებო,
 ლამაზი იყავ, მაშინა,
 ხევსურთა მთებო, ჭალებო,
 ხევსურულ ლუდად მწყუროდით
 ფშაველ და ხევსურ ქალებო
 ნეტავ, აშენდეთ სოფლებო,
 ხატობდეს კაცი, ქალია,
 წყაროდან ხევსურ ქალასა
 თუნგით მოხეონდეს წყალია.
 ვუცქერდე თუში ჭაბუკი,
 ვერა ძლებოდეს თვალია.
 ის სიჭაბუკე დაბრუნდეს,
 ფშავისა ხევში წანწალით,
 ფშაველი ლამაზი ქალი
 ნეტავი, მყავდეს წანწალი.

ნეტავ არ მქონდე წანახი

ეხ, უპატრონო სოფელო,
 ნეტავ, არ მქონდე წანახი,
 წყაროს მიმავალ ბილიკო,
 გადაგფარვია ბალახი,
 ლამაზ იქნებოდ, უწინა,
 ხევსურ ქალების ნალახი.

ხატის კარზედა

ფშაველებმა მიმიპატიყეს –
 მეცხვარე, ხატის კარზედა,
 თვალს ვაპარებდი ჭაბუკი, –
 ქალებ რომ ისხდეს ჯარზედა.

**ფირუზ
 კოჭლამაზაშვილი**

მოხუცმა შენიშვნა მომცა, –
იქით, რად გრჩება თვალები?!..
ამ სუფრას, ლუდს და არაყსა
გირჩევის ჩვენი ქალები?!..

მორცხვად ვიჯექი სუფრასთან,
არც დავიხურე ქუდია,
ფშაველ კაცებმა მაძალეს –
ფშაურ არაყი, ლუდია.

შემოქეიფდეს ფშაველები, –
იყო სიმღერის ხმაური,
ერთმ ქალას შემოუმღერა,
იყო კაფია ფშაური.

„ქალავ, ვინ ამოგიტანა
მთაში ამდენი ხილები?..
აიქად, აიქ, ვამტვრიე –
გუშინ შენ ჩაყრილ თხილები,
მუდამამ მქონდეს, შენთანა,
ტაშფანდური და ლხინები.“

ნეტავი

ის სიჭაბუკე დაბრუნდეს, –
მე, რომ ლექსები ვწერე,
ფშაველ და ხევსურ ქალებზე
რამდენი რამე ვკერე.

მათ მთები ალამაზებდა,
მე, რომ, მეცხვარემ, ვზვერე,
მათზე ლექსით და სიმღერით,
რაც მე ფილტვები ვბერე.

ფშავის და ხევსურთა მთებო

ფშავის და ხევსურთა მთებო,
ჩაგიცვამთ მწვანე ქათიბი,
ფშაველ და ხევსურ ქალებთან
ნეტავ, მთებ მქონდეს სათიბი.

მწყურვალსა კოჩხოთ მომართვან
ზვავის ნაყური წყალია,
ლოყებზე აუბრიალდეს –
სიყვარულისა ალია.
ცელქობის ხალისს მაძლევდეს
ვნებით ნაცქერალ თვალია.

ხევსურეთს გნახე

ხევსურეთს გნახე, ქალაო,
ჭაბუკს დამიგე მახე,
შატილის ყვავილი იყო –
შენი ლამაზი სახე,
მთის სილამაზე არ გქონდა,
მე, რომ შირაქში გნახე.

**მარია
კობანიშვილი**

აღარ შემიძლია...
მეხუჭება თვალი...
ძილი... ნილი... ჭარი...
ხანი... ჯანი... ჰოე...
მეძინება... ვაი...
ჰოე... ჰოოე... ჰოოოე...

მარიკუნას სიმღერა

ბებოს ცხადი ვარ,
ბებოს სიზმარი,
სადაც ვთამაშობ,
ბებოც იქ არი...
ერთად ვაპურებთ
კრუხს და წინილას,
ერთად ვიღვრებით
ორივ სიცილად...
ბებოს სუნთქვა ვარ,
ბებოს ზღაპარი,
მისი მზეცა და
მისი ლამპარიც...
თუ რამ ხილია –
თვალით ნახული,
სულ საჩემოდ აქვს
გადანახული...
აბა დელია,
დელი, დელია...
მე ბებოსი ვარ,
ბებო ჩემია.

ძღვენი

ეს თხილი და ჩირია,
ეს კი მურაბებია,
მომაკითხა სოფლიდან
საყვარელმა ბებიამ.
ვაშლი გამომრჩენია?...
გიგო, რას იბუტები?...
ყველაფერი ჩვენია,
კომშიც, ბატიბუტებიც.
დავუძახოთ ირაკლის,
ეკას, დათოს, ნათიას,
ეს ძღვენი ხომ ბებიკოს
გულის ათინათია.

ნია, ნია, წინილო

ნია, ნია, წინილო,
სანამ უნდა იწივლო?...
ვერ გავიგე გეთაყვა
შენი იწი-ბინილო...
შენი ცქერა მომბეზრდა,

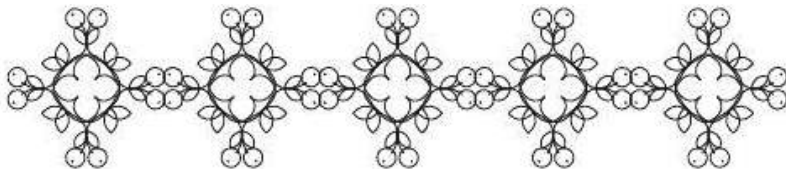
კრუხთან უნდა გიჩვილო,
 მტირალა და წუნუნა
 უნდა ჩამოგიცილო.
 დღეა ისე ლამაზი,
 მზეა ისე ბრიალა,
 სიო მღერის ფოთლებში,
 შენ რამ აგანრილა?..
 მომისმინე ერთხელაც,
 პანანინა წინილო,
 მინდა ციციქნა გულიდან
 დარდი ჩამოიცილო.
 დაივინყე უაზრო,
 ფუჭი ინი-ბინილო.
 წია, წია, წუნუნა,
 საყვარელო წინილო.

ლეღა

ეს ჩიორა ისე მღერის,
 ეს ზღვაც ისე ლელავს,
 მზეც იმგვარად ილიმება,
 ხმას ვერ იღებს ლელა.
 გაოცებულ, ცისფერ თვალებს
 ვერ აცილებს მერცხალს,
 თურმე რარიგ ლამაზია
 გაზაფხულზე ზეცა.

სისარყლი

ჩქარა, ჩქარა, ჩქარა,
 გამოვალთ კარი,
 შემოვიდეს სახლში
 შუქიცა და სითბოც,
 მზე იისფერ ცაზე
 ილიმება ისე,
 გეგონება ჩვენთან
 შემოშვებას ითხოვს.
 მოუქარგავთ სივრცე
 ნეროების გუნდებს,
 ცა მოირგებს ნელზე
 ცისარტყელას ქამარს,
 დავიბანოთ პირი,
 დავივარცხნოთ თმები,
 დავედევნოთ ჩიტებს,
 ჩქარა, ჩქარა, ჩქარა!

ალიონამ იქედნური ჩაცინებისგან თავი ვერ შეიკავა.

კაცმა გაილიმა და ქალიშვილს რალაც სხვანაირი ყურადღებით შეხედა. თუმცა, არასასიამოვნოა, როდესაც სწორედ მაშინ გაკვირდებიან საუკეთესოდ რომ არ გამოიყურები.

– არდადეგებიდან ბრუნდები? – იკითხა კაცმა.

სახეზე აწერია, რომ სტუდენტია?

– ახლა ყველა არდადეგებიდან ბრუნდება, – კაცმა საკუთარი მიხედვრილობით თავი მოიწონა.

ალბათ თვითონაც სტუდენტია, გაიფიქრა ალიონამ, თუმცა არაფერი უკითხავს. თუ მოინადინა, თვითონვე ჰკითხავს. თუ სტუდენტია, საინტერესოა სად სწავლობს, ან სად მუშაობს. ლაპარაკზე ეტყობა, რომ მოსკოველი არ არის. შესაძლოა, მასავით მურმანსკიდან იყოს.

კაცმა თითქოს მისი აზრები წაიკითხაო.

– მურმანსკში მივლინებით ვიყავი. მოსკოვში რამდენიმე დღე დავრჩევი, მერე კი შინ, ტიუმენში გავფრინდები. შენ, შორს მიფრინავ?

– მოსკოვში.

– რომელი რეისით?

რატომღაც იმედი გაუცრუვდა, როდესაც გაირკვა, რომ სხვადასხვა რეისით მიფრინავდნენ. არადა, მათი თვითმფრინავები მოსკოვში გუშინ საღამოს უნდა ჩაფრენილიყვნენ.

– მატარებლით მგზავრობა მომწონს. ადამიანებს ეცნობი...

– თვითმფრინავშიც ასე ხდება. მე სერგეი მქვია. შენ?

ანაზღად მათ თავს ზემოთ ნეონის ოთხკუთხა ნათურა ატკაცუნდა, ჩაქრა და დარბაზის ერთი მხარე დაიბუნდა. კაცმა, რომელიც ალიონას წინ გაზეთს კითხულობდა, მაღლა აიხედა და შეიგინა. სერგეის ჩაეცინა, მან კი შვებით ამოისუნთქა – ბინდბუნდში უკეთესად იგრძნო თავი, ცისფერ-თეთრი ნათებისგან თვალი ისე აღარ იძაბება. ლაპარაკიც, რატომღაც, უფრო იოლია. კაცი სიმპათიური რომ არ ყოფილიყო, უფრო თავისუფლად იგრძნობდა თავს. ალიონას ბიჭებთან ურთიერთობა არ უჭირდა, რადგან პატარაობიდანვე სხვადასხვა სპორტულ სექციებში დადიოდა, სადაც გოგონებს მუდამ ბიჭები სჭარბობენ. ბიჭები უნივერსიტეტშიაც ბლომად იყვნენ და გვერდს გულგრილად არასოდეს უვლიდნენ. ხან ფულს სესხულობდნენ, ხშირად კონსპექტებს სთხოვდნენ. ყველაფერს აკონსპექტებდა და თანაც მკაფიო ხელწერა ჰქონდა. თუმცა, სხვა გოგონებისგან განსხვავებით, მისთვის პაემანი არავის დაუნიშნავს. „ეს იმიტომ, რომ შენ მათთვის ძმაკაცისვით ხარ, თავისიანად გთვლიან – ვითარებაში გაარკვია ქსენიამ, რომელთანაც ერთ ოთახში ცხოვრობდა,

**გალინა
ბრანოვსკაია**

– როგორც ქალი, შეუფერებლად იქცევი. კაცებს ქალბში ის უყვართ, რაც მათგან განგვასხვავებს. მათ შორის, გრძელი თმები. შენ კი, ჯვარისკაცივით ზღარბივით თმა გაქვს. ქუსლიანი ფეხსაცმელი და ნორმალური კაბა ჩაიცვი, რათა შორიდანვე იგრძნობოდეს რომ ქალი მოდის და არა ჩერჩეტი გოგონა!“ ერთხელ, ქსენიას ახლობელი ბიჭი რომკა შეეცადა ალიონას დახმარებოდა და გადანყვიტა ნათესავი ბიჭი გაეცნო; თქვენ ერთმანეთს იდეალურად შეეწყობით, სპორტდარბაზიდან ისიც არ გამოდის. შეხვედრაც შედგა. ვასილი მართლაც დაკუნთული აღმოჩნდა,

რაც მამაკაცს გარკვეულ მიმზიდველობას ანიჭებდა. ღვინო და კამფეტებიც მოიტანა. სანამ ქსენია და რომა სამზარეულოში კარტოფილს წვავდნენ, ის ალიონას საკოცნელად მიეტანა, შეეცადა ხელი კაბის ქვეშ შეეცურებინა და ეს გაცნობიდან მხოლოდ ნახევარ საათში. ალიონამ მამინვე მიახვედრა, რომ ასეთი თავხედური საქციელი მისთვის მიუღებელი იყო. როგორც ჩანს, ვასილიმ თავი შეურაცხყოფილად იგრძნო და ადრიანად წავიდა. მოიმიზეზა, რომ დილით მნიშვნელოვანი შეხვედრა ჰქონდა. ქსენია დაინტერესდა: აბა, მოგეწონა? არა, უპასუხა ალიონამ. უნდოდა დაემატებინა, რომ უკეთესია არავის შეხვედ ვიდრე ასეთ ხეპრესთან გქონდეს ურთიერთობა. თუმცა, ალიონა ბუნებით ოპტიმისტი იყო და იმედს არ კარგავდა, რომ ისეთ ადამიანს შეხვედებოდა, რომელიც მასში გაცილებით მნიშვნელოვანს დაინახავდა, ვიდრე ფეხების სიგრძე და მკერდის ზომაა. ბიჭები, რომლებიც ქალის ინტელექტზე გიჟდებიან, უბრალოდ, ბუნებაში არ არსებობენ და არც არასდროს ყოფილან. რომც არსებულებოდნენ, მამონტებშივით გადაშენდებოდნენ. ვინც ადამიანთა მოდგმის გასაგრძელებლად არ არის დაპროგრამებული, დედამიწიდან უთუოდ გაქრება... ქსენიას საპირისპირო სექსისადმი ურთიერთობის დიდი გამოცდილება ჰქონდა და მისი სიტყვები სარწმუნოდ ჟღერდა.

სერგეი ნორმალური ბიჭი ჩანს, რაც მისი გარეგნობიდან გამომდინარე გასაკვირია.

– თორმეტია, – კაცი საათს უყურებდა, – შუალამა.

საინტერესოა, შუალამისას გაცნობა რამეს თუ ნიშნავს? „ჩვენ ერთმანეთი ზუსტად შუალამისას გავიცანი, აღმოსავლეთის აეროპორტში“..... ლამაზად ჟღერს. კინოშიც, ალბათ რომანტიკული საყურებელი იქნებოდა. რეალობაში კი, ამაში, არავითარი რომანტიკა არ არის. მოსაცდელ დარბაზში ორპირი ქარი დასეირნობს, ხელ-ფეხი გეყინება და გაკანკალებს. მთელი დღე უმოძრაოდ და ქურთუკის გაუხდელად ზიხარ – ადგები და ადგილს ნამში დაკარგავ. ისედაც ტევა არ არის, ხალხი კი სულ უფრო და უფრო მატულობს. გაცნობა შეიძლება რალაც

სალამოზე, ან დისკოთეკაზე, როდესაც გამოპრან-ჭული ხარ. არა, ღამე აეროპორტში – რომანტიკული გაცნობისთვის საუკეთესო ადგილი არ არის. ახლა სახლში რომ იყოს, ერთი კარგად გამოიძინებდა.

– ლეველი გინდა? – ჰკითხა სერგეიმ.

დიახ, უნდა. ხელი გამონვდილ პარკში ჩაყო, ლეველი ამოიღო და ჩაკბიჩა. გემრიელი იყო, ვაშლის ჯემით.

– ჩვენთან ასეთები სკოლაში იყიდებოდა.

– ხო! ჩვენთანაც. კიდეც აიღე.

ალიონამ უარის ნიშნად თავი გააქნია: არა, მეორეს ვერ მოერევა. არადა, მესამესაც მოერეოდა და მეოთხესაც, მაგრამ პარკში ერთი ფუნთუშა იყო დარჩენილი...

ალიონა ტკაცუნის ხმამ გამოაღვიძა. თვალი გაახილა და იატაკზე დავარდნილი ჟურნალი დაინახა. სერგეი დაიხარა და აიღო. ალიონამ დაამთქნარა, თვალები დახუჭა და როდესაც გაახილა კაცს მხარზე ჩანთა მოეგდო და მას დაჰყურებდა. სერგეის ზურგს უკან საათი ხუთის ნახევარს აჩვენებდა.

– გაიღვიძე? ყოჩაღ. ყინული დაიძრა, მივემგზავრები, – კაცმა ჟურნალი გაუნოდა, დაიხარა და უცებ ლოყაზე აკოცა, – დროებით. უნდა გავიქცე, ჩასხდომა გამოცხადდა.

– მშვიდობიან ფრენას გისურვებ, – ნაიბუტბუტა ქალმა, ჯერ კიდევ ვერ გაეგო, რა ხდებოდა. ახლახან გვერდით ეჯდა და გაქრა, ჩასასხდომად აჩქარებულ მგზავრებს შორის გაუჩინარდა და ველ-არასოდეს ნახავს. ამ აზრის გაელვებისას რალაცამ მტკივნეულად უჩხვლიტა და საბოლოოდ გამოფხიზლდა – კაცს არც მისამართი, არც ტელეფონი არ დაუტოვებია, ადამიანთა მასიდან გამორჩნდა და მასაშივე ჩაიკარგა. არის აქ რაიმე გასაკვირი? მგზავრობისას ასეთი რამ ხშირად ხდება. ვინ იცის, რამდენჯერ გადაუხსნია გული უცნობი ადამიანებისთვის, რომელთა სახეებსა და სახელებს ახლა ვერც კი გაიხსენებს... ასეთი შემთხვევითი შეხვედრები კაცსაც უამრავი ექნება. მენავთობეა. თავად თქვა, დღეს აქა, ხვალ იქ. შესაძლოა, უკვე სხვა გოგონას ეცნობა და ახლა მას უამბობს ანეკდოტებს... გამაღვიძა, ამაზედაც მაღლობა. შესაძლოა ჩემი თვითმფრინავი ისე აფრენილიყო არც გამღვიძებოდა. ალიონა მოიბუზა და წამოდგომა დააპირა თუ არა მის რეისზე ჩასხდომა გამოცხადდა.

ნახევარ საათში უკვე თვითმფრინავის სალონში იჯდა, გასასვლელში, მოუხერხებელ ადგილას. თქმა არ უნდა, დღეც უიღბლო გამოდგა. მართლაც, სერგეის ხომ შეეძლო, თუნდაც თავაზიანობისთვის, ტელეფონის ნომერი ეკითხა. თუმცა, ამის გაკეთე-

ბა თავადაც შეეძლო. რა აზრი აქვს? ის მოსკოვში სწავლობს, კაცი კი ტიუმენში ცხოვრობს. მათ რომანტიკულ გაცნობას სხვა რა დასასრული უნდა ჰქონოდა? არადა, კიდეც ერთ კვირას უნდა დარჩეს მოსკოვში, შეიძლებოდა შეხვედრილიყვნენ. წყენამ მწარედ უბნკინა... კარგი, დაივიწყე, ურჩია საღმა აზრმა.

ერთი დღის შემდეგ მურმანსკიცა და ფრენაც მისი გონებიდან საბოლოოდ გაქრა. ფულის გამოუმუშავების საშუალება გამოხტა – ერთი მეტად მოუცლელი მენეჯერისთვის, რომელიც დაუსწრებელზე სწავლობდა, სასწრაფოდ საკონტროლო უნდა მოემზადებინა. საქმეს რომ შეუდგა, ოთახში ქსენია შემოვიდა, ერთ ხელში ყავის დიდი ფინჯანი ეჭირა, მეორეში კი ჟურნალი. ის დასვენების დღეებში მშობლებს ესტუმრა და ბალაშიხადან დილით დაბრუნდა.

ქსენიამ თვალები მოჭუტა, ოთახი მოათვალიერა და მზერა ალიონას საწოლზე შეაჩერა.

– აბა, როგორია ის? – ჰკითხა ემმაკური ღიმ-ილით.

– ვინ? – გაიკვირვა ალიონამ.

– მეც მაგის გარკვევას ვცდილობ, ვინ?

– ვისზე ამბობ? – გაღიზიანებით ჰკითხა ალიონამ.

ქსენიამ ჩაიხითხითა:

– თავი უბინო ქალწულად ნუ მოგაქვს. თუკი რამის დამალვა გინდოდა ჟურნალი ყველაზე დასანახ ადგილას არ უნდა დაგედო! – მან ჟურნალი გადააბრუნა და თითქმის დამარცვლით წაიკითხა: – „შენი გაღვიძება არ მინდოდა. აუცილებლად დამირეკე, გელი!“

ალიონას გული აუფრთხილდა და დაგადუგი დაუნყო. მერე წამოხტა, სკამი ხმაურით გასწია და ქსენიას ჟურნალი ხელიდან გამოჰგლიჯა. უკან მხარეს მართლაც გაკრული ხელით ეწერა: „შენი გაღვიძება არ მინდოდა. აუცილებლად დამირეკე, გელი!“ და ტელეფონის ნომერი.

ალიონას რომ არ გასცინებოდა ტუჩზე იკბინა, მერე მხრები შეატოკა და მკვირცხლად დაიწყო ჩე-ჩოტკის ცეკვა.

– სულელი ხარ! – ქსენიამ თავი გააქნია.

სულელია, აბა რა, ნამდვილი სულელი. გიხაროდეს და არ იცოდე რა. ტელეფონის ნომერი – დიდი ამბავი. ეს ჯერ კიდევ არაფერს ნიშნავს, სრულიად არაფერს. მაგრამ გულის სიღრმეში სჯე-როდა, რომ ისინი ერთმანეთს კვლავ შეხვედებოდნენ.

**რუსულიდან თარგმნა
აკაკი დაუშვილია**

დარეჯან ჭანკოტაძე

ერთი მნიშვნელოვანი ეპოქა

ქალბატონო დარეჯან, მოგმართავთ როგორც ცოცხალს, ვნანობ, რომ ეს ადრე ვერ მოვახერხე. თქვენ სკოლა ძალიან გიყვარდათ, თქვენ სკოლის საუკეთესო დირექტორი ბრძანდებოდით, მას შეალიეთ თქვენი დრო და ენერგია. ეს ყველასთვის თვალსაჩინო იყო. მცირე დროის მანძილზე, რაც დიდებული დარია ბოჭორიძისაგან გადაიბარეთ სახელოვანი პირველი სკოლა, მართავდით მას დიდი მონდომებით – მასწავლებლები, მოსწავლეები, მათი მშობლები – ყველა ემორჩილებოდა თქვენეულ წესრიგს, ყველას სურდა ამ ისტორიულ შენობაში ესწავლა, ყველა მისკენ მოისწრაფვოდა – თქვენს კეთილგანწყობას გრძნობდნენ. შეიძლება ითქვას, რომ სკოლაში სიცოცხლე დეულდა, ამის უტყუარი მონმე ვარ, ჩემი შვილები თქვენს სკოლაში სწავლობდნენ. თქვენი ხელმძღვანელობით იმართებოდა საინტერესო, დასამახსოვრებელი ღონისძიებები, შეხვედრები ყველასთვის ცნობილ და მისაბამ ადამიანებთან (ხუმრობაა შეხვედრა აკადემიკოს თამაზ გამყრელიძესთან, საყვარელ პოეტ ანა კალანდაძესთან...) ჩამოთვლა გამიჭირდება.

მახსოვს, თქვენი მონდომებით მოსწავლეთა დამეგობრება ბათუმის პირველი სკოლის მოსწავლეებთან, თქვენ ესტუმრეთ და ისინიც მოინვიეთ, გააცანით მათთვის უცნობი კახეთი. წარმოუდგინეთ აჭარაზე მომზადებული მინი სპექტაკლი „გამარჯობა, აჭარავ!“ რომლის ტექსტიც ჩემთან ინახება. როგორ ხალისობდნენ ბავშვები, რა დაუფინყარი მოგონებები დარჩათ. ესეც ხომ მათთან აღმზრ-

დებლობითი მუშაობის ნაწილი იყო, თქვენი მათზე გამუდმებული ზრუნვის გამოხატულობა.

სკოლამ და მისმა მრევლმა – მოსწავლეებმა, ბევრი სიკეთე მიიღეს თქვენი 15 წლიანი დირექტორობის პერიოდში: სკოლა გახდა იუნესკოს ასოცირებული წევრი, საუნივერსიტეტო სკოლა, დაჯილდოვდა ი. გოგებაშვილის მედლით, დამსახურებულად მიენიჭა მეფე ერეკლეს სახელი.

მუდმივად ზრუნავდით სკოლის ყველა სხვა სკოლისაგან გამორჩეულ, საამაყო ისტორიის სრულყოფაზე. აკონტროლებდით სკოლის წინა კედელზე მის უკვდავსაყოფად გამწკრივებულ 20-ზე მეტ მემორიალურ დაფას, მათ უნდა შემოენახათ ყველა აქ მოღვაწე მასწავლებლისა თუ მოსწავლეთა ხსოვნა, რომელთაც ასახელეს მშობლიური სასწავლებელი. ბევრმა მთელ მსოფლიოში გაუთქვა სახელი ქართველთა ნიჭიერებას. საკმარისია დავასახელოთ: ვაჟა-ფშაველა, სანდრო ახმეტელი, ივ. ბერიტაშვილი, ელენე ახვლედიანი – ისინი ბევრნი არიან და სასიხარულოა, რომ კვლავაც ემატებიან.

მახსენდება, როგორ გავემგზავრეთ თბილისში, აკადემიკოს ივანე ბერიტაშვილის ბინაში (ოჯახთან წინასწარ შეთანხმებით), დიდი მეცნიერის საარქივო მასალების ჩამოსატანად, რომ ამით სკოლის ისტორია გამდიდრებულიყო. რა მონივნებით ვეხებოდით მის წიგნებს, ნაშრომებს, ესეც დიდი ფიქრის და გაბედულების მაგალითად მიმაჩნია.

ერთი მეტად გამორჩეული, ორიგინალური და ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენის გახსენებაც

ნამდვილად ღირს, რადგან მისი ხანგრძლივი და სირთულეებით აღსავსე სამზადისი ჩემ თვალწინ მიმდინარეობდა. ის წარსულის მოძიებასთანაც იყო დაკავშირებული, დიდ დროსა და მოთმინებას საჭიროებდა, მაგრამ ღირდა წვალებად. თქვენს მეგობარ პროფესორ გიორგი ჯავახიშვილთან ერთად სიძნელეს არ შეუშინდით, მეგობრებიც ერთგულად ამოგდგომოდნენ მხარში. ეს იყო 1995 წელს – წმ. ნინოს სახელობის კლასის გახსნა გ. ჯავახიშვილის რეკომენდაციებითა და მისი საარქივო მასალების გამოყენებით. იდეა მოულოდნელი, გასაოცარი და თამამი იყო, მაგრამ ჩვენი წარსული, სხათაგან განსხვავებით, ამის განხორციელების საშუალებას იძლეოდა – ეს ხომ მისი ისტორია იყო „თუ კაცი მოინდომებს – რა ეშმაკი დაუდგება წინ?“ – როგორც ერთი ცნობილი ფილმის პერსონაჟი ამბობს, გამოგივიდა! რა ხალისით ჩაერთვენ თქვენი უმცროსკლასელი გოგონები და მათი მშობლები უჩვეულო კლასის გახსნის სამზადისში, როგორ დაემორჩილნენ ძველმოდური სწავლების სტილს. შეიმოსნენ ძველ ფოტოსურათებზე აღბეჭდილ ადრინდელ მონაფეთა სასკოლო ფორმით, რა ამაყად დაიარებოდნენ თანატოლთა შორის? თითქოს გაცოცხლდა ჩვენი ძირძველი სკოლის სახელოვანი წარსული. ეს მართლაც განუმეორებელი მოვლენა იყო ქვეყნის სკოლათა ისტორიაში. მის შესახებ ბევრი იწერებოდა მაშინდელ პრესაში. ამის დავინწყება დანაშაულია, გახსენება – კი აუცილებელი.

2010 წელს გამოცემულ, ამჟამად უკვე „არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსის მქონე წიგნში „ქალთა განათლების კერები თელავში“, რომლის ავტორებიც წელს, 17 მაისს, „საქართველოს ქალთა საბჭოს“ მიერ გაცემული „მაღლიერების სიგელით“ დაჯილდოვდნენ, მეთექვსმეტე გვერდზე ვკითხულობთ: „1995 წელს დიდი ხნის ნაფიქრი განვახორციელეთ, როცა თელავის I საშუალო სკოლის დირექტორის დარეჯან ჭანკოტაძის თანადგომით, სამი პირველი კლასის ბაზაზე შეიქმნა წმ. ნინოს სახელობის კლასი (ხელმძღვანელი

ლია ლეკიშვილი). მასში მუსიკა-გალობას ასწავლიდა ირა ლუდუმიძე, ქარგვას – ლია ბადურაშვილი, ხატვას – ლეილა ბაგრატიონ-ბაბადიში, ხოლო კლასს შეფობას უწევდა მხატვარ-კერამიკოსი ნანა ბოტკოველი.

1995 წლის 9 ოქტომბერს, აღნიშნულ კლასში პირველი ვაკვეთილი ჩაატარა ამ სტრიქონების ერთ-ერთმა ავტორმა გიორგი ჯავახიშვილმა. ვაკვეთილის თემა იყო „მზე“. აქედან მოყოლებული, პირველი სასწავლო წელი მან მთლიანად დაუთმო ქართული ხალხური ზღაპრების სწავლებას, ხოლო როდესაც ბავშვებმა ანბანის სწავლა დაამთავრეს, მათთან ქართული ტრადიციების შესახებ ვაკვეთილების ჩატარება დაიწყო.

წმ. ნინოს კლასისათვის ოთხი წლის მანძილზე ეწყობოდა ექსკურსიები და იბეჭდებოდა სპეციალური გაზეთი, სახელწოდებით „წმ. ნინოს კლასი“ და სხვ.

სამწუხაროდ, წმ. ნინოს კლასი მხოლოდ ერთმა ჯგუფმა დაამთავრა.

ისე ჩანს, რომ თქვენმა ამ სკოლაში მცირეხნისმა მოღვაწეობამ ერთი მნიშვნელოვანი ეპოქა მოიცვა. აღნიშნულის გარდა, კიდევ ბევრ მოსაწონ ამბავს იტევს ეს დრო, რომელთაც, ჩემზე ბევრად უკეთ, თქვენი ამგვარ საქმეთა თანაზიარი გ. ჯავახიშვილი გაიხსენებდა, მაგრამ...

მიხარია, რომ ამაგი დაგიფასდათ, ეს ხომ ყოველთვის არ ხდება?

თქვენ – თელავის საპატრიო მოქალაქედ აგირჩიეს.

თქვენ – ღირსების ორდენი მოგანიჭეს,

თქვენ – „კვალი კეთილი“ დატოვეთ.

ნათელში იყავით ჩვენო ბობოქარო, საქმიანო, ხალისიანო, სკოლის ამაგდარო დირექტორო ქალბატონო დარეჯან.

მარინა გომბაიძე
 2024 წელი, 21 ივნისი
 თელავი

ტის მომძლავრება გადაგვირჩენს მოზარდ თაობას, რომ არ უნდა დაირღვეს კავშირი თაობებს შორის, თაობები არ უნდა აღმოჩნდნენ ცხოვრების მთავარი დინების სხვადასხვა ნაპირზე, რომ დროს ადამიანები ვეჭმით და არა პირიქით.

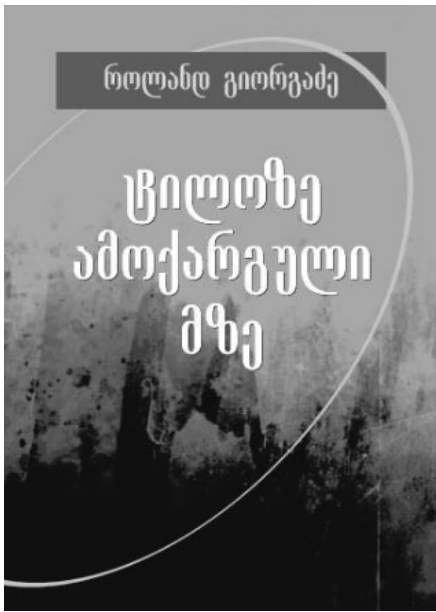
ერთ-ერთი მოთხრობის გმირს, საავადმყოფოს რეანიმაციაში უმძიმეს მდგომარეობაში მყოფ პაციენტს ზმანებაში უფლის ანგელოზი გამოეცხადება და წვრილად მოაყოლებს მისი ცხოვრების განვლილ გზას. ისიც ჰყვება, ჰყვება და აღმოაჩენს, რომ არაერთი შეცდომის მიუხედავად, არ გამხდარა სატანისა და ეშმას არჩივი, არ უღალატია იმ პრინციპებისათვის, რისთვისაც ადამიანები მოვლინებულნი ვართ ამქვეყნად. ჰოდა, მოხდება სასწაული – სასიკვდილოდ განწირული კაცი გამოჯანმრთელების გზას დაადგება.

სულ დამავინცდა მეთქვა, რომ ამ წიგნში შესულ მოთხრობებს ერთი მთავარი პერსონაჟი ჰყავს და მას სიკეთე ჰქვია. სიკეთე და მაღლი ამოძრავებს მარტო ამ მოთხრობებს კი არა, ავტორის მოკრძალებული აზრით, სამყაროსაც.

მოთხრობაში „თეთრი მტრედი“ მოქმედება ცივ ზამთარში, სუსხითა და ყინვით გაჯერებულ გარემოში ხდება. ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი, რომლებიც დღედღეზე შვილის დაბადებას ელოდებიან, იძულებული არიან ქუჩაში დადგნენ და მომავალი მამის – ჩინებული მევიოლინის დაკვრით იშოვონ თანხა, რომელიც სამშობიარო სახლისთვის სჭირდებათ. ერთ-ერთ ეზოში შესულ აძაგაგებულ წყვილს ფანჯრიდან თვალს მოჰკრავს მოხუცი მამაკაცი, რომელიც მყისიერად ჩავა ეზოში და ახალგაზრდებს ფულის მოზრდილ შეკვრას გადასცემს. ვითომც არაფერი, მაგრამ საქმე ხომ ის გახლავთ, რომ ამ ფულს ის სულკურთხეული ძალიან დიდხანს აგროვებდა მშობლიურ სოფელში სახლის შესაკეთებლად. დიახ, თანაგრძნობა ერთ-ერთი უმთავრესი ნიჭია ადამიანისა, რაც უხვად აღმოაჩნდება, ალბათ, მრავალჭირნახად მოხუცს. სიკეთის კეთების სურვილით გამოირჩევა მეორე მოთხრობის „მარინეს“ მთავარი გმირიც – მუსიკალური სკოლის დირექტორი, რომელიც დახმარების ხელს გაუნწვდის პატარა გოგონას და მას ჩინებულ მუსიკოსად აღზრდის.

თუ რამისკენ მოგვინოდებს როლანდ გიორგაძე, იმისკენ მოგვინოდებს, რომ ჩვენ, ყველანი, რა გაუსაძლის პირობებშიც არ უნდა მოვხვდეთ, რა გაჭირვების თუ პრობლემის წინაშეც არ უნდა აღმოვჩნდეთ, არ უნდა გავბოროტდეთ, არ უნდა ავივსოთ სული შურითა და შხამით, ბოღმითა და სამსალით. და თუ ეს მოვახერხებთ, მაშინ მაინც გავაღწევთ სამშვიდობოს.

როლანდ გიორგაძისათვის ცხადზე უცხადესია, რომ თუ რამ გადაარჩენს ქართველ კაცს ნუთისოფლის ინროებში გადაჩეხვისაგან, ადგილის დედასთან,

სოფელთან კავშირის შენარჩუნებაა, უფრო სწორად რომ ითქვას, თავად სოფლის გადარჩენაა უმთავრესი, რომელიც ჩვენთვის, ანთუოსისა არ იყოს, ძალისა და ენერჯის მიმცემია. სოფელთან კავშირს ფესვებთან კავშირი ჰქვია და თუ ამ ყველაფერს ზურგს აქცევ და მოსწყდები, ფესვები ამას არ გააპტიებენ, უფუნქციოდ დაგტოვებენ და შენი ცხოვრებაც ფუჭად, ამაოდ ჩაივლის.

რა საინტერესოდ ხატავს მწერალი გლეხიკაცის მარჩენალი ხარის ისტორიას. ნიკორა და მისი პატრონი ლამის ერთ სულად და ხორცად არიან ქვეყლნი და ისე ეწევიან ცხოვრებისეულ ჭაპანს...

მწერალმა კარგად იცის, რომ ადამიანი საკუთარ თავს ვერსად გაექცევა და ვერსად დაემალება, რომ ადამიანისთვის ყველაზე მთავარი ორთაბრძოლა საკუთარ თავთან შერკინებაა და თუ ამ ბრძოლიდან გამარჯვებული გამოხვები, შენი მომრევი ამქვეყნად არავინ იქნება.

„შიში არა განსაცდელთა მოწვევა იქმს, არამედ გონების უძლურება“.

იოანე ოქროპირის ამ შეგონებას, როგორც ჩანს, კარგად იცნობს მწერალი და მთელ მის შემოქმედებას, ამ კრებულში შესული მოთხრობების ჩათვლით, ლაიტ-მოტივად გასდევს ადამიანის სულიერი სიმტკიცე, ადამიანის რწმენა და ქედუხრელობა ყველა დაბრკოლების მიმართ. ამიტომაცაა, რომ შიში მის პერსონაჟებს თითქმის დაძლეული აქვთ. თითქმის-მეთქი რომ ვაცხადებ, იმას ვგულისხმობ, რომ ერთი შიშის დაძლევა წარმოუდგენელია და მას სამშობლო ქვეყნის იავარქმნის შიში ჰქვია. ამ შიშის გარეშე ხომ აქამომდეც ვერ მოვალწევით.

ვნერ ამ სტრიქონებს და გონებაში XX-XXI საუკუნეების ერთ-ერთი დიდი მწერლისა და მოაზროვნის, ოთარ ჭილაძის ციტატა წამომიტოვებდა:

„ადამიანი ჰგავს იმ ქვეყანას, რომელსაც მისი სამშობლო ჰქვია, ხოლო სამშობლო თავს ურჩევნიათ ადამიანებს და არა მონებს“.

დიახ, ბატონებო, შემძლია გულზე ხელი დავიდო და ისე განვაცხადო: როლანდ გიორგაძე – მწერალი და მოქალაქე, საოცრად ჰგავს მის სამშობლოს. როლანდ გიორგაძე არ დაბადებულა მონად (ღმერთმა დაიფაროს) და ამიტომაც იგი ადამიანია, ჭეშმარიტი ადამიანი, ალიკვალი მისი ბედკრული ქვეყნისა.

ამბობენ, ოცნება მღვიძარეთა სიზმარიაო და თუ ასეა, მაშინ თქვენს სიზმრებს გაუმარჯოს, ბატონო როლანდ, მტკიცედ გვნამს, რომ თქვენი და ჩვენი სიზმრები ერთ დიდ ვულკანურ ძალად გადაიქცევა, წალეკავს ამქვეყნად არსებულ ყველა ბოროტებას, ყველა უწმინდურებას და გადაარჩენს თქვენსა და ჩვენს სათაყვანებელ სამშობლოს, რომელსაც სრულიად სამართლიანად, ანგელოსთა საუფლოდ მიიჩნევენ.

სადამდეც შენი ზარის ხმა მიაღწევს, იმ ადგილებამდე არავის ვაწვებთ, ოღონდ ახლა გადაგვარჩინო. მართლაც ნისლი და ბურუსი გაფანტულა, ლაშქარს გზა გაუგრძელებია და მისულა მრავალძლის ეკლესიის გალავანში. იქ დაბანაკებულა დამშეული ჯარი და სარდლებს კიდევ უთხოვიათ მრავალძლის სალოცავისთვის, შენი ძალა რომ მეტად ვირწმუნოთ, ზღვის გაღმა რომ ჯოგი დაგვრჩა, იქიდან ერთი ფური და ხარი აქ მოგვიყვანო. მეორე დილას ეკლესიის გალავანში ძროხა და ხარი უნახავთ დაწოლილი, რომლებსაც ზღვის გამოვლის გამო ქედებზე ქვიშა შერჩენოდათ. მტერმა ირწმუნა მრავალძლის ძალა და რაჭას გაეცალა... ეს თქმულება (ჯრუჭის მონასტრის გაძარცვის ამბის გარეშე) ჩართულია მრავალძლის წმინდა გიორგის ეკლესიის აღწერასა და ისტორიაში, რომელიც გამოქვეყნებულია გაზეთ „ივერიაში“. ავტორია „ქართველი ოსებში“, იგივე ნესტორ ბაკურაძე („ივერია“, № 42-43, 23-24 თებერვალი, 1894 წ.).

ჯრუჭის მონასტრისაკენ მიმავალ გზაზე, სადაც განძი დატოვეს, თურქების ლაშქარი აღარ გამოჩენილა...

როგორც ვხედავთ, ეს თქმულება ჯერ კიდევ XIX საუკუნეშია ჩანერილი, სხვა ჩანანერებიც არსებობს, მაგრამ ჯრუჭის მონასტრის გაძარცვისა და მისი განძის დამალვის ამბავი მის არცერთ ვარიანტში არ გვხვდება. ახალი ვარიანტი მიამბეს საჩხერის რაიონის სოფელ უზუნთაში ვალოდია მაჩაიძემ

და მერიკო იობაშვილი-მაჩაიძისამ. მათთვის უამბნია კალისტინა გაგნიძე-მაჩაიძისას, რომლის მამა როსტომ გაგნიძე ჯრუჭის მონასტერში ყოფილა გაზრდილი.

ლოდი, რომლის ქვეშაც სავარაუდოდ ჯრუჭის მონასტრის განძი იყო დამალული, დიდი ხნის წინ აუფეთქებიათ, მაგრამ იქ ვერაფერი უნახავთ... ვერ უნახავთ, რადგან თქმულებები ხალხს ფულით არ ამდიდრებენ, ისინი სულიერ სიმდიდრეს წარმოადგენენ.

მრავალძლელთა გათავისუფლება ჯრუჭის მონასტრის ყმობიდან. ნესტორ ბაკურაძე „ივერიაში“ დაბეჭდილ იმავ ნერილში გადმოგვცემს, რომ ჯრუჭის მონასტერს ერთხანს სოფელ მრავალძლის მცხოვრებნიც ეკუთვნოდნენ, კერძოდ, სხირტლადეების ერთი ნაწილი, რომლებსაც „ხატის კაცებს“ უწოდებდნენ. მათ უთხოვიათ მრავალძლის ეკლესიაში თავიანთი მოძღვრისთვის ხუცეს გიორგი სხირტლადისთვის, იქნებ გაგვათავისუფლო ჯრუჭის მონასტრის ყმობისგანო. გიორგი ხუცესს დავით მიტროპოლიტისთვის (ჯრუჭის მონასტრის არქიმანდრიტი, შემდგომში სამეგრელოსა და იმერეთის ეპისკოპოსი) მიუმართავს თანამოგვარეთა გასათავისუფლებლად, მაგრამ მიტროპოლიტს უარი უთქვამს, რადგან უსაბუთოდ უცვნია ეს საქმე. გიორგი ხუცესს შეუკრებია საჭირო სიგელ-გუჯრები, სადაც აღმოჩენილა, რომ თურმე ამ გლეხებს დროებით ჰქონიათ დავალებული ჯრუჭის მონასტრისთვის

ხარკის ძლევა და ვადა უკვე გასულიყო. ხუცესს სასამართლოში შეუტანია ეს საბუთები. ქუთაისში ჩასულს შემთხვევით დავით მიტროპოლიტი შეხვედრია და უკითხავს:

– რა ჰქენი, გიორგი ხუცესო, შე სანყალო, არ გაგიგონია, რომ კამეჩის მორქენალ ხარს რქა არ შერჩენიაო?

გიორგი ხუცესს უპასუხნია:

– მეუფეო, არ ვიცოდი, თუ თავს კამეჩად ჩაიგდებდით, თვარა არ ვიჩივლებდიო.

მიტროპოლიტს უთქვამს:

– ჰო, კარგი, ეცადე, ბერა, ეცადე, რომ საქმე მოიგოვო.

– თქვენმა მადლმა, მეუფეო, ვეცდები და კიდევაც მოვიგებო, – უპასუხნია მღვდელს.

მას მართლაც მოუგია საქმე და გაუთავისუფლებია თანასოფლელი „ხატის კაცები“ სამონასტრო გადასახადისგან.

რას წარმოადგენდა მონასტრის ყმობა და რისი გადახდა ევალეობდათ გლესხ?

აი, რამდენიმე მაგალითი: ჯრუჭის მონასტრის ყმას სოფელ ფარახეთიდან მთელი წლის განმავლობაში ერთხელ უნდა გადაეხადა: ერთი კოკა ღვინო, ერთი კოდი პური, ერთი ქათამი, მარჩილის ხორცი, საური (საური ფულად გადასახადი იყო). ევალეობდათ აგრეთვე მუშაობა, სამსახური მონასტერში, კვირაში ორ დღეს. შქმერელ გლესხ ემართა ორი ლიტრა ყველი, რვა კოდი ქერი, საური, ცხენის ხედნა და ზამთარში შენახვა. ნედისსა და ირში მოსახლე გლესხებს, რკინა უნდა მიეცათ მონასტრისათვის (იმერეთის მეფის სოლომონ მეორის სიგელი ჯრუჭის მონასტრის კუთვნილი გლესხების შესახებ, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, დ № 1329). როგორც ვხედავთ, მონასტრის კუთვნილი გლესხი თითქმის მთელი წლის განმავლობაში თავისუფალი იყო. ამასთანავე მონასტერი მას პატრონობდა – იცავდა სახელმწიფო მოხელეებისგან, ზოგ შემთხვევაში სამხედრო ბეგარისგანაც, აძლევდა მიწას, ასახლებდა უკეთეს ადგილზე, ზრუნავდა მისი გამრავლებისთვის, ეხმარებოდა გაჭირვების ან შიმშილობის დროს, მის შვილებს სურვილის შემთხვევაში აძლევდა ზოგად ან საეკლესიო განათლებას, აგვარებდა მათ შორის დავას და ა. შ.

აქვე დავძენთ, რომ სხირტლაძეები, მათ შორის „ხატის კაცების“ შთამომავლები, ჯრუჭის მონასტრის ახლოს სოფელ მოხვამიც ცხოვრობენ.

აკაკი წერეთელი ჯრუჭის მონასტერსა და მრავალძლის ეკლესიაში. ბავშვობის ერთ დღეს მომავალმა დიდმა მგოსანმა აკაკი წერეთელმა ორი საოცარი სალოცავი იხილა. ეს ამბავი ასე ცხადდება: ცნობილმა ლიტერატორმა სიმონ სხირტლაძემ აკაკის მიერ 1904 წელს „ივერიაში“ გამოქვეყნებულ წერილში ყურადღება მიიქცია ერთ ადგილს, სადაც მწერალი იგონებს, ბავშვობაში ჩემი თვალთ მამქს ნანახი მრავალძლის ეკლესიაში დაცული შაჰ-აბა-

სის ხმალიო, რის გამოც ბატონი სიმონი სამართლიანად ასკვნის, რომ აკაკი ბავშვობაში მრავალძლის ეკლესიაში იყო ნამყოფი (სიმონ სხირტლაძე, მრავალძალი: წერილები, ჩანაწერები, ნაწყვეტები ლექსებიდან, მოგონებანი, 2000 წ.). ეს ადვილი წარმოსადგენია, რადგან მრავალძლის წმინდა გიორგის ეკლესია იმერეთში ოდითგანვე სასწაულმოქმედ სალოცავად მიიჩნეოდა და უამრავი მომლოცველი მიდიოდა იქ. უფრო მეტიც, მას საზედაზე ღვინოსა და სასეფისკვრე ხორბალს რაჭის სოფლებთან ერთად ზემო იმერეთის სოფელი სარეკიც აძლევდა, – კერძოდ, თითო კომლი ერთ თუნგ ღვინოს და ერთ ლიტრ ხორბალს. მეც კარგად მახსოვს, საბჭოთა პერიოდშიც კი, როცა ეკლესია უარყოფილი იყო ხელისუფლებისაგან, მრავალძალში მარიაშობის დღესასწაულზე იმერეთის სოფლებიდან მიმავალი მრავალი მომლოცველი გაივლიდა ხოლმე მოხვასა და უზუნთაზე. XIX საუკუნეში კი მოხვიდან ხიხათისკენ ახალი გზა არ იყო გაჭირვებული და უმეტესად უზუნთის გზით დადიოდნენ.

ჰოდა, ჩემი მხრივ მინდა აღვნიშნო, რომ საჩხერეიდან მრავალძლის ეკლესიაში მიმავალ მომლოცველებს ჯრუჭის მონასტერთან უნდა გაეგოთ. ჯრუჭის მონასტერი ხომ წერეთლებს ეკუთვნოდა. მართალია, სხვიტორელი წერეთლები კვერეთის მონასტერთან იყვნენ დაკავშირებული, მაგრამ მრავალძალში მიმავალი როსტომ წერეთლის ოჯახი მის გვერდით გავლისას ჯრუჭის მონასტერსაც აუცილებლად მოილოცავდა. შემდეგ მიმავალი მგოსანი სოფელ უზუნთას გაივლიდა, მერე სოფელ მოხვისკენ მდინარე ფასკნარის ან უზუნთის თავიდან მდინარე წყალფენილას კალაპოტს აუყვებოდნენ და ხიხათაზე ავიდოდნენ, ამ სუბალპური მთის უკიდევანო, უმშვიდეს და ულამაზეს სივრცეებზე გადაჭიმული სათიბების ხილვა ნამდვილად გაახარებდა პატარა აკაკის, მერე ამავე მთაზე რაჭა-იმერეთის ანუ ჯვრის უღელტეხილს გადავივლიდნენ და მრავალძლისკენ დაეშვებოდნენ. ესე იგი, შეიძლება დავასკვნათ, რომ თავისი ბავშვობის ერთ დღეს ჩვენი დიდი მგოსანი ორი ძვირფასი სალოცავის – ჯრუჭის მონასტერისა და მრავალძლის ეკლესიის – მადლს ეზიარა და ულამაზესი მთის ნახვითაც მოიხიბლა...

ჯრუჭის მონასტრის ადგილები მრავალძალთან.

იმერეთის მეფემ სოლომონ დიდმა როსტომ რაჭის ერისთავის დამარცხების შემდეგ რაჭის საერისთავო გააუქმა და მისი დიდი ნაწილი თავად წერეთლებს უწყალობა. ამ დროს წერეთლების მთავარ მონასტერს – ჯრუჭის უდაბნოსაც დაუმატეს მიწა-წყალი. სოფელ მრავალძლის მიმდებარედ მას საჯოგე ადგილები ერგო, კერძოდ, „ჯოგის საბინაო ადგილი, მდებარე რაჭის მთაზედ, სახელდობრ „ნასახლარი“, იგივე „დიდ მინდორი“, საზღვარი აღმოსავლეთით და სამხრეთით – შქმერის სოფლის საზღვარი, დასავლეთით – საერთო სოფლის მრავალძლეულების და

ისევე ჯრუჭის მონასტრის ჯოგის საძოვარს „სოს-ევას“ ადგილებამდის და ჩრდილოეთით – ჩიღვინაძის ადგილები“. ასევე „ჯოგის საძოვარი ადგილები მდებარე რაჭის მთაზე, სახელწოდებული „სოსევა“. გობები, ყავარჯენა, გოგიტის ჭალა და ლაშე შუა, რომელიც არის საერთო სოფელს მრავალძალის მცხოვრებთა და ჯრუჭის მონასტრისათვის“ (მაია ქებულაძე, ჯრუჭის მონასტრის სოციალურ-ეკონომიკური ისტორიისათვის – მინათმფლობელობა, ქუთაისის მუზეუმის მასალები, კრებული 11, 1999 წელი). ასევე განივრცო მისი ტყეები და სავარგულე-ბი სოფელ შქმერის მიმართულებით...

წმინდა გიორგის მფრინავი ხატი. საჩხერის მუნიციპალიტეტის სოფელ უზუნთაზე ჩემმა ახლობლებმა ვალოდია მაჩაიძემ და მისმა მეუღლემ მერიკო იობაშვილმა-მაჩაიძისამ ასეთი რამ მიაბეს: XIX საუკუნეში მრავალძლის ეკლესიიდან ჯრუჭის მონასტერში წმინდა გიორგის ხატი გადმოუბრძანებიათ. ეს ადვილი საქმე იყო, რადგან მრავალძლის ეკლესია ერთ დროს ჯრუჭის გამაბრწყინებელ არქიმანდრიტს დავით მიტროპოლიტს ექვემდებარებოდა. რამდენიმე ხნის შემდეგ უზუნთაზე მცხოვრებ წარმომობით მრავალძელ გლეხს, გვარად იობაშვილს, სასწაული უხილავს – მრავალძლიდან გადმო-ბრძანებული ხატი თითქოს ისევე უკან მიფრინავდა. ხატების ფრენა გავრცელებული თემა ყოფილა ქრისტიანულ სამყაროში. აქაც არაფერი მიაჩნიათ დაუჯერებლად. ამ შემთხვევაში ის აზრი გამოაქვთ, რომ ხატს ძველი ადგილსამყოფელი მოესურვა და უკან დაბრუნდა...

დავით მიტროპოლიტი (წარეთელი)

საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში ერთი უაღებორო ხელნაწერია (ფონდი, 1516), რომელიც აქამდე თითქმის არავის აქვს გამოყენებული, მხოლოდ რამდენიმე ცნობა აუღია იქიდან ისტორიკოს ოლლა სოსელიას. მასში ჯრუჭის მონასტრის ამაღორძინებლისა და არქიმანდრიტის, სამეგრელოს ჭყონდიდელისა და იმერეთის ეპისკოპოსის დავით მიტროპოლიტის (წერეთლის) ცხოვრების ეპიზოდები და ჯრუჭის მონასტრის საისტორიო ცნობებია გადმოცემული. აქვე ისე სახალისოდაა აღწერილი მეუფე დავითის თბილისისკენ მგზავრობა, რომ ვეცადე ცალკე მოთხრობად წარმოგიდგინოთ.

დავით მიტროპოლიტი იმერეთის სახლთუხუცესის ზურაბ წერეთლის შვილი იყო. მან ჯერ კიდევ იმერეთის უკანასკნელი მეფის სოლომონ მეორის დროს მიიღო მიტროპოლიტის ხარისხი. ყველაზე დიდხანს ჯრუჭის მონასტრის არქიმანდრიტად მოღვაწეობდა. მის დროს მეტად გაძლიერდა და გამდიდრდა X საუკუნეში დაარსებული და სოლომონ I-ის დროს აღორძინებული წმინდა სავანე. შემდეგ მეუფე დავითი სამეგრელოს ეპისკოპოსი ანუ ჭყონდიდელი გახდა, ბოლოს კი იმერეთის ეპისკოპოსი.

ამაყი მიტროპოლიტი საქართველოს ეგზარქოს ისიდორეს (ნიკოლსკი) თითქმის არ ემორჩილებოდა, მაგრამ ერთხელ კი წასულა მის სანახავდ თბილისში. თან ახლდნენ თურმე ერთი ბერი, სხვა სამღვდლონი და ჩვიდმეტამდე მოსამსახურე. გაუფლიათ მგზავრებს ქართლი და მცხეთის ხიდთან ჩამომხტარან წყლის დასაღევად. მსახურებს მალე გაუგრძელებით გზა, დავით მიტროპოლიტი და სამღვდლონი კი კარგა ხანს შეჩერებულან. მოსამსახურეთა წასვლის შემდეგ მღვდელმთავარს კიდევ ერთი კაცი დაუნინაურებია, რათა თბილისში ბინა მოემზადებინა. ეს კაცი დასწევია წინ წასულ მოსამსახურეებს და უნახავს, რომ ისინი მცხეთასთან გაუძარცვავთ. იგი მაშინვე უკან გამობრუნებულა და მიტროპოლიტისთვის შეუტყობინებია ეს ამბავი. მეუფე დავითს დაუძახნია:

– ჩქარა გარჯილა მომგვარეთო!..

ასე რქმევია მის ერთ დიდ ცხენს. შეჯდა თურმე ამ მალალ ცხენზე თავადაც მეტად მალალი მიტროპოლიტი და გაქანდა წინ. იმ დროს მისულა მსახურებთან, როცა ყველაფერი წაერთმიათ და სცემდნენ. მეუფე დარეგია მძარცველებს, ცხენს აჯახებდა და ძირს სცემდა თურმე ყველას. მცხეთის მცხოვრებლები მტკვარს მოდგომოდნენ და ხედავდნენ, თუ როგორ დაფინა ერთმა ცხენზე ამხედრებულმა მხედარმა დამხვდურები. ხალხი კიდევ გროვებოდა ჩხუბის ადგილას, მაგრამ ვინც დავითს მიუახლოვებოდა, ცხენის დატაკებით იცილებდა. ყველას აფრთხობდა აქლემის სიმაღლე ცხენზე ალვის ხის სიმაღლე დავით მიტროპოლიტი. ამ დავიდარაბის შემყურე მთელი მცხეთის თავად-აზნაურობა და გლეხობა გადასულა ხიდზე ბარის ტარებით შეიარაღებულები ძახილით:

– ჰკარით მაგ ხუცესსო!

მაგრამ დავით წერეთელი თავის გარჯილას ატრიალებდა, ხელთ ერთი მომხმნო ჯოხი ეჭრა და ვისაც დაკრავდა, ფეხზე ვერ ჩერდებოდა.

ამასობაში მიახლოებია ეს შეიარაღებული მცხეთელები მოჩხუბრებს. იცნო თურმე მოხუცმა თავადმა გედევანიშვილმა დავით მიტროპოლიტი და დაიყვირა:

– გაგვიწყრა ღმერთი, ეს ხომ დავით მიტროპოლიტია, წერეთელიო!..

ამის გაგონებაზე ყველა გაჩერებულა. ცხენზე ამხედრებული მალალი მიტროპოლიტი კი ისეთი თვალებით იხედებოდა ისევე, თითქოს ყველას გადაყლაპვას აპირებო.

– მცხეთელებო, – უთქვამს მათთვის მიტროპოლიტს, – ჩემი მსახურების გალახვას ძვირად დაგიჯენთო.

მცხეთელები შეშინებულან, წელში მოკაკავულან და ხელზე ამბორის ყოფა მოუნდომებიათ მეუფისათვის, მაგრამ ვერ გაუბედავთ.

– რას გვერჩოდით, რა დაგიმავეთო? – მკაცრად უკითხავს მეუფე დავითს, მაგრამ პასუხი ვერავის გაუცია.

ცოტა ხნის შემდეგ, გაშორებია მათ დავით მიტროპოლიტი და წასულა თბილისისკენ თავის მსახურებთან ერთად.

ამ ჩხუბის მიზეზი კი აი, რა ყოფილა:

წინა დღეებში ადიდებულ მტკვარში ირემი ჩავარდნილა. მთელი მცხეთის მცხოვრებნი ორივე ნაპირზე დასდევნიან წყალნადებულ ცხოველს. ზოგს ქვები უსვრია, ზოგს კეტები, მაგრამ „ვერ დაურჩენიათ“. ამ დროს გზად თბილისიდან ერთი იმერელი მოდიოდა თურმე. მცხეთის ხიდიდან უსვრია თოფი ირმისთვის და მოუკლავს. მდინარეს ცხოველი ნაპირთან მიუგდია და მცხეთელებსაც შევლებიათ – ირემი წყლიდან გამოუტანიათ. იმერელს იმდროინდელი წესისამებრ, როგორც ირმის მომნადირებელს, ცხოველის თავი მოუთხოვია, მაგრამ არ მიუციათ. მერე უთქვამს, ერთი ყური და ერთი ფეხი მაინც მომიჭერიეთო. მცხეთელებს ესეც არ მიუციათ. იქიდან წამოსულ გაბრაზებულ იმერელს ერთი ძეგველი გლეხი უნახავს, რომელსაც ნაბადი მიეკიდა ხეზე. იმერელს ხესთან ცხენი მიუგდია და ნაბადი ჩამოუღია.

– რას შობი, კაცოო? – დაეძახნა ძეგველს.

– რა ვშობი და ქე მიმაქვს შინაო, უპასუხნია იმერელს.

– რათაო? – ეძახის თურმე გლეხი.

– მცხეთაში ირემი მოვკალი, „მოსამკველო“

არ მომცეს და ეს მიმაქვს მაგიერადო.

ძეგველი ლანძღვით დასდევნიბია.

– ტუტუცი ყოფილხარ, ცეტო იმერელო, მე რას მერჩი, ისევ იმათ სთხოვეო.

მაგრამ იმერელს ცხენსთვის ქუსლი უკრავს და ნაბადი წაუღია.

რაღას იზამდა ძეგველი, იმერელს სადღა იპოვი-

და? უჩივლია მცხეთელებისთვის მდივანბეგთან და ნაზდის ფასი, რვა მანეთი გადაუხდევინებია.

დაზარალებულ მცხეთელებს სამაგიეროს გადახდა მოუნდომებიათ და გაყარაულებულან, რომ ვინმე იმერელი გაეძარცვათ. სწორედ ამ დროს გამოუვლიათ მიტროპოლიტის მსახურებს ბარგით...

მდივანბეგს იმავე საათში შეუტყობინებია თბილისის გუბერნატორისთვის მიტროპოლიტსა და მცხეთელებს შორის მომხდარი ჩხუბის ამბავი. გუბერნატორსაც არ გაუჩერებია ეს საქმე და მაშინვე მოუხსენებია მეფისნაცვალ ვორონცოვისთვის, რადგან კარგად იცოდა, ვინ იყო დავით მიტროპოლიტი და რა გავლენა ჰქონდა ვორონცოვის კარზე. მეფისნაცვლის ბრძანებით იმავე ღამეს მცხეთელები ნარიყალას

ციხეში ჩაუსვამთ.

ეგზარქოს ისიდორეს ბინა გაუმზადებია დავით მიტროპოლიტისთვის და კარეტა მიუგებებია. მიტროპოლიტი ორ კვირას დარჩენილა თბილისში, სადილად ყოველდღე ვორონცოვთან ყოფილა მიწვეული, რომელიც მას დიდი პატივისცემით ეპყრობოდა.

დაპატიმრებული მცხეთელების გასათავისუფლებლად ბევრი საპატიო პირი სთხოვდა თურმე ეგზარქოსს შუამდგომლობას დავით მიტროპოლიტთან. როდესაც იმერეთში წასვლა დაუპირებია მეუფე დავითს, გამოთხოვებია ვორონცოვს. მეფისნაცვალს ჭიშკრამდე გამოუცილებია. განშორებისას მიბრუნებია მეუფე დავითი და უთქვამს:

– თქვენო უგანათლებულესობავ, მე როგორც გავიგე, ჩემი გულისთვის მცხეთელები დაგისჯიათო.

– დიახ, თქვენო მალაყოვლადუსამღვდელოესობავ, კომისია დავნიშნე და ყოველივე მოგეხსენებათ, როგორ სასჯელს მიაგებს კანონი მათო.

– დიდ მადლობას შემოგწირავთო, – უთქვამს მეუფე დავითს, – მაგრამ მე ვინაიდან ბერი ვარ, ყოველივე უნდა დავთმოო.

– სჯობს, კანონმა თავისი წესით იმოქმედოს, – უპასუხნია ვორონცოვს.

ახლა კი მიძალებია დავით მიტროპოლიტი:

– გთხოვთ, გაათავისუფლოთ ისინი, მე ბერი ვარ, იოვანე ნათლისმცემლის ქუდი მახურავს და მოვალე ვარ, სიკვდილიც დავუთმო შემცოდესო.

ეგზარქოსი და გუბერნატორიც იქვე მდგარან. მიბრუნებია ვორონცოვი გუბერნატორს და უთქვამს:

– დასთმო მალაყოვლადუსამღვდელოესობამ, გაათავისუფლე ტუსაღებო.

გუბერნატორი გაქცეულა და სასწრაფოდ გაუ-
თავისუფლებია მცხეთელები. სანამ მიტროპოლიტი
თავის ბინაზე მივიდოდა, მცხეთელები იქ დახვედრი-
ან, მადლობა შეუწირავთ და მისევიან ამბორის საყ-
ოფად ხელზე, მუხლზე, ვისაც როგორ მოუხერხებია
და გაშორებიან დიდი მადლიერებით.

მიტროპოლიტს მათთვის სამასი მანეთი
ურუქებია.

* * *

დავით მიტროპოლიტი (წერეთელი) დაიბადა
1880 წელს. სწავლა-განათლება პატარა ასაკიდანვე
დაიწყო ბების, ჯაფარიძის ქალის ხელმძღვანელო-
ბით. თოთხმეტი წლისა უკვე ყველას აკვირვებდა
თავისი ნიჭიერებით. შემდეგ იგი გააგზავნეს გელა-
თის მონასტერში მიტროპოლიტ ეფთვიმე შერვაშიძ-
ესთან (შემდგომში წმინდა ეფთვიმე გელათელი) და
18 წლის ხელდასხმული იქნა დიაკვნად. ერთი წლის
შემდეგ დავითი მღვდელ-მონაზვნად აღიკვეცა.
1804 წელს დაინიშნა ჯრუჭის მონასტრის წინამძ-
ღვრად და მიიღო არქიმანდრიტის ხარისხი. 1805
წლის 24 აპრილს მეფე სოლომონ II-ის წარდგენით
იგი მიტროპოლიტებმა დოსითეოზმა, ექვთიმემ და
არქიეპისკოპოსებმა სოფრონმა და ანტონმა ხინოს
მიტროპოლიტად დაადგინეს (ქეთევან ქათამაძე,
დავით მიტროპოლიტი, განთიადი, 1-2, 1998 წელი,
გვ. 156). ხინოს საეპისკოპოსო დღევანდელი ქობ-
ულეთის რაიონის ტერიტორიაზე მდებარეობდა და
რადგან იმ დროს თურქებს ჰქონდა დაპყრობილი,
დავითი ჯრუჭის მონასტერს დაბრუნებია. დავითის
სანიშნო მღვდელმთავრად ჩამოყალიბებაში განსა-
კუთრებით დიდი როლი შეასრულა მისმავე ნათე-
სავმა დოსითეოს ქუთათელმა (წერეთელმა), (შემდ-
გომში წმინდა დოსითეოსმა).

დავით მიტროპოლიტს ჯრუჭის მონასტერი
ძალიან მოუწყობელი დახვედრია. ტაძრის გუმბათი
დაზურული ყოფილა ყავრით, იატაკი ფიცრის, ნივთე-
ბი მხოლოდ კალის ყოფილა. ბერები ცხოვრობდნენ
უბრალო ქოხებში. დავითის თაოსნობით მონასტრის
გარშემო ადგილები გაუნმენდიათ, გაუშენებიათ ხე-
ხილი, ვენახები, აუთვისებიათ სახნავ-სათესი მიწები
და სათიბები. მის დროს ტაძარი გადაიხურა სპილენ-
ძის ფურცლით, იატაკი გაკეთდა თლილი ქვით, კან-
კელის ხატები რუსეთიდან გამოიწერეს, ბერებისათ-
ვის აშენდა მრავალი მშვენიერი ოთახი, ბელეები,
საყინულე სარდაფი, სამზადი, სამზარეულო. მონას-
ტრის ზღუდის მახლობლად გააკეთეს დიდი აუზი,
რომელშიც ჩადიოდა მშვენიერი ცივი წყალი გამოყ-
ვანილი სამი ვერსის მანძილიდან თიხის მილებით.
ჯრუჭის მონასტრის ტერიტორია შორიდან პატარა
ქალაქს მოგაგონებდათ. მონასტრის ქვემოთ, მდი-
ნარის პირად, ააშენეს დიდი ქვიტკირის ნისქვილი.
ხეობის მეორე მხარეს იყო აგურის ქარხნები, მო-
შორებულ ქედებზე კი მონასტრის ნახირი ძოვდა.

დავითის ცხოვრება მისაბაძი იყო. იგი ძალიან
ადრე დგებოდა და ლოცულობდა. თავისუფალ დროს

მუშაობდა, თვალს ადევნებდა გლეხებს და მუდამ
ესაუბრებოდა ღვთის სიტყვის შესახებ. ეხმარებოდა
მათ პურის მკისა და ლენვის დროს, მათთან ერთად
კრეფდა ყურძენს და მუშაობდა ყანებში, ვერ აშინებ-
და ვერც წვიმა და ვერც თოვლი. წვიმის დროს ხში-
რად გლეხებთან ერთად სადილობდა სადმე კლდის
ან ხის ქვეშ. მამაშვილურად ეპყრობოდა მათ. ღარი-
ბებს ეხმარებოდა ფულით და ავადმყოფებს თავისი
ხარჯით არჩენდა. ზოგჯერ სწეულებს თავის ოთახ-
ში აწვენდა და თვითონ უვლიდა. ამასთანავე მუდამ
ცდილობდა, რომ გზადაკარგულნი და ცოდვილნი
სწორ გზაზე დაეყენებინა.

1811-1812 წლებში იმერეთში შიმშილი და ყამი
იყო. ამ დროს მოსახლეობა თითქმის განახევრდა.
ბევრი დაიხოცა, ნაწილი სხვა მხარეებში გადავი-
და. ხალხი საოცრად გაღარიბდა. მდგომარეობა გა-
მოუვალი იყო და ამ დროს ახალმა ხელისუფლებამ
იმერეთში შემოიტანა გარკვეული რაოდენობის პური
და ხალხს გაუნანილა. ყველაზე გაჭირვებულებს
ფულიც დაურიგეს. პურისა და ფულის განაწილება
მინდობილი ჰქონდათ გავლენიან პირებს. მათ შო-
რის იყო დავით მიტროპოლიტი, რომელიც თავისი
ქონებითაც ეწეოდა ხალხს, განსაკუთრებით ჯრუ-
ჭის მონასტრის გლეხებს უხვად ურიგებდა საკუთარ
პურსა და ფულს. დიდი დახმარება გაუწევია იმერე-
ლი გლეხებისათვის დავით მიტროპოლიტს 1849-
1851 წლების მოუსავლიანობის დროსაც (ქეთევან
ქათამაძე, დავით მიტროპოლიტი, განთიადი, 1-2,
1998 წელი, გვ. 160).

1829 წელს ცაიშისა და ყყონდიდის ეპარქიები
გაერთიანდა და საამეგრელოს ეპარქია ეწოდა. ამავე
წელს დავით მიტროპოლიტმა ყყონდიდელის წოდება
მიიღო და სამეგრელოს ეპარქიას განაგებდა. რეზი-
დენცია მარტვილის ტაძარი იყო. მისი მოღვაწეობა
სამეგრელოში 1834 წლამდე გაგრძელდა. შემდეგ
ისევ მშობლიურ ჯრუჭის მონასტერში დაბრუნდა.
1943 წელს არქიეპისკოპოს სოფრონის სიკვდილის
შემდეგ მას იმერეთის ეპარქია ჩააბარეს.

მიტროპოლიტი დავითი იყო მაღალი, კარგი აღ-
ნაგობის ხმელი კაცი, ჰქონდა მკვირცხლი, მკაცრი
გამოხედვა, მაგრამ ამშვენებდა ალერსიანი ღიმილი.
საუბრისას უყვარდა ხუმრობა. იყო ძალიან გონ-
იერი კაცი. არ უყვარდა, როცა დაუმსახურებლად
ვინმეს დაჯილდოებას და სამსახურში დანინაურე-
ბას სთხოვდნენ. მტკიცედ ასრულებდა ეკლესიის
ნესდებას, დიდ ყურადღებას აქცევდა საეკლესიო
ქონების დაცვას. დავით მიტროპოლიტის მმართვე-
ლობის დროს სამეგრელოსა და იმერეთის ეკლე-
სია-მონასტრები შეკეთდა, გამდიდრდა ძვირფასი
ხატებითა და სხვა საეკლესიო ინვენტარით. იგი
ხშირად მოგზაურობდა თავის ეპარქიაში და ყოველ
ღონეს ხმარებდა მღვდელმსახურების ნაკლოვანი
მხარეების გამოსასწორებლად. მაგალითად, რაჭაში
მოგზაურობის დროს დავით მიტროპოლიტმა მრავა-
ლი შესაკეთებელი ეკლესია-მონასტერი აღწუსა და
მიიღო ზომები მათი განახლებისათვის. აგრეთვე

მკაცრად გააფრთხილა და დასაჯა ის მღვდლები, რომლებსაც დარღვევები აღმოაჩნდათ საეკლესიო მსახურებაში (ქეთევან ქათამაძე, დავით მიტროპოლიტი, განთავსებული, 1-2, 1998 წელი, გვ. 158).

სწორედ დავით მიტროპოლიტის ეპისკოპოსობის დროს, მრავალ სხვა ეკლესიასთან ერთად, სოფელ მოხვის 1918 წელს აშენებული წმინდა გიორგის ხის ეკლესიის ადგილას, 1850 წელს ქვის ახალი, დიდი ტაძარი ააგეს (მერაბ კეზევაძე, ეგზარქოსობისდროინდელი იმერეთის ეკლესიები და მღვდლები, ქუთაისი, 2008 წელი, გვ. 21).

დავით მიტროპოლიტმა გადაარჩინა გელათის მონასტრის წმინდა ნიკოლოზის ტაძარი და ღვთისმშობლის ტაძრის მინაშენი დანგრევისაგან, რომელიც იმერეთის სინოდალური კანტორის მონვეულ რუს არქიტექტორს გადაენცივტა.

დავით მიტროპოლიტი ვერ იტანდა უსაქმურობას და წინააღმდეგობას უწევდა ბევრ ამოო ჩვეულებას. მისი უმთავრესი თვისება იყო სიმართლის სამსახური და მოვალეობის მტკიცედ აღსრულება. თუ მისი მეუფება შეიტყობდა, რომ პირი, რომელიც მღვდლად ეკურთხებოდა, ზარმაცი იყო, არ აკურთხებდა. „ზარმაცობა და მცონარეობა საზარელია, როგორც ერის კაცისათვის, ისე სამღვდლო პირისათვის, ჩვენში მღვდელს არ შეუძლია, მარტო მრევლისაგან მიღებული შემოსავლით იცხოვროს, თუ თვითონაც არ იშრომა. მშრომელი კაცი კეთილის ზნისა არის, ხოლო ზარმაცი ყოფაქცევითაც არ ვარგა, იგი კარგი მღვდელი არ იქნება“, – ამბობდა იგი.

ერთი საკვირველი თვისება ჰქონია დავით მიტროპოლიტს: მისთვის საკმაო ყოფილა ერთხელ შეეხებდა კაცისათვის, რომ სრულად და შეუმცდარად შეეფასებინა იგი. ერთხელ მიტროპოლიტთან მეტად გრძელწვერა სასულიერო პირი მისულა და მღვდლად კურთხევა უთხოვია. მეუფე დავითს თავის მოსამსახურესთან დაუბინავებია იგი. მომავალი მღვდელი ხშირად ეკითხებოდა თურმე მოსამსახურეს, რას ამბობს ბატონი, ჩემს კურთხევას როდის აპირებსო. თავმოებზრებულ მსახურს უკითხავს მეუფისათვის, რა აზრის ბრძანდებით ჩვენს გრძელწვერა სტუმარზეო. დავით მიტროპოლიტს უთქვამს, დაკვირვებული ვარ, მომეტებული გრძელწვეროსნები მოსულელონი არიანო. მოსამსახურეს სტუმართან დასცდენია მისი ნათქვამი. მღვდლობის მაძიებელს წვერის დამოკლება გადაუწყვეტია, მაგრამ მაკრატლით შეკრეჭა ვერ გაუბედავს, შემეტყობაო და სანთლით მოწვა განუზრახავს. წვერი თითებს შორის მოუქცევია და რაც მეტად მოსჩვენებია გარეთ დაუტოვებია. მისცა სანთლით ცეცხლი თურმე თითებს გარეთ დატოვებულ წვერს, მაგრამ აღმა ხელი დასწვა და დასატოვებლად გამიზნულ წვერსაც გაუშვა. უცებ ცეცხლი მთელ წვერსა და თმაზე მოსდებია. მოსამსახურე მივარდნილა სტუმარს და გადაურჩენია. მას კი ისე დასწვია თმა და წვერი, რომ ხალხში გამოსაჩენი პირი აღარ ჰქონია და

გათენებამდე გაპარულა შინ.

ყველაზე მეტი შეწირულება ჯრუჭის მონასტრისადმი დავით მიტროპოლიტს გააჩნია: იგი დიდი ბიბლიოფილი ყოფილა, მისი მეცადინეობით ჯრუჭის მონასტრის ბიბლიოთეკა მრავალი უნიკალური წიგნით შევსებულია. მასვე შეუწირავს ვერცხლით შექედილი და ოქროთი დაფერილი ძვირფასი სახარებები, სხვა უმნიშვნელოვანესი წიგნები და ხელნაწერები. ოქროთი შექედილი ძვირფასი ხატები, ჯვრები, საზედაშე, სასეფისკვრე ჯამები, საცეცხლელები, შანდლები, ატლასის გარდამოხსნები, დაფარნები, სტიქარები, სამკლავები, საბუხრები, სარტყლები და სხვა.

დავით მიტროპოლიტს სიკვდილის წინ ანდერძში ასე შეუფასებია თავისი მოღვაწეობა ჯრუჭის მონასტერში: „ტიტველი და შიშველი მოვედი მე ამ მონასტერში და ყველაფერი, რასაც დღეს ჰხედავთ, შევიძინე ცალკე ჩემის საკუთარის შრომითა და ღვანლით და ცალკე შემოწირულულობებით, როგორც ჩემის ბიძის, მიტროპოლიტის დოსითეოსისაგან და ჩემის მშობლებისაგან, აგრეთვე კეთილმორწმუნე ხალხთაგან და დღეს ყოველსავე ჩემს სიმდიდრეს, რომელიც რამდენიმე ათასი მანეთი ღირს და 158 კომლ გლეხს ვტოვებ ამ მონასტრის სასარგებლოდა და საკუთრებად და სადიდებლად სულთა ჩემთასაო“.

დავითის მოღვაწეობა სამშობლოს დიდი სიყვარულით ყოფილა ნასაზრდოები. იგი საეკლესიოსთან ერთად საერო საქმიანობითაც იყო დაკავებული. ხშირად ხვდებოდა ქუთაისის გუბერნატორს და ინტერესდებოდა მხარის მოწყობის საკითხებით. მეუფე დავითს მიუწოდებია მთავრობისათვის წინადადებები მშენებლებისათვის დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოს დამაკავშირებელი გზის მარშრუტის შესახებ, რომელიც ზესტაფინიდან კორბეულისა და ქალისუბნის გადავლით ქართლში გადადიოდა. ხალხი მას „მიტროპოლიტის გზას“ ეძახდა.

სიკვდილის წინ მეუფე დავითს ქუთაისის გუბერნატორის ნახვა მოუსურვებია და მისთვის თხოვნით მიუმართავს, კეთილად და სამართლიანად მოეპყარით ერთმორწმუნე ქართველ ხალხს, რომელსაც თავისი ხანგრძლივი ცხოვრება შრომასა და ბოროტების წინააღმდეგ ბრძოლაში აქვს გატარებულიო.

დავით მიტროპოლიტი 1853 წლის 14 თებერვალს გარდაიცვალა. ქუთაისიდან ჯრუჭის მონასტერში წაასვენეს. მას როგორც მღვდელმთავარსა და სახელგანთქმული საგვარეულოს წარმომადგენელს ტაძარში დაკრძალვა ეკუთვნოდა, მაგრამ მისივე ანდერძის თანახმად დაკრძალეს გარეთ, ტაძრის დასავლეთით. მის საფლავზე დევს დიდი ქვის ლოდი წარწერის გარეშე.

დავით მიტროპოლიტი თავისი დროის დიდი მოღვაწე იყო, მან დიდი კვალი დააჩნია იმდროინდელ დასავლეთ საქართველოს.

საინტერესოა, უენონი იყვნენ, რადგან ადგილობრივთა ენა არ იცოდნენ, თუ უენონი იყვნენ, რადგან თმენის კოლოსალური ძალა ჰქონდათ? ვინ იცის?

ერთი კია, რომ უენო, „ქარვის ცხოვრებაგამოვლილმა ქალებმა, იაგუნდისგულიანებმა, მარგალიტისლიმილიანებმა შეუწყვეს ხმები (ქართველ ასულთა ნამღერს). ეს ხომ დილამზე იყო, ხათუნა, სეთენაი, ასია.“ რა ამღერებდათ ქარვის ქალებს, ან სიმღერა იყო თუ გლოვა-ტირილი?

ესეც ვინ იცის?

რადგან ბავშვების სათამაშოდ ქცეული „მეფის რუსეთის ბანკოტები – ნახევარი ტომარა ფული – ახლა ცეცხლის ალს ეთამაშებოდა და მასთან ერთად იფერფლებოდა სიტყვები: აკრძალულია, მთავრობა, კანონი, სასჯელი.“

მაინც რამდენი გადაიტანეს მუჰაჯირებმა ჯერ მუჰაჯირობამდე ჭოროხს აქეთ მეფის რუსეთის მუქარა-იძულების გამოისობით და მერე მუჰაჯირობისას ჭოროხს იქით ოსმალეთის სულთანატის ისევ მუქარა-იძულების წყალობით! მოთხრობაში თითქოს ქალურ ბედისწერაზე გვიყვება ქეთი ხანთაძე, მაგრამ ამ ფონზე ოსმალეთში ქართველი ქალების მიძიმე ხვედრიც ძალუმად იგრძნობა, და რაკი ხვედრიც ვახსენე, იმ მეორე საკითხსაც შევხები მოკლედ, ზემოთ რომ მივუთითე.

ბედისწერა!..

ამბობენ, კაცი თვითონ წერს საკუთარ ბედისწერასო, მაგრამ ზოგჯერ ეს უკანასკნელი ისე ეკირება იღბალს, თითქოს ადამიანი მხოლოდ მის აღსასრულებლად დაბადებულია; მაგრამ, როგორც ვთქვი, ზოგჯერ...

ამ შემთხვევაში ასია გელინო ბედისწერის ტყვეა, რადგან მისი გვარის ქალების ბედი მასში გრძელდება. მეჰმედ ჩავუშვებ გათხოვდა. 32 წელი იცხოვრეს ერთად, მაგრამ „ერთი პატარა აკვანი“ ვერ დაარწია თავიანთი საწოლის გვერდით. ამ ტკივილმა მოტეხა, თუმცა მასთან ერთად ცხოვრებას შეეგუა. ეს მწარე ხვედრი თითქოს ასცდა მოთხრობის მთავარ მოქმედ გმირს,

ლია ნალირაშვილი

რომელიც დეიდამ, მოხუცმა ასია გელინომ, ასე დალოცა: „– ჩვენი გვარის გოგონებში შენი ვარსკვლავი ყველაზე უფრო ბრწყინავს. საყვარელი ადამიანის გვერდით ხარ, მას ვაჟი აჩუქე.“ სწორედ ისაა ბედისწერის ზეიმი, რომ მოთხრობის გმირი თავისი გვარის ქალების ხვედრს იზიარებს და, კაბის ქარვის ბროშდამშვენებული საყელოთი და ძონის ალისფერი ბეჭდის ელვარებით გამორჩეული, მარტო მიუყვება ცხოვრების ლაბირინთს, როგორც „ერთი თავქარიანი ვაჟის დედა“ და მასაც ისევე სწყურია საყვარელ მეუღლესთან ერთად ხანგრძლივი თანაცხოვრება, როგორც მის დეიდას ენადა: „ჩემს ამბავს თუ იკითხავ, ასია გელინო, მარტო ვარ, 17 წლის შემდეგ მეჰმედის გარეშე ვარ, არც არასდროს იქნება ჩემ გვერდით. საყელოზე ჩემი ბედი შეგნებულად დამაბნე, დეიდა? მეც იმ ქალებს შევუერთდი, თავისი ბედი შუბლზე რომ ეწერათ.“

ემოციურობით გამოირჩევა მოთხრობა „საგაზეთო ქრონიკა“ (თარგმნა ნანა ჯანაშიამ), რომელშიც ახალგაზრდა ენთუზიასტი მასწავლებლის, სეფერის, პროფესიული ვალდებულებისადმი თავგანწირვის ტრაგიკული დასასრულია აღწერილი. ადამიანები-საგან ხშირად გვსმენია ტერმინი მინიშნება! ეს სიტყვა ბევრისთვის მომავლის წინასწარჭვრეტას მოასწავებს. ვისთვის როგორ, მაგრამ სეფერისთვის მინიშნებებმა, მართლაც, საბედისწერო როლი შეასრულა. „იმ დღეს, კვირა დღით, მამისეული სახლიდან ადრიანად გავიდა, რათა სოფლამდე დროზე მიეღწია, რადგან ცა სათოვად მოქუფრულიყო.“ დიდი თოვლი დადო. თოვლმა მთის სოფლამდე, სადაც სეფერის სკოლა იყო, გზა გაუვალა გახადა. გამაოგნებელია ახალგაზრდა მასწავლებლის შეუპოვრობა და მიზანდასახულობით გაჯერებული სიჯიუტე (ასეთი რამ თანამედროვე ეპოქაში არ მსმენია!). ვერც ყავახანის პატრონის დარიგებამ, ვერც გრეიდერზე მყოფი გზის გამწმენდი მუშების რჩევამ, ვერც ქარმა, ყინვამ და თოვლით გადათეთრებულმა მიდამომ ვერაფერი გაანყვეს! ბრძენმა ვაჟამ მრავალმნიშვნელოვნად დასძინა: „მხოლოდ

მაშინ ვარ ბედნიერ, / როცა ვარ შენუხებული...“ ცოტა უხერხული შედარებაა, მაგრამ მიმაჩნია, სეფერიც, მოთხრობის მთავარი გმირიც, იმავეს განიცდის, რასაც ვაჟას უკვდავი სიტყვები ცხადყოფს. სხვაგვარად მისი გაცნობიერებული, თავგანწირული საქციელის ახსნა შეუძლებელია: „ბალიქესირის გიონენის ილჩეში 26 წლის მასწავლებელი გარდაიცვალა. თოვლისა და ქარბუქის მიუხედავად, თავისი პროფესიული ვალის აღსასრულებლად მეზობელ სოფელში გაემართა და გზაში გაიყინა.“ ერთი შეხედვით, რიგით ტრაგიკულ შემთხვევას გვაუწყებს ეს ინფორმაცია, თუმცა მე სეფერს გმირს ვუნოვებ, რადგან დღეს თითქმის აღარ გვხვდებიან პროფესიული მოვალეობებისადმი ასეთი შეუპოვარი თავგანწირვით გამორჩეული პიროვნებები.

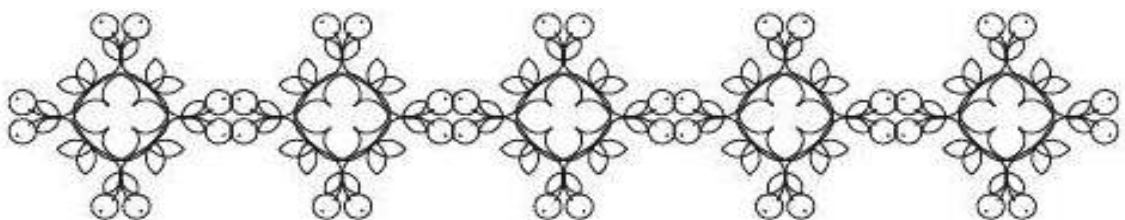
მსურს, ლაკონიურად გადმოგცეთ ჩემი აზრი მოთხრობის „პასუხს ველი მოუთმენლად“ (თარგმნა ნანა კაჭარავამ) შესახებ. ამ პროზაულმა ტექსტმა გამახსენა იგავი „უძღები შვილი“, ოღონდ – იგავის დასასრულისაგან განთავსებული ფინალით. მასში შთამბეჭდავად ასახული ოჯახური დრამა, რომლითაც თაობათა შორის დაპირისპირება გამოიკვეთა. შვილის, ქალაქში გადაცხოვრებული პოლიციის მოხელის, შაჰინ შენელის, შეხედულებები, ნებისმიერი თვალსაზრისით, აბსოლუტურად სცდება სოფლად დარჩენილი მოხუცი მამის, ბესომ შენელის, მოთხოვნებს. თაობათა დაპირისპირება ნებისმიერ ეპოქასა და ქვეყანაში მარადიული და თან ძალიან აქტუალური თემაა. ახალგაზრდა ცოლქმარი შვილებთან ერთად ცდილობს, ქალაქში დამკვიდრდეს და სოციალური მდგომარეობა გაიუმჯობესოს, რაც გარკვეულ სარისკო ქმედებებთანაა დაკავშირებული (ოქროს სამაჯურის დაგირავება, საოჯახო ნივთების განვადებით შეძენა), რაც ძალიან არ მოსწონს შაჰინის მამას, ბესიმს. ეს უკანასკნელი განწყობას არც მალავს და

შვილს საკმაოდ მკაცრად, მომეჩვენა, რომ გადაჭარბებულადაც, პასუხობს წერილობით. შაჰინისა და მისი მეუღლის, აითენის, ნებისმიერი ქმედება დაგმო, რაც ყაზბეგის ხევისბერი გოჩასავით (მომიტევეთ ეს შედარება!) საკმაოდ ხისტი სიმკაცრით დააბოლოვა: „აფსუს! ჩემი სიტყვები ერთ ყურში შეგიშვიათ და მეორიდან გამოგიშვიათ. აღმოსავლეთში სამხედრო სამსახურს თავქარიანობისა და ფლანგვის მიზეზად იყენებთ?... შეაყარე კედელს ცერცვი! ტყუილად გავრჯილვარ, ტყუილად მიწვალა, მთელი ჩემი რჩევა-დარიგება წყალში ჩაყრილი დამირჩა. თქვენ ჩემი ნათქვამი არ გესმით, ხომ?! ამას იქით, რაც გინდათ, ის გიქნიათ!... თქვენი მამა აღარ ვარ მე. ამას იქით თქვენ – თქვენთვის, მე – ჩემთვის... წადით, ვისაც გინდათ, მამა იმას დაუძახეთ...“ ყველაზე მტკივნეული მამის წერილის ბოლო მინაწერია: „თქვენი მეზობელი ბესომ შენელი!“

როგორც ბრძენი ილია იტყოდა, „აი, კიდევ ერთი წყევლაკრულვიანი საკითხავი ამ რთულ და უსამართლო წუთისოფელში!“ ვუკვირდები ორივე პერსონაჟს და მიჭირს ნებისმიერის აბსოლუტურად გამართლება ან გამტყუნება. დათმობა, შემწყნარებლობა და დიპლომატია უალტერნატივო გზებია თაობათა შესახმატკბილებლად.

ასე იყო და არის ჩვენთანაც...

ქართველი ერი ერუდირებული და წიგნიერია, ამდენად, არ მაქვს პრეტენზია, ქართველ მკითხველს მე გავაცანი-მეთქი თურქეთელი ქართველი მწერალი ქეთი ხანთაძე. უბრალოდ, ამ მოკრძალებული წერილით ვცადე, კიდევ ერთხელ შემეხსენებინა ჩვენი საზოგადოებისათვის მწერლის ერთობ განსხვავებული და ემოციური პროზაული ნაწარმოებების შესახებ, რადგან, თუ ერთხელ წაიკითხავთ მის მოთხრობათა კრებულს „ქარვის ქალები“, შეუძლებელია ქეთის გამორჩეული მწერლური ოსტატობის ხიბლისგან თავის დაღწევა.

ნანა რჩეულიშვილი

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

56

ქართული პოეზიის განახლებისა და სრულყოფის მიუ-

მივ პროცესში თვალსაჩინო წვლილი შეიტანა ქრისტინა ანნელთან ორდენმა. ღვთით მომადლებულმა პოეტურმა ნიჭმა, დახვეწილმა ლიტერატურულმა გემოვნებამ და სი-ახლისადმი დაუოკებელმა სწრაფვამ გააერთიანა ორდენის წარმომადგენლები და აქერია ისინი მე-20 საუკუნის და-საწყისის ქართული პოეზიის ნოვატორებად. გარემომცვე-ლი სამყაროს ახლებური ჭვრეტა, ადამიანისა და ბუნების ურთიერთობის ახალ ნიუანსებში ახედებდა მათ და ამავე დროს, აძლევდა დიდ შესაძლებლობას, ფეხი აენყოთ ყვე-ლა სიახლისათვის ევროპულ აზროვნებაში.

ნ. რჩეულიშვილი

ქართული პოეზიის განახლებისა და სრულყოფის მიუ-

„ცისფერყანწელთა“ ახალი მითოლოგია

აბსტრაქტი

„ცისფერყანწელთა“ ორდენი მე-20 საუკუნის დასაწყისში ქართული პოეზიის ნოვატორად მოეწილა პოეტურ სამყაროს. მან შექმნა სიმბოლური აზროვნებისათვის დამახასიათებელ სახეთა მთელი სისტემა. ორი სათაყვანო ხატის – სამშობლოსა და პოეზიის გვერდით, მათ მე-სამე ხატის ერთმანეთის თაყვანისცემა დაინე-სეს, ძველი მითური სახეები ახალი პოეტური სახელებითა და ცნობილ პერსონაჟთა ტიპებით შეცვალეს.

„ცისფერყანწელთა“ მიძღვნილი ემსახურება პიროვნების გაიდუგებას. იგი გამორჩეულია თავისი გარეგნული და შინაგანი თვისებებით. რთული ხასიათის შტრიხები კი ხელს უწყობს ლირიკული გმირის მითოლოგიზირებასაც. განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია გრიგოლ რობაქიძის სონეტები: „პაოლო იაშვილს“, „ვა-ლერიან გაფრინდალშვილს“, „ტიციან ტაბიძეს“ და „სონეტი ლოცვის“, რომელიც ოთხ მეგობარს ეძღვნება ერთდროულად.

„ცისფერყანწელთა“ ორდენის ამგვარმა შემოქმედებითმა ინოვაციამ მნიშვნელოვანი გადატრიალება მოახდინა ქართული პოეზი-ის მაგისტრალურ ხაზზე. სულით ხორცამდე პოეზიაზე შეყვარებული სახე-სიმბოლოებით გატაცებული მოაზროვნენი ევროპულ სტანდ-არტებზე აწყობდნენ ქართულ ლექსს, რომლის გმირიც უნდა ყოფილიყო რეალურად არსებუ-ლი პოეტი, თავისი გამორჩეული ბიოგრაფიით და მხატვრული შთაგონებით. ამ „მითოლოგიას“ კვებავდა კაცთა შორის სიყვარული, მისი ყველა ასპექტის გათვალისწინებით.

საკვანძო სიტყვები: „ცისფერყანწელები“, მითოლოგია, პოეზია, ლირიკა, სიმბოლო.

ქართული პოეზიის განახლებისა და სრულყოფის მუდმივ პროცესში თვალსაჩინო წვლილი შეიტანა „ცისფერყანწელთა“ ორდენმა.

ღვთით მომადლებულმა პოეტურმა ნიჭმა, დახ-ვეწილმა ლიტერატურულმა გემოვნებამ და სი-ახლისადმი დაუოკებელმა სწრაფვამ გააერთი-ანა ორდენის წარმომადგენლები და აქცია ისინი მე-20 საუკუნის დასაწყისის ქართული პოეზიის ნოვატორებად. გარემომცველი სამყაროს ახლე-ბური ჭვრეტა, ადამიანისა და ბუნების ურთ-იერთობის ახალ ნიუანსებში ახედებდა მათ და ამავე დროს, აძლევდა დიდ შესაძლებლობას, ფეხი აენყოთ ყველა სიახლისათვის ევროპულ აზროვნებაში. სავსებით სწორად და ლოგიკუ-რად ჩამოაყალიბა ამ პროცესის არსი ლიტ-ერატურისმცოდნე გურამ ბენაშვილმა: „ქარ-თული ინტელიგენციის უნიჭიერესმა თაობამ სიმბოლისტურ ლიტერატურაში ჰპოვა სულიერი ნავსაყუდარი. „ცისფერი ყანწები“ ორგანული გადახსნა იყო მათი სულიერი ცხოვრებისა“ (გ. ბენაშვილი, წინასიტყვაობა ვალერიან გაფრინ-დაშვილის ერთტომეულისა, 1990წ. გვ. 20. ცი-ტატები ვალ. გაფრინდაშვილის ლექსებიდან და ესეებიდან ამავე გამოცემიდანაა ციტირებული).

ამ დროიდან, ქართული ლექსი გადაერთო ახალ ტალღაზე, რომელმაც სიმბოლური აზ-როვნებისათვის დამახასიათებელ სახეთა მთე-ლი სისტემა შექმნა. ასეთი სიმბოლოები კი, ნაცვლად ძველი მითოლოგიისა, თანამედროვე ცხოვრებიდანაც შეიძლება ყოფილიყო აღებუ-ლი. ამ იდეის ბრწყინვალე დადასტურებას წარ-მოადგენს „ცისფერყანწელთა“ ორდენის თვალ-საჩინო წევრისა და იდეური ბელადის ვალ. გაფრინდაშვილის ლექსი – „პოეტი – მონად-ირე“, რომელშიც ვკითხულობთ:

„კვალდაკვალ მივდევ მე ახალ სახეს,
ტარიელივით გაჭრილი ველად,
ლურჯი ფრინველი სიზმარში ვნახე
და ის გამიხდა მე სანატრელად...
კიდევ გამძლეა ჩემი ფეხები,

მივდივარ სულ წინ – თამამი
სხვაზე,
ან სადმე ხევში გადავიჩეხები,
ანდა გამოვალ სანატრელ
გზაზე“.

სიზმრად ნანახი „ლურჯი ფრინველის“ ძებნა რომ სიცოცხლის საფასურს მოითხოვდა, ეს კარგად მოეხსენებოდა ორდენის ყველა წევრს. ანუ, ორდენში გაერთიანება უკვე ნიშნავდა თავის განწირვას ახალი პოეტური სახეების შექმნისა და დამკვიდრებისათვის ბრძოლის რთულ გზაზე. სავარაუდოდ, ასეთმა დამოკიდებულებამ შვა მათ ცნობიერებაში ერთმანეთისადმი სიყვარულისა და ღრმა პატივისცემის გრძობა. სიახლისადმი სწრაფვამ და ურთიერთპატივისცემის გრძობამ განაპირობა ის ფაქტი, რომ დიდი სულიერი თანაცხოვრების პირობებში, ორი სათაყვანო ხატის, სამშობლოსა და პოეზიის გვერდით, მათ მესამე ხატის – ერთმანეთის თაყვანისცემა დაიწესეს. მითოლოგიურ და სიმბოლურ სახეთა მოტრფიალებმა ძველი მითიური სახეები ახალი პოეტური სახელებითა და ცნობილ პერსონაჟთა ტიპებით შეცვალეს. ამ თვალსაზრისმა ვალ. გაფრინდაშვილის პუბლიცისტურ წერილში – „დეკლარაცია (ახალი მითოლოგია)“ იპოვა ჩამოყალიბებული სახე.

დეკლარაციაში ნათქვამია: „დღეს პოეზია ქმნის რეალურ სახეებიდან სიმბოლოებს, ქმნის ახალ მითებს. წარმართულმა და ქრისტიანულმა მითოლოგიამ დაკარგა თავისი კავშირი ჩვენ შეგნებასთან და პოეტიც სხვა ობიექტებს ეძებს თავისი შემოქმედებისთვის. ძველი მითები არავის არ სწამს, იმავე დროს ჩვენ გვინდა მითი, ჩვენ გვწყურია მითი“ (ვალ. გაფრინდაშვილის დასახელებული წიგნი; გვ. 544). აქვე ხაზგასმითაა მითითებული, რომ თანამედროვე პოეზიას სურს გამოიყენოს პოეტის მაგიური სახელი, რომელიც აქამდე თითქმის მივიწყებული იყო. პოეტის პირადი ცხოვრება მისივე შემოქმედების უტყუარი სარკეა. „ღმერთების ადგილს იჭერენ პოეტები და ძველ ანტიურ გმირების ადგილს იკავებენ ახალი გმირები... ამნაირად იქმნება ახალი მითოლოგია, რომლის გმირები არიან არა ღმერთები, არამედ პოეტები და მათგან შექმნილი მანეკენები“ (იქვე, გვ. 545).

მითიურ სახედ წარმოდგენას განსაკუთრებული ნიშაბ-თვისებები სჭირდებოდა, რომელიც პიროვნებათა გარეგნულ პორტრეტებსა და ხასიათის ღრმად დაფარულ შრეებში იყო საძიებელი. რა ნიშნით გამოარჩევდნენ ურთიერთს ჩვენი „ცისფერყანწელები“ და რა თვისებებს აფასებდნენ ისინი ხაზგასმით პოეტ-მეგობარში? ამ „საიდუმლოს“ ისევ ვალერიან გაფრინდაშვი-

**ნანა
ჩიქულიაშვილი**

ლის ჩანაწერი – „პოეტები წერის დროს“ გვიმხელს. იგი ექსპრომტადაა დაწერილი და შვიდი „ცისფერყანწელის“ იდუმალ პორტრეტს ხსნის. ესენი არიან: გრიგოლ რობაქიძე, პაოლო იაშვილი, ტიცვიან ტაბიძე, კოლაუნადირაძე, სანდრო ცირეკიძე, ლელი ჯაფარიძე და თვით საკუთარი პიროვნება. ამ ჩანაწერის მიხედვით, გრიგოლ რობაქიძე უძილო ღამეში ფიქრობს ალკასა და „ფეხშიშველ“ რითმებზე, და „საოცნებო ფანქრით გამოჰყავს მარმარილოს ტილოზე ლექსი“, პაოლო „შეიძლება გენიოსია, შეიძლება უბრალო მოშაირეა, ხმაურს არ ერიდება და უყვარს პოეტის სახელი, როგორც ღერბი, ღამაში რითმები მოწყენილი აქვს, მაგრამ დაულაღავი აქტიორია“. ტიცვიანი „ორსულ ქალივით ჭირვეულია და ნაზი... ლექსების წერა ემარჯვება სოფელში... ღამაში ხელი აქვს და ძვირფას ქალაღზე უყვარს წერა... მის მაგიდაზე ბევრი წიგნებია – წიგნებში დაუთავებელი ლექსები... მისი რითმა ჟრუანტელის ანტრაქტი...“ (იქვე, გვ. 517). საინტერესოა, რომ ამ სამი პიროვნებისადმი მიძღვნილი ვალერიან გაფრინდაშვილის ლექსები, დაწერილი სონეტის ფორმით, იგივე შთაბეჭდილებებს ასახავს, მხოლოდ განსაკუთრებული მითიური სამოსით შებურულს. 1920 წელს დაწერილ ლექსში, რომლისათვისაც ლათინური ტერმინი „DIVAGATION“ უწოდებია ავტორს, აღწერილია აჩრდილებით სავსე საღამო ქალაქში, ტრამვაის ხაზებით, კაფეებით, „ბალაგანითა“ და „სხვა პარადით“. საღამოს იდუმალეზას მატებს გრიგოლის გარდაცვლილი ქალიშვილის პატარა ალკას ფრთიანი აჩრდილი, რომელსაც ეკუთვნის მამის მეგობართა დიდი თანაგრძნობა. მაგრამ, საღამოს მთელი სიდიადე მაინც მეგობართა მისტიურ სახეებშია გამოხატული:

„ჩვენი ძეგლებით მედიდურობს ქუჩა გვიანი:
პანი – გრიგოლი ამართულა ვით ოქროს ბუდდა.
გამოკვეთილი აღმასიდან სდგას ტიცვიანი.
ბრწყინავს პაოლო, ბუმბერაზი და ნალდი მუდამ“.

ლექსის სივრცული მასშტაბი მოკლე და ლაკონურია, დრო ასევე შეზღუდული, ხოლო დინამიკა საოცრად მოქნილი, რისი წყალობითაც ეს „ძეგლები“ მუდმივ მოძრაობაში არიან. გარემოსა და პერსონაჟთა სახეების მისტიკური ელფერი კიდევე უფრო ამძაფრებს შთაბეჭდილებას მკითხველზე. მთელი ეს პროცესი კი იძლევა იმის გარანტიას, რომ „ძმობის“ ერთგული წევრები მითიურ ხასიათს იძენენ თავიანთი შთაბეჭდავი იერსახითა და შინაგანი სამყაროთი.

კიდევ უფრო მეტი იდუმალებით ხატავს მეგობრის პორტრეტს გაფრინდაშვილი სონეტში „გრიგოლ რობაქიძეს“ (სავარაუდოდ, 1915-1919 წლებშია დაწერილი). სონეტი გრიგოლ რობაქიძეს ნაპოლეონის მედიდური და ამავედროულად მკაცრი პროფილით ხატავს. პორტრეტს ავსებს „შავი ცილინდრი“, შავი ხელთათმანები, დამახასიათებელი ნაბიჯები და „ჩვენებათა ავი მზმანები“ ხმა. ეს გამორჩეული აქსესუარები ანიჭებენ მას განსაკუთრებულ იერსახეს და არაამქვეყნიურ ჩრდილს ფენენ. აქვე ხაზგასმითაა აღნიშნული მწერლის მისწრაფება მარტოსულობისაკენ:

„თეთრ სიამაყეს აქანდაკებ შენი დიდებით და სერაბიმი მარტოობის გდარაჯობს ხშირად, რომ შენ, მზიური, დაიფერფლო ღამის ნახშირად“.

სერაბიმი სახეა მართალი და ერთგული სულისა, რომელსაც ადამიანის პირველსახე აქვს და იღწვის სრულყოფილების მიღწევისათვის. ამ გზის გავლის შემდეგ ის სამარადყამო ნეტარებას იმკვიდრებს (წმინდა მამის ანტონი დიდის სწავლებიდან). პოეტის სულიერი მარტოობის მოდარაჯე სერაბიმის სახე ყურადღებას ამახვილებს მისი მფარველობის ქვეშ მყოფი პიროვნების არაამქვეყნიურ, იდეალიზებულ სახეზე.

საერთოდ, „ცისფერყანწელთა“ მიძღვნები ყოველთვის ემსახურება პიროვნების გაიდვალებას. ეს პიროვნება, ჩვეულებისამებრ, გამორჩეულია თავისი გარეგნული იერსახითა და შინაგანი ბუნებით, მარტოობისკენ სწრაფვით და ამიტომაც ბევრ საიდუმლოს მალავს. რთული ხასიათის შტრიხების ამგვარი წარმოჩენაც ხელს უწყობს პოეტს ლირიკული გმირის მითოლოგიზირებაში.

მსგავსი იდუმალი ხილვებითაა სავსე ლექსი „პაოლო იაშვილი და ტიცინი ტაბიძე“. ორი პოეტის შთამბეჭდავი სახე, „ორი ქიმერა“, „ორი ბოგემა“, დილიდან სავაჭროდ გამოსული, რაკი „უცნაურის უნდათ მოგება“. მაგრამ სურვილი მირაყია... ჯიბეები მხოლოდ ვირთხებით ივსება და ჰაშიშით გაბრუნებულებს ალბათ ჩამოხრჩობაც ევლით.

პაოლოს ეძღვნება გაფრინდაშვილის კიდევ ერთი სონეტი – „პაოლო იაშვილს“. ლექსი მიმართვის სტილშია დაწერილი და ასახავს პაოლოს არაერთგვაროვან ბუნებას. ავზნიანი ზღვასავით მღელვარე პაოლო აღმერთებს მეგობრობას, სურს ცხოვრება გადააქციოს დღესასწაულად, მაგრამ მის სულში ჩაღვრილი მათრობელა გრძნობა ახალ სკანდალებისკენ უბიძგებს პოეტს და სულ სხვა სახეს იღებს ის: „მოგენატრება აპაშებთან ცეკვა, ზარხოში.

დაუდგრომელო! როგორც რემბოს გიხმობს პარიზი –

შენი ყოფილი იალალი და ასპარეზი“.

ვალერიან გაფრინდაშვილს ეკუთვნის ასევე ლექსები მიძღვნილი სანდრო ცირეკიძის, ალი არსენიშვილის, ნიკოლო მინიშვილისადმი. ყველა მათგანი დაწერილია მეგობრისადმი დიდი თავყანისცემითა და სიყვარულით. როგორც ზემოთ განხილულ, ისე აღნიშნულ ლექსებშიც წინაა წამოწეული ადრესატის პიროვნული ღირსება, შინაგანი და გარეგნული მახასიათებლები... ხშირია მათი მიმსგავსება უცხოელ პოეტებსა, მწერლებსა და მათ პერსონაჟებთან. მეტი კოლორიტისათვის არაიშვიათად იხსენიებენ უცხო ქვეყნებსა და ქალაქებს, ეგვიპტურ პირამიდებსა და სფინქსებს... „ევროპული რადიუსით“ ქართული პოეზიის გამართვა უამრავ ახალ სახესა და მხატვრულ ხერხს მოითხოვდა, რომელთა შექმნა არ იყო ადვილი.

„ცისფერყანწელთა“ პოეტურ მიძღვნებში განსაკუთრებით გამორჩეულია გრიგოლ რობაქიძის სონეტები: „პაოლო იაშვილს“, „ვალერიან გაფრინდაშვილს“, „ტიციან ტაბიძეს“ და „სონეტი ლოცვის (ახალ მხედართ)“, რომელიც ერთდროულად ეძღვნება ოთხ პოეტსა და მეგობარს: ვალერიან გაფრინდაშვილს, პაოლო იაშვილს, ტიცინი ტაბიძესა და გალაკტიონ ტაბიძეს (ლექსი 1916 წლითაა დათარიღებული და ამ დროისათვის გალაკტიონი ახლო ურთიერთობაში იყო „ცისფერყანწელბთან“). ეს უკანასკნელი ღრმა ლირიული განწყობით გამოირჩევა. აქ არსად ჩანს მეგობართა სახეები, რომელთაც „ახალი მხედრები“ უწოდა პოეტმა. მხოლოდ ლოცვა უფლისადმი ავსებს ლირიკული ლექსის მთელ სივრცეს. ეს სივრცე სევდიანი, მწვავე ფიქრით სავსე და მთვლემარეა, ისევე, როგორც პოეტის სული, რომელსაც აღარ ათრობს სატრფოს უნაზესი და მთრთოლვარე ხმა. სონეტი მთავრდება უფლისადმი ვედრებით (საგულისხმოა უფლის სახის აღმნიშვნელი ეპითეტები: მშვიდი, ლაღი, მაღალი, წყნარი, მზე-გრძელი):

„ჩაეშვი ჩემი სულის თასში, ვით გრილი წყარო,
იხსნება შენთვის გული ჩემი, სათუთი ნელი...
ნეტარობს შენით ჩემი კრთომის ყოველი წნელი...“

როგორც შევნიშნეთ, ცალკე უძღვნა გრ. რობაქიძემ სონეტები მეგობარ „ახალ მხედართ“. ეს მიძღვნები სკრუპულოზურად აღწერენ თითოეული პერსონის ღრმად ინტიმურ ხასიათს. მიმართავს რა უშუალოდ ადრესატს, პოეტი ხშირად ხმარობს ნაცვალსახელებს: შენ, შენი, შენში, შენც... ხაზგასმით მიუთითებს მათ წილნაყარობაზე მითიურ სახეებსა და სახელებთან: „შენ გესმის მუდამ ჯადოსანი ხმა შორეული, სურნელოვანი შენში თითქო ვილაცა მოჰკლეს. ორეულების მასკარადზე სიზმარეული

მალვით გინიშნავს შენი ცალი პაემანს მოკლეს
ორეულეების მასკარადზე სიზმარეული
მალვით გინიშნავს შენი ცალი პაემანს მოკლეს.
გოლუბის მასკით შენც იქ მიხვალ თვით
ორეული,
მაგრამ მის ადგილს შეეყრები მხოლოდ
მის მომკელს...“
(„ვალერიან გაფინდაშვილს“)

„შენში იწვიან ძველ ქურუმთა ლოცვის თესლები
ტკბილი სინელით ესიტყვება გვართა მოიარს,
ხსოვნას გილბობენ იზიდასი შენ სარეცლები;
ქალდეას სიზმარს რომ აგძელებ ასე
ზმორიანს...
არ შეგეშინდეს ძნელი ცნობის ბავშვო ტიცვიან:
რომ დიონისო შენი ჩუმი ძმადნაფიცია“
(„ტიციან ტაბიძეს“)

„...ხარ უცნაური, ქედმაღალი, ურჩი თავნება,
გშვენის ყვილი და ნავარდი დაჭრილ
კენტავრის...
ერთი შეძახით შეარყიე მრავალი ტახტი,
უდარდო ხელით მოაბნიე თვალმარგალიტი“.
(„პაოლო იაშვილს“)

დასკვნისათვის: „ახალი დროის მითოლო-
გია“ „ცისფერყანწელთა“ ორდენის წარმომად-
გენელთა შემოქმედებით ინოვაციას წარმოად-
გენდა და ერთგვარი დისონანსიც შემოიტანა
ქართულ მწერლობაში ბოჰემური ცხოვრების
მოტრფიალე, სულით ხორცამდე პოეზიაზე შეყ-
ვარებული და ახალ პოეტურ სახე-სიმბოლო-
თა გატაცებით მაძიებელი მოაზროვნენი ცდი-
ლობდნენ ევროპულ სტანდარტებზე აეწყოთ
ქართული ლექსი. ამ ლექსების ადრესატები კი
უნდა ყოფილიყვნენ რეალურად არსებული, არა
მხოლოდ ზეციური, არამედ მიწიერი სიყვარუ-

ლით გამთბარ პოეტთა სახეები, რომელნიც თა-
ვიანთი განსაკუთრებული ბიოგრაფიებითა და
მხატვრული შთაგონებით ახალ მითოლოგიას
შექმნიდნენ“. პოეტები ბრუნდებიან ხელოვნების
ელისეის მინდვრებიდან, ბრუნდებიან პოეზიის
ელიზიუმიდან და როგორც ელიაზარი, ათბობენ
თავის გაყინულ სხეულს სინამდვილის მზეზე.
სიმაღლეების სუსხიან ქარის შემდეგ მომხიბლა-
ვია ბარის თბილი ნიავი. ეს არ ნიშნავს ჩვენი
წარსული მიღწევების უარყოფას. ეს არის დაბ-
რუნება მიწასთან“, – წერდა ვალ. გაფრინდ-
აშვილი (დასახელებული წიგნი; გვ. 548-549).
ასეთია მე-20 საუკუნის „ახალი მითოლოგია“,
მითოლოგია, რომელსაც კვებავდა კაცთა შო-
რის ყველაზე დიდი გრძნობა, სიყვარული, მისი
ყველა ასპექტის გათვალისწინებით. ამიტომაც
დარჩა ქართულ პოეზიას ამ სიყვარულით გამთ-
ბარი და ნასაზრდოები „ცისფერყანწელების“
შემოქმედებითი მემკვიდრეობა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. „განთიადი“, ქუთაისის მწერალთა კავ-
შირის ლიტერატურული ჟურნალი;
2. გაფრინდაშვილი ვ. (1990); ლექსები, პო-
ემა, თარგმანები, ესეები, წერილები... გამომც.
„მერანი“, თბილისი;
3. ნიკოლეიშვილი ა. და სხვები (2004);
მეოცე საუკუნის ქართული ლიტერატურუ-
ლი კრიტიკის ისტორიის ნარკვევები; წიგნი 1.
ქუთაისის სახ. უნივერსიტეტის გამომცემლობა;
4. ტაბიძე ნ. (1985); ტიცვიანი და მისი
მეგობრები; გამომც. „საბჭოთა საქართველო“,
თბილისი.

თელავის ისტორიული მუზეუმი. 28 ივნისს გაიმართა ახალგაზრდა პოეტის გიორგი ზუბიტაშვილის, – წიგნების, – „მზე ხელის გულზე ჩამომეღვარა“, და „სამზეო ჩამოვიარე“ – წარდგენა.

ლონისძიება გახსნა მუზეუმის დირექტორმა გურამ ურჩუხიშვილმა. მან გზა დაულოცა პოეტს მომავალი წარმატებებისკენ.

გიორგიმ ისაუბრა თავის წიგნებზე, თუ რა იყო სტიმული მისი ლექსების დაბადების აზრი და მიზანი, რასაც განიცდიდა, ჩვენი სათაყვანებელი მამულის მიმართ, რომ... მისთვის, მთა, ტყე, მდელო, ყვავილები მისი გულის უებარი მოთხოვნილებაა და მინის ყოველი გოჯი მისი სულის ნაწილია...

სიტყვებით გამოვიდნენ და პოეტის ლექსებზე ისაუბრეს: თინათინ თუშაბრამიშვილმა, მანანა შიოშვილმა, ნუნუ ძამუკაშვილმა და სხვებმა.

მოსწავლეებმა წაიკითხეს შემოქმედის ლექსები.

სამშობლოს სიყვარული, აი, უწინარეს, რაც წარდგენილ ლექსებს ამშვენებს.

ლექსი „მცირე მანიფესტი“.

„მინც, ლექსებად უნდა ვიუბნო,

ვით, ამბავს ყველა სიო მავალი,

ლექსია – ჩემი მწირი საუფლო,

ჩემი წარსული და მომავალი!

რაც, უკან დარჩა და, რაც, წინ მელის,

ის, სტრიქონ-სტრიქონ უნდა ავაგო

და სულის – მწველი ამოძახილი,

ლექსებად უნდა ვილაპარაკო.“

ლექსი, – მისი სიცოცხლეა და ეს, უკვე, მოვლენაა სადღეისო და სამომავლო!

ლეონიდის სტრიქონებთან ღამეგათეულია ახალგაზრდა პოეტი – გიორგი ზუბიტაშვილი, „მჭედელი სიტყვის,“ – მიმართავს დიდ გოგლას, „ოლეს“ ლექსის გამბრწყინებელს.

„ვეტრფი თქვენ ძლიერ პოეტურ სიტყვას,

კირქვიან ლექსებს, მრავალჭამიერ,

საქართველოში, რომ უნდა ითქვას!“

ნისლ-ბურიც კი ჩვენი სამშობლოსი იათაფერისად უყურებს.

„იათასფერო ნისლ-ბურო,
ჩამომავალი გორიდან,
მშვიდობით მოხველ, თუ, ომით,
რისად მოსულხარ შორიდან?!..
ისე ჩამოყე ხევისპირს,
სერზე განოლა მომინდა!..
ლექსი „პოეტის სიმღერა“

უფალს ანდობს თავის ბედს.

„ასეთი ბედი ვინ დამაბედა,
ვინ ჩაასახლა ჩემში პოეტი...
არავინ დარჩა, უფალო, ჩემთან,
დედაჩემის და ღვთისმშობლის მეტი!“

მის ლექსებში კიაფობს – მთები, ხორბლის ფერი მინდვრები, მთის მკერდი, მძივი – მდინარე,

ხან, რომ ...ბროლი და... ხანაც, თალხია.
მზე – ავტორის ლექსების თანამგზავრია.
მან კარგად იცის, რომ მზე – სიცოცხლის წყაროა. სიყვარულის სიმბოლოა...

* * *

აქ, შენ საცქერლად მოვსულვარ, მზეო,
გიცქერ წამიერ, თვალთ გხარბდები,
წარმავალი ვარ, ყოვლის მნათობო,
ერთხელ, სამუდამოდ, დამილამდები!
იაო, შენი ხილვა მომინდა,
ბილიკს ოხრად რომ დამიხვავდები...
აქ, შენს საცქერლად მოვსულვარ, გოგო,
ერთხელ, ზედ მკერდზე ამიყვავდები!
მდინარეც, შენი ჩქერის ქირიმე,
დალაზე ჯავრით თიხის კორდები?!..
წარმავალი ვარ, ოდეს, მაშვრალო,
სატრფოს ცრემლივით ამიბორგდები!

ნიგნის წარდგენის ღონისძიების მონაწილეებმა გზა დაულოცეს ახალგაზრდა პოეტს.

წუწუ კაგუკაპვილი

ზაირა არსენიშვილზე გამომცემლი ნიგნის წარდგინება

16 ივლისს თელავის მთავარ ბიბლიოთეკაში თელაველი მწერლის, სცენარისტისა და მუსიკოსის, ზაირა არსენიშვილის ანოტირებული ბიბლიოგრაფიული საძიებელი ნიგნის წარდგინება გაიმართა, რომელიც თელავის მუნიციპალიტეტის მერის, ლევან ანდრიაშვილის მხარდაჭერით გამოიცა.

ღონისძიებაზე, შეკრებილ საზოგადოებას შორის ზაირა არსენიშვილის ოჯახის წევრები და მეგობრებიც იყვნენ, რომლებმაც გამორჩეული თელაველი ხელოვანი ქალბატონის შესახებ მრავალი ისტორია გაუზიარეს მსმენელს.

ზაირა არსენიშვილის შესახებ გამომცემლი ნიგნის გაცნობა მკითხველს მუნიციპალიტეტის ყველა ბიბლიოთეკაში შეეძლება.

მხატვარ ბესო გინტურის გამოფენა

20 ივლისს თელავის ისტორიული მუზეუმის საგამოფენო სივრცეში გაიხსნა მხატვარ ბესო გინტურის პერსონალური გამოფენა.

ბესო გინტური მოღვაწეობს თბილისში, იგი გახლავთ საქართველოს მხატვართა კავშირისა და საქართველოს მხატვართა გილდიის წევრი.

გამოფენა გაგრძელდება მიმდინარე წლის 2 აგვისტომდე.

ეთნოგრაფიულ ანსამბლ „ჩაკრულოს“ წარდგინება

31 ივლისს, წინანდლის კულტურის სახლში ეთნოგრაფიული ანსამბლის წარდგინება გაიმართა.

ანსამბლი „პატარა კახი“, რომელიც ლევან აბაშიძის ხელმძღვანელობით, 2000 წელს ჩამოყალიბდა, ამ-იერიდან წარმოდგენილი იქნება, როგორც ფირუზ მახათელაშვილის სახელობის ეთნოგრაფიული ანსამბლი „ჩაკრულო“.

თელავში, 100 წლის წინ, პირველი ეთნოგრაფიული გუნდი შეიქმნა, რომლის ისტორიაც უწყვეტია. დღეიდან კი ანსამბლი, რომელიც სასცენო სიმღერების გარდა, მსმენელს ყოფითი სიტუაციების (ყანის მკის, ღვინის დაყენების) სიმღერებსაც შესთავაზებენ, ლოტბარის, ფირუზ მახათელაშვილის საპატივსაცემოდ, მისი სახელობის ეთნოგრაფიულ ანსამბლად იწოდება.

64

ფანი 3 ლანი

ISSN 1512-3995